

**T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**BASEL SERMAYE STANDARTLARI VE BU UYGULAMALARIN TÜRK
BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ**

Cebrail GÜZEL

**Danışman
Doç. Dr. Osman ULUYOL**

ADİYAMAN- 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Osman ULUYOL danışmanlığında, Cebrail GÜZEL tarafından hazırlanan "**BASEL SERMAYE STANDARTLARI VE BU UYGULAMALARIN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ**" başlıklı çalışma **14 / 06 / 2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof.Dr. Mehmet KAYGUSUZUOĞLU

İmza:

Danışman: Doç. Dr. Osman ULUYOL

İmza:

Jüri Üyesi: Dr.Öğr.Üyesi.M. Cem DANACI

İmza:

Doç. Dr. Murat Gökhan DALYAN

Enstitü Müdürü V.

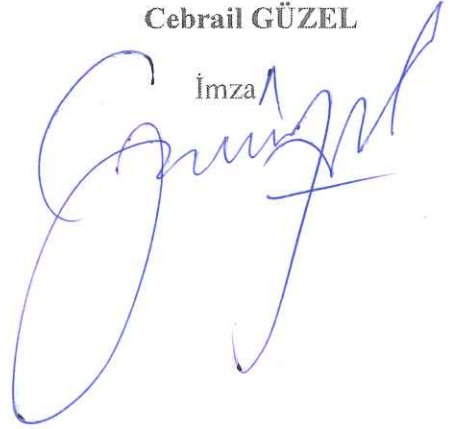
BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**BASEL SERMAYE STANDARTLARI VE BU UYGULAMALARIN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ** ” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

14/06/2019

Cebrail GÜZEL

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Basel Sermaye Standartları ve Bu Uygulamaların Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri

Cebrail GÜZEL

**Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü
İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı
Mart, 2019**

Uluslararası ekonomilerde 1973 yılındaki stagflasyon krizi sermayenin uluslararası piyasalarda dolaşımının önündeki engellerin azalması, teknolojik gelişmeler, finansal ürün ve hizmetlerin çeşitlenmesi ihtiyacının doğması ve bankacılık sektörünün yeni faaliyet alanlarında, temel bankacılık ürünlerinin yanı sıra yeni ve daha yüksek risk taşıyan alanlara yönelmeleri, beraberinde bankacılık sektörünü yeni risklere maruz bırakmıştır. Bu gelişmeler bankacılık sektörünü temel risk unsurları olan kredi, piyasa, operasyonel ve likidite risklerinin yanı sıra yeniliklerin doğurduğu diğer risk unsurlarına karşı da önlem almaya ve uluslararası finansal mobilitenin denetlenmesi, bankacılık sektöründe yeni yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesini ve ülkelerdeki sektör konjonktür farklılıklarını gidermeyi gerekli kılmıştır. Bu değişimlerin uygulamaya geçirilmesi için Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS - Bank For International Settlements) himayesinde Basel Bankacılık Denetim Komitesi kurulmuştur. Uluslararası bankacılık sisteminde bir standart oluşturarak riskleri minimum seviyeye indirmek amacıyla oluşturulan Basel Komitesi 1988 yılında Basel-I Sermaye Uzlaşısı metnini yayımlamış ve üye ülke bankalarının, bankacılık sektörü için çok büyük önem arz eden sermaye yeterliliği konusunda bir takım kriterleri sağlamasını zorunlu kılmıştır. Basel komitesi finans piyasalarında meydana gelen gelişmeleri de dikkate alarak bankaların sermaye yeterliliği konusunda yeni kriterler belirlediği Basel II Sermaye Standartları Uzlaşısı'nı 2004 yılında yayımlamıştır. 2008 yılı finansal krizi sonrası Basel II'nin uygulamada, yüksek risk taşıyan portföylerin çeşitli yollarla düşük riske sahipmiş gibi gösterilmesi ve sermaye yeterliliğinin de bu şekilde hesaplanması Basel III sermaye uzlaşının yayımlanması ihtiyacını ortaya koymuş ve 2010 yılında Basel III sermaye

uzlaşısı yayımlanmıştır. Ülkemizin de üye olduğu Basel Komitesi kararları, ülkemiz bankalarının sermaye yeterliliği ve risk yönetimi gibi konularda yayımlanan kriterlere uyma ve standartları sağlama ile ilgili yenilikler yapılmıştır. Bu çalışmada ülkemizde üyesi olduğu Basel Komitesi tarafından yayımlanan Basel Sermaye Uzlaşlarına yer verilmiş ve bu uzlaşların ülkemiz bankalarına getirdiği yükümlülük ve yenilikler örnek bir banka nezdinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bankalar, Sermaye, Basel, Sermaye Yeterliliği

ABSTRACT

Master's Thesis

Basel Capital Standards And Their Effects On Turkish Banking Sector

Cebrail GÜZEL

Adiyaman University

Graduate School of Social Sciences Department of Business

Administration Program March, 2019

Stagflation crisis that was erupted in 1973 in global economies, reducing obstacles of circulation of the capital in international markets, technological developments and advancements, the need for diversification of financial products and services and tendency of the banks to deal with new business fields that are more risky than conventional banking exposed banking industry to the new type of risks. These developments lead the banking sector to take measures against fundamentals risk components such as credit, market, operational and liquidity risks, as well as other risk factors arising from innovations. In this context, it was necessary to supervise international financial movements, to subject the banking sector to new regulations and to eliminate the conjectural differences between the countries. In order to implement these changes, the Basel Committee on Banking Supervision was established under the Bank for International Settlements (BIS). The Basel Committee, which was established in order to minimize the risks by setting a standard in the international banking system, published the Basel I Capital Accord in 1988 and made it necessary for the banks of the member states to provide a number of criteria regarding the capital adequacy that represents great importance for the banking sector. The Basel Committee published the Basel II Capital Standards Consensus in 2004, setting new benchmarks for capital adequacy, taking into account developments in financial markets. Particularly after the financial crisis that was emerged 2008, it was observed that Basel II was unable to detect manipulative practices to reflect high-risk-bearing portfolios as if they had lower risk degree through the various ways and calculation of the capital adequacy based on these techniques have revealed the need to publish Basel III capital agreement and in

2010 Basel III capital agreement was published. Basel Committee decisions that have impact on our country's banking industry because of being a member, provided several new changes to force our banks to meet capital adequacy and risk management issues and comply with the criteria related to these topics and achieving standards. In this study, the Basel Capital Accords, which were published by the Basel Committee of which our country is a member, are presented and the obligations and innovations brought by these accords were examined via the a sample that consist of a banks.

Keywords: Banks, Capital, Basel, Capital Accord

ÖNSÖZ

Basel komitesinin oluşturulmasının temel argümanı, bankacılık sektörünün sahip olduğu ürün çeşitliliğin kronolojik olarak artmasıyla birlikte risk faktörlerinin de artması karşısında uluslararası bir standart oluşturmak olmuştur. Bu temelde üye ülkeler nezdinde bankacılık standartları yeniden belirlenmiş ve bankaların faaliyetlerine aralıksız devam etmesi için sahip olması gereken sermaye yeterliliği ölçüleri belirlenmiştir. Basel I standartları ile başlayan süreç bazı eksikliklerin pratikte karşılık bulamamasıyla geliştirilerek Basel II standartları yayımlanmıştır. Artan teknolojik faktörler ve risk çeşitliliği Basel II' nin de uygulamada eksik kaldığı gerçeğini vurgulamış ve Basel II standartları üzerine yeni kurallar ve uygulamalar eklenerek Basel III standartları yayımlanmıştır. Bu çalışma ile Basel standartlarının uygulanması ile sektörde elde edilen avantajları pratikte bir banka nezdinde inceleyerek konuya netlik kazandırmak hedeflenmiştir.

Bu çalışmada gerek çalışma konumun belirlenmesi ve gerekse de çalışmamın her aşamasında büyük bir sabır ve özveri ile değerli fikirlerini benimle paylaşan değerli tez danışmanım Sn. Doç. Dr. Osman ULUYOL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bilime olan aşkı ve bitmek bilmeyen azmiyle akademik çalışmamda yanımda olan, çalışmamda bana yol gösteren kıymetli dostum, arkadaşım Sn. Öğr. Gör. Aydın ÖZDEMİR ve ailesine teşekkür ederim.

Üniversitede hazırlık yıllarında başlayıp aynı sınıfta devam eden süreçte, en büyük kazanımlarımdan olan Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZYEŞİL'e ve uzun yıllar aynı evi paylaştığım dostum Ahmet ÇAĞRICI'ya tavsiyelerinden dolayı teşekkür ederim.

... ve ona harcamam gereken vakti bu tez çalışması için kullanmama müsaade eden ve beni her daim motive eden değerli eşim İlknur GÜZEL'e sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Araştırmada Basel standartlarının ortaya çıkış süreci, Basel uzlaşılarının genel çerçevesi, Basel Komitesinin nasıl oluştuğu, Basel-I, Basel-II ve Basel-III Sermaye Standartlarının ortaya çıkış süreci ve kriterleri ile bu standartların banka sermaye yeterliliğinde meydana getirdiği değişim ve dönüşümler incelenmiştir.

Bankaların faaliyetlerine devam edebilmeleri için büyük bir önem arz eden banka sermaye yeterlilik oranları, Basel Komitesinin oluşturulmasına yönelik fikir ve uygulama sürecinde temel etken olmuştur. Özellikle 1974 yılında Batı Almanya'daki Bankhaus Herstatt adlı bankanın yaşanan şok döviz hareketleri nedeniyle iflası ve sonrasında yaşanan dünya ekonomik bunalımı neticesinde uluslararası bankacılıkta bir standart oluşturmak amacıyla Basel komitesi oluşturulmuş ve Ülkemizin de üyesi olduğu komite ilk uluslararası uzlaşısı olan Basel-I sermaye uzlaşısını 1988 yılında yayımlamıştır. Basel-I uzlaşısı ile özellikle finansal krizlere karşı banka Sermaye yeterlilik rasyosunun minimum %8'lik bir standarda sahip olması kuralı getirilmiştir. Basel-I uzlaşısının küresel finansal piyasalar ve bankacılık sektöründeki gelişmelere cevap verememesi nedeni ile Basel komitesi 2004 yılında Basel-II uzlaşısını yayımlamıştır. 2008 yılı ABD'de yaşanan Mortgage krizi nedeniyle Basel-II Sermaye uzlaşısının yapısal unsurlarının yeniden incelenip güçlendirildiği ve yeni faktörlerin de eklendiği Basel-III Sermaye uzlaşısı 2010 yılında yayımlanmıştır.

Söz konusu Basel-I, Basel-II ve Basel-III Sermaye standartları birçok ülkenin bankacılık sektörünü çeşitli yönlerden etkilediği gibi Ülkemiz ekonomisinin dinamosu niteliğinde olan bankacılık sektörünü de ciddi bir biçimde etkilemiştir. Bu etkinin niteliğini ve niceliğini ortaya koymak amacıyla ülkemizde faaliyette bulunan bir bankanın Basel-I, Basel-II ve Basel-III Sermaye Standartlarına göre bazı rasyolarında (kredi riski, piyasa riski, operasyonel risk, asgari sermaye yeterliliği) meydana gelen değişimler halka açık olarak yayınlamış oldukları (*KAP, Bankanın İnternet Sistesindeki Faaliyet Raporları, TBB Raporları, BİST Raporları*) veriler kullanılarak analiz edilmiştir.

Basel sermaye standartları ile ilgili birçok yerli ve yabancı kaynaktan literatür taraması yapılmış olup bankaların ulusal ve uluslararası bankacılık faaliyetlerinde oluşabilecek risklere karşı önlem almaları ve finansal kriz durumlarında bu krizleri minimal düzeyde atlatarak faaliyetlerine devam etmeleri için sahip olmaları gereken kriterlere değinilmiştir. Bu çerçevede incelenen bankanın verileri ile sermaye

uzlaşmalarının somut etkilerinin sonuçları irdelenmiş ve bu sonuçların literatüre katkısı olacağı düşünülmektedir.

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SERMAYE YETERLİLİĞİ UZLAŞILARI GENEL ÇERÇEVESİ

1.1. Basel Komitesi Tarihçesi	3
1.2. Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank For International Settlements, BIS)	6
1.3. Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi (BCBS) ve Amacı	6

İKİNCİ BÖLÜM

BASEL I UZLAŞISI

2.1. Basel I Uzlaşısında Asgari Sermaye Oranının Belirlenmesi	11
2.2. Basel I Uzlaşısı Öz kaynak Hesaplaması.....	12
2.3. Kredi Riski Ağırlıkları ve Kulüp Kuralı.....	15
2.4. Basel I 'e Yönelik Eleştiriler	17
2.5. Basel I Sermaye Uzlaşısının Türk Bankacılığına Etkileri	18
2.5.1. Türkiye’de Basel I Kurallarına Uyum Kapsamında Yapılan Düzenlemeler ve Basel I Uzlaşısının Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri ..	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BASEL II

3.1. Basel II Uzlaşısı ve Kapsamı	22
3.2. Basel II Uzlaşısı'nın Temel Unsurları	23
3.3. Basel II Yapısal Blokları.....	23
3.3.1. Birinci Yapısal Blok: Asgari Sermaye Gereksinimi	24
3.3.2. Basel II Uzlaşısında Kredi Riski	25
3.3.3. Operasyonel Risk	31
3.3.4. İkinci Yapısal Blok: Denetim otoritenin İncelenmesi	36
3.3.5. Üçüncü Yapısal Blok: Piyasa Disiplini.....	38
3.4. Basel I ve Basel II Arasındaki Farklılıklar	38
3.5. Basel II'nin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri.....	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BASEL-III

4.1. Basel III ve Ortaya Çıkışı	43
4.2. Basel III' e Geçiş Süreci.....	47
4.3. Basel III Uygulama Takvimi	49
4.4. Basel III'ün Temel İlkeleri	52
4.4.1. Daha Nitelikli Sermaye	52
4.4.2. Daha Fazla Sermaye	53
4.4.3. Kaldıraç Oranı	53
4.4.4. Likidite Oranı	54
4.5. Basel III' ün Türk Bankacılık Sistemine Etkileri	54

BEŞİNCİ BÖLÜM

BASEL SERMAYE STANDARTLARININ TÜRKİYE’DEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜNE YANSIMALARI: X BANKASI ÖRNEĞİ

5.1. 1988 Basel Sermaye Yeterliliği Standardı Öncesi Türk Bankacılığı.....	58
5.2. 1988 Basel I Uzlaşısı İle Yapılan Düzenlemeler ve X Bankası Üzerindeki Etkileri	59
5.3. Basel II Sermaye Standartlarının X Bankası Sermaye Yeterlilik Oranına Etkileri.....	62
5.4. X Bankasının Basel II Sermaye Standartlarına Uyum Çalışması.....	68
5.5. X Bankasının Basel II’ye Geçişte Uyguladığı Yol Haritası ve İlerleme Raporu	70
5.6. Basel II Standartlarına Uyum Çalışmalarında Banka İçi Yol Haritasının Uygulanması	72
5.7. X Bankasının Basel III Standartlarına Uyum Çalışması	73
SONUÇ.....	76
KAYNAKLAR	79
ÖZGEÇMİŞ.....	87

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:Amerika Birleşik Devleti
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BHDTM	: Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı
BIS	: Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank For International Settlements)
CRD	: Özkaynak Gereksinimi Direktifleri
EAD	: Temerrüt Halindeki Riskli Tutar (EAD - Exposure at Default)
ECA	: İhracat Kredi Ajansı (Export Credit Agency)
ECAI	: Bağımsız Derecelendirme Otoriteleri.(External Credit Assessment Institutions)
G 20	: Gelişmiş Ülkeler Zirvesi
GSYH	: Gayri Safı Milli Hasıla
IRB	: İleri Ölçüm Yaklaşımı
LCR	: Likidite Karşılama Oranı (Liquidity Coverage Ratio)
LGD	: Temerrüt Halindeki Zarar (LGD - Loss Given Default)
NSFR	: Net İstikrarlı Fonlama Oranı (<i>Net Stable Funding Ratio</i>)
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü(Organisation For Economy)
PD	: Temerrüde Düşme Olasılığı (PD– Probability of Default)
QIS	: Basel II Sayısal Etki Çalışması
RMD	: Riske Maruz Değer
SYR	: Sermaye Yeterlilik Rasyosu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
YTL	: Yeni Türk Lirası

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Basel Komitesi Üyeleri ve Temsil ile Yetkili Olan Kurumları	5
Tablo 2 : BASEL Standartlarına Göre SYR Hesaplama Tablosu.....	12
Tablo 3 : Basel I Risk Ağırlıkları Tablosu	16
Tablo 4 : Basel II' nin Yapısal Blokları	24
Tablo 5 : Basel II Uzlaşısı Gelişmişlik Düzeyine Göre Risk Ölçüm Yöntemleri.....	25
Tablo 6 : Standart Yaklaşımda Kullanılan Risk Ağırlıkları	28
Tablo 7 : İş Kolları İçin Belirlenen Beta Katsayıları	34
Tablo 8 : BDDK'nın BASEL II Yol Haritası.....	40
Tablo 9 : Nihai Olarak Kullanılması Hedeflenen Yöntem(%).....	40
Tablo 10: Sermaye Yeterlilik Oranı ve Türk Bankaları	41
Tablo 11: Basel II ve Basel III Arasındaki Temel Farklılıklar	48
Tablo 12: Yürürlüğe Konulacak Düzenlemeler	50
Tablo 13: Ülkemizde Y-SÖB Geçiş Süreci	56
Tablo 14: Bankanın 2006-2017 Yılları Arası Sermaye Yeterliliği Standardına İlişkin Oranlar Tablosu.....	63
Tablo 15: İncelenen Bankanın Mevduat, Krediler ve Net Kar Tablosu.....	63
Tablo 16: Konsolide Olmayan Sermaye Yeterliliği Standart Oranına İlişkin 2006-2007 Yılları Karşılaştırmalı Tablo	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İncelenen Örnek Bankanın 1992-2006 Yılları Arasındaki Sermaye Yeterlilik Rasyosunun Değişim Grafiği	61
Şekil 2: 2006-2016 Yılları Banka SYR Değişim Grafiği	67

GİRİŞ

Bankacılık sektörünün sahip olduğu ürün çeşitliliğinin ve sermaye dolaşımının serbestliğinin artması ile bankaların sahip olduğu risk faktörleri de çeşitlenmiştir. Finansal riskler bankacılık sektöründe birçok kriz dönemi ile bu risklere karşı önlem almayı gerekli kılmıştır. Bu çerçevede BIS(Uluslararası ödemeler bankası) bünyesinde G20 üye ülkelerin temsilcilerinden oluşan Basel komitesi kurulmuştur. Komitenin amacı gelişen risklere karşı önlem almak ve uluslararası bankacılık sistemini sağlam bir yapıya kavuşturmak olmuştur. Basel-I sermaye uzlaşısı 1988 yılında Basel komitesi tarafından yayımlanmıştır.

Basel I ile ülkelerin sermaye yeterliliği düzenlemeleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanan rekabet eşitsizliklerini ortadan kaldırmak amaçlanmış ve krizlere karşı dayanıklılığı arttırmak için sermayenin risk ağırlıklı aktiflere oranının %8 den az olmayacağını belirten sermaye yeterliliği rasyosu getirilmiştir.

Zaman içinde mali piyasaların değişmesi ve gelişmesi banka faaliyet alanlarının çeşitlenmesi beraberinde maruz kalınan riskleri de arttırmıştır. Bu noktada Basel I uzlaşısı yetersiz kalmış ve risk temelli yaklaşım devam etmekle birlikte risk duyarlılığı daha fazla olan Basel II uzlaşısı yayımlanmıştır.

2008 yılında yaşanan global ekonomik kriz sonrası Basel-II uzlaşısının yetersiz kalan yönlerini gidermek ve bankacılık sektöründe riski azaltmak, finansal düzenlemeleri ve denetimini sağlamlaştırmak amacıyla Basel Komitesi tarafından Basel-III uzlaşısı yayımlanmıştır. Basel-III uzlaşısı ile sermayenin güçlendirilmesi, karşı taraf kredi riski, kaldıraç oranları tanımlanmış ve bu kavramların uygulanması için bir takvim belirlenmiştir. Ayrıca Basel-III ile mikro ve makro bazda düzenlemelerle bankaların risk ortamlarına karşı dayanıklılığını ve şeffaflığını artırmak hedeflenmiştir.

Tezin birinci bölümünde Basel komitesinin tarihçesi, oluşturulma amacı ve Basel I uzlaşısına giden yol ele alınmıştır. İkinci bölümde Basel-I uzlaşısına değinilmiştir. Üçüncü bölümde Basel-II ile uygulamaya konulan yeniliklere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde Basel-III uzlaşısı ele alınmış ve getirdiği yeni kriterler üzerinde durulmuştur. Beşinci ve son bölümde ise Basel sermaye standartlarının Türk bankacılık sektörüne etkileri bir X bankası özelinde tartışılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; Basel sermaye standartlarının bankaların sermaye yeterliliğine ne ölçüde etki ettiği, bankaların bu standartlara uyum adı altında almış

oldukları önlemler, organizasyon yapılarında gittikleri değişiklikler, standartların bankaların aktif karlılığına etkileri, bankaların risk yönetimi konusunda uyguladığı metotların sermaye yeterliliğine etkileri konusunda literatür taraması yapmak ve Basel sermaye standartlarının Türk bankacılık sektörüne etkileri bir X bankası özelinde uygulamalı olarak tartışmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SERMAYE YETERLİLİĞİ UZLAŞILARI GENEL ÇERÇEVESİ

Günümüzde tüm Dünya’da bankacılık sektörü ile ilgili olarak sermaye yeterliliği ile ilgili standartların oluşturulması ve geliştirilmesinden sorumlu sıfatıyla çalışan Basel Komitesi bulunmaktadır. Komitenin nihai amacı, sektörde faaliyet gösteren bankaların yaşanacak olası finansal krizlere karşı ayakta durabilmesini sağlayacak güçlü sermaye yapısı için gerekli standartların oluşturulmasıdır.

1.1. Basel Komitesi Tarihçesi

Basel Komitesi “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Komitesi” sıfatıyla bir üst düzenleyici kuruluş olarak on ülkenin Merkez Bankaları Guvernörleri tarafından uluslararası bankacılık piyasalarında meydana gelen ciddi krizin ardından (*özellikle Batı Almanya’daki Bankhaus Herstatt’ın iflası bu süreçte çok etkili olmuştur*) 1974 yılının sonunda kurulmuştur. Komitenin ilk toplantısı Şubat 1975 yılında gerçekleştirilmiş ve o tarihten bu yana komite her yıl düzenli olarak üç veya dört defa toplantı yapmaktadır. BIS’de bulunan Komite, global çapta sektörün denetiminin kalitesini artırarak finansal istikrarı sağlamak ve üye ülkeler arasında bankacılık denetim meseleleri konusunda düzenli işbirliği için bir forum olarak hizmet vermek üzere kurulmuştur. Komitenin ilk toplantısı 1975 Şubat’ında gerçekleşmiş ve toplantılar yılda üç ya da dört kez düzenli olarak yapılmıştır. İlk olarak 1975’te basılan ve birkaç kez gözden geçirilen Basel antlaşması ile başlayan süreç daha sonra Basel-I, Basel-II olarak bilinen ve en son Basel-III ile sermaye yeterliliği konusunda anlaşmalar içeren bir dizi uluslararası standart oluşturdu. Başlangıçta, komitenin çalışmalarının en önemli amacı, uluslararası denetim kapsamındaki boşlukları kapatmaktır; böylece hiçbir bankacılık kuruluşu denetimden çıkamayacak ve denetim, üye ülkeler arasında yeterli ve tutarlı olacaktır. Mayıs 1983’te antlaşma gözden geçirilmiş ve bankaların yabancı kuruluşlarının denetimi için Prensipte olarak yeniden düzenlenmiştir. 1990 yılının Nisan ayında, 1983 Antlaşması’nın eki yayınlandı. Bu ek, finansal piyasalardaki katılımcıların denetçileri arasındaki bilgi değişimi, bankacılık denetçileri arasındaki ihtiyati bilginin sınır ötesi akışını iyileştirmeyi amaçlamıştır. 1992 yılının Temmuz ayında, antlaşmanın belli ilkeleri yeniden düzenlenmiş ve uluslararası bankacılık gruplarının ve sınır ötesi işletmelerin denetimi için gerekli asgari standartlar olarak yayınlanmıştır. Bu standartlar, bunları onaylamaya davet

edilen diğ er bankacılık denetim otoritelerine iletilmiştir. Ekim 1996'da Komite, G10 bölgesi ve offshore olmayan merkezlerden gelen denetim otoritelerini kapsayan ortak bir çalışma grubu tarafından hazırlanan Sınır  tesi Bankacılık denetimine ilişkin bir rapor yayınladı.

(<https://www.bis.org/bcbs/history.htm>, E.T.: 01.05.2018).

Aşağıdaki tabloda Basel komitesine  ye ülkeler ve temsil birimleri yer almaktadır.

Tablo 1:Basel Komitesi Üyeleri ve Temsil ile Yetkili Olan Kurumları

ÜLKE	ÜLKEYİ TEMSİL EDEN YETKİLİ KURUM
Lüksemburg	Lüksemburg Merkez Bankası Mali Sektör Denetim Komisyonu
Hollanda	Hollanda Merkez Bankası
İsveç	İsveç Merkez Bankası
İsviçre	İsviçre Merkez Bankası İsviçre Federal Bankacılık Komisyonu
İngiltere	İngiltere Merkez Bankası Mali Hizmetler Kurumu
Belçika	Belçika Merkez Bankası Bankacılık ve Finans Komisyonu
Fransa	Fransa Merkez Bankası Bankacılık Komisyonu
Almanya	Almanya Merkez Bankası Federal Bankacılık Denetim Bürosu
Japonya	Japonya Merkez Bankası Mali Denetim Kurumu
İtalya	İtalya Merkez Bankası
ABD	Federal Rezerv Kurulu New York Federal Merkez Bankası Para Denetim Bürosu
	Federal Mevduat Sigorta Kurumu
Kanada	Kanada Merkez Bankası
Sekretarya	Uluslararası Yatırım Bankası
Gözlemciler	Avrupa Komisyonu Avrupa Merkez Bankası

Kaynak: (Ay, 2010:43)

1.2. Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank For International Settlements, BIS)

Dünya’da sermayenin küresel manada mobilitesinin artırılması, ülkelerin finansal sistemlerinin birbirine entegre haline getirilmesi ve bu süreçte her ülkede yer alan bankacılık sisteminin kriz ve şoklara karşı denetlenmesi ve gerekli güçlendirme önlemlerinin alınması amacıyla birçok uluslararası aktör görev almaktadır. Bunlardan bir tanesi de Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements, BIS)’dır.

BIS, ülkelerin merkez bankalarının toplanarak meydana getirdikleri milletlerarası bir kuruluştur. 1930'da kurulan Uluslararası ödemeler Bankası diye adlandırılan en eski uluslararası finans kurumudur. BIS başlangıcından günümüze kadar, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'ya getirilen tazminat ödemelerinin ödenmesinden, ülkelerin merkez bankalarına para ve malî istikrar arayışında bulunmaya kadar küresel ekonomide önemli roller oynadı. BIS'in üç ana bölümü vardır. Bunlar; parasal ve ekonomik departman, bankacılık departmanı ve genel sekreterlik departmanıdır. BIS’in misyonu, merkez bankalarına para ve malî istikrar arayışında bulunmak ve bu amaçla uluslararası işbirliğini teşvik etmek ve merkez bankaları için bir banka olarak hareket etmektir. 1930'da kurulan BIS, dünyadaki GSYH’nin yaklaşık %95’ini oluşturan, Dünya’nın dört bir yanından gelen ülkeleri temsil eden 60 merkez bankasına aittir. Merkez ofisi İsviçre’nin Basel kentinde olmak üzere, Hong Kong ve Mexico City’de de iki temsilcilik ofisi vardır. BIS’in amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Finansal istikrarı teşvik etmekten sorumlu diğer makamlarla diyalogu destekleme
- ✓ Para ve malî istikrar konularında araştırma ve politika analizi yapmak
- ✓ Finansal işlemlerinde merkez bankaları için birincil karşı taraf olarak hareket etmek
- ✓ Uluslararası finansal operasyonlarla bağlantılı olarak acente veya vekil olarak hizmet vermek
- ✓ Merkez bankaları arasında tartışmayı teşvik etmek ve işbirliğini kolaylaştırmak

(<https://www.bis.org/> E.T. :01.05.2018).

1.3. Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi (BCBS) ve Amacı

1974 yılında tüm dünya bütünüyle yeni bir ekonomik modeli uygulanmaya başlanmıştır. Bretton Woods sözleşmesi’nin sona ermesi ile başlayan bu yeni ekonomik modelde artık sabit kur sistemi yerine dalgalı kur sistemi benimsenmiştir. O tarihe kadar

sabit kur sistemini uygulayan tüm ekonomik birimler ve başta bunları fonlayan bankalar büyük bir türbülansın içerisine girmişlerdir. Tüm bankaların döviz pozisyonlarında yaşanan bu hareketlilik büyük bir finansal çıkmaza dönüşmüştür. Bunun üzerine Amerikan Doları-USD üzerinden ticareti gerçekleştiren petrolün fiyatında doların hareketine bağlı olarak yaşanan dalgalanma birçok ülkenin de cari ödemeler dengesini altüst etmiştir. Sonuç olarak bankacılık sektöründe ve ülkelerin makro ekonomisinde yaşanan bir finansal darboğaz literatüre petrol krizi olarak geçmiştir.

Söz konusu petrol krizi, tüm Dünya’da döviz ve bankacılık piyasalarında büyük dalgalanmalara sebebiyet veren sorunlar yaratmıştır. Bu durumun en açıklayıcı unsuru, aynı yıl Bankhaus I.D. Herstatt bankasının iflas etmesidir. Aynı zamanda, 1970 yılında Bretton Woods sözleşmesi sona ermiş ve sabit kur sistemi terk edilmiştir. Meydana gelen finansal krizlere çözüm bulmak amacıyla G-10 üye ülkelerinin Merkez Bankalarının katılımıyla “Bankacılık Düzenleme ve Denetim Uygulaması Komitesi” adında bir komite kurulmuştur. Komite, global çapta bankaların maruz kaldığı veya kalmaları olası risklere karşı erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, uzlaşmaya tabi ülkeler arasında bankacılık sektörü konusunda ortak kararlar ile hareket ederek iş birliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Komite aynı zamanda üye ülkelerin gözetim ve denetim uygulamaları konusunda kendi aralarında bilgi alışverişinde bulunmaları, uluslararası bankacılık pratiğinde kullanılan tekniklerin geliştirilmesi, artırılması ve etkinleştirilmesi ile sermaye yeterliliği ile ilgili asgari standartlar getirilmesi alanlarında da çalışmalar sürdürmektedir. Komitenin karar kıldığı standartların uygulanmasına dönük üye ülkeler üzerinde yasal bir yaptırım etkisi de bulunmamaktadır. Komitenin belli çerçevede oluşturduğu bu standartları uygulayıp uygulamamak ve eğer uygulanacaksa bunun hangi koşullar ve süreçlerde yapılacağına karar kılmak tamamen ülkelerin düzenleme otoritelerinin yetkisi altındadır. Komitenin kararlaştırdığı bu düzenlemeler tamamen tavsiye niteliği taşımaktadır ancak yapılan düzenlemelere uymayan ülkelerin bankacılık sistemleri, uluslararası alandan uzaklaştırılmakta, ayrıca risk primleri de negatif yönde etkilenmektedir (Değirmenci, 2003:13-14).

Matlum (2007: 49)’a göre; 1974 yılında İsviçre’nin Basel kentinde Uluslararası Ödemeler Bankası bünyesinde oluşturulan Bankacılık Düzenleme ve Denetim Komitesi’nin uluslararası finansal piyasalarda optimizasyonun ve standardizasyonun sağlanması için misyonu şöyledir:

- ✓ Olası herhangi bir krizi önlemek amacıyla acil uyarı sistemleri oluşturmak, düzenleme ve denetimlerin kalitesini arttırmak,
- ✓ Uluslararası bilgi transferinin artırılması,
- ✓ Sermaye yeterliliğinde asgari standartların oluşturulması,
- ✓ Belirlenen standartların diğer sektörlerde ne derece uygulanabilir olduğunun araştırılması,
- ✓ Uluslararası finansal kuruluşların denetleme ve takip etme metotlarının geliştirilmesi, konularında çalışmalar yapılması.

İKİNCİ BÖLÜM

BASEL I UZLAŞISI

Bankacılık sistemi fon fazlası olan fon arz edenler ile fon ihtiyacı bulunan fon talep eden ekonomik kesimleri bir araya getirir ve sonucunda fon transfer işlemine aracılık eder. Bankaya yatırılan her bir para, banka için vadesinde ödenmesi gereken borcu ifade etmektedir. Banka için borç terimi, mudiye vadesinde geri ödenecek mevduat tutarı ile üzerinde anlaşılan faiz ve vade oranı üzerinden hesaplanacak faiz tutarını da kapsamaktadır. Dolayısıyla banka bu noktada;

- 1- Borcun ana para kısmını ifade eden mevduat tutarının geri ödenmesini garanti edecek şekilde aldığı mevduatı doğru bir kredi değerlemesi ve derecelendirmesi ile finansal açıdan sağlıklı kişi ve kurumlara yönlendirmeli,
- 2- Borcun maliyetini ifade eden mevduat faiz oranından daha fazla bir oranda verdiği kredi miktarını fiyatlayabilmeli,
- 3- Borcun vadesinden daha kısa sürede dönecek şekilde kredi sözleşme vadelerini yapılandırmalı (vade uyumu).

Yukarıda belirtilen ve daha başka eklenebilecek bankacılık faaliyet performans göstergelerinin herhangi birinde yaşanabilecek bir sıkıntı bankanın nakit döngüsü açısından darboğaza girmesine sebep olabilir. Günümüzde yaşanan ekonomik krizlerin reel ekonomi krizinden çok artık finansal krizler olduğu dikkate alındığında bankaların faaliyet verimliliğinin genel ekonomik gidişat açısından ne denli önemli olduğu görülebilecektir. Özellikle küreselleşme ile birlikte kalkan ekonomik sınırlar neticesinde bir ülkede yaşanan ekonomik sorunların diğer ülkelere de yayılması mümkün olacaktır. Bu nedenle ülkelerin finansal sistemleri ki başta en klasik olan bankacılık sektörünün ülkeler üstü bir sistemde denetlenmesi gerekecektir.

Uluslararası bankaların denetlenmesi sorunsalı, 1980'li yılların başında sermaye yeterliliği BASEL komitesinin odak noktası haline gelmiştir. 1980'lerin başlarında Latin Amerika borç krizinin başlangıcı, Komite'nin uluslararası bankaların sermaye oranlarının uluslararası risklerin arttığı bir zamanda kötüleştiği yönündeki endişelerini artırdı. Bu, hem bankaların bilançolarında hem de bankalarda risk ölçümüne yönelik ağırlıklı bir yaklaşım üzerinde geniş bir konsensüs ile sonuçlandı. Uluslararası bankacılık sisteminin istikrarını güçlendirmek ve ulusal sermaye sistemindeki farklılıklardan kaynaklı rekabet

eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için çok uluslu bir anlaşmaya ihtiyaç duyuldu. Aralık 1987'de yayınlanan bir istişare yazısı hakkındaki yorumları takiben, yaygın olarak Basel uzlaşısı olarak adlandırılan bir sermaye ölçüm sistemi G10 üye ülkeler tarafından onaylanmış ve Temmuz 1988'de yayımlanmıştır. 1988 uzlaşısı ile bankaların asgari sermaye yeterlilik rasyosu % 8 olarak belirlendi. Sonuç olarak, bu çerçeve sadece üye ülkelerde değil, aynı zamanda diğer uluslararası bankalarda Basel I uzlaşısını benimsedi. Komite Eylül 1993'te ise G10 ülkelerinin uluslararası bankacılık faaliyetleri olan bankalarının Basel I uzlaşısında belirlenen asgari gereklilikleri karşıladığını doğrulayan bir bildiri yayınladı (<https://www.bis.org> E.T.: 10.11.2018). Bankalar, bu doğrultuda hem uluslararası finansın yeni oluşumuna uyum sağlamaya çalışan müşterilerinin taleplerini karşılayabilmek hem de giderek daha sert bir ivme kazanan rekabet ortamında rakiplerine karşı üstünlük sağlayabilmek için sundukları finansal ürünlerde bir takım yenilikler gerçekleştirmiştir. Bu gelişmeler, bankaların müşterilerine arz ettikleri ürün yelpazesinin genişlemesini ve çeşitlenmesini sağlamış hem de daha önce arz edilen finansal ürünlere göre çok daha karmaşık risk unsurlarının oluşmasına ortam hazırlamıştır. Ayrıca, bankacılık sektöründeki hızlı rekabet durumu, farklı hizmetleri sunan finansal kuruluşlar ve farklı finansal ürünler arasında var olan ayırımların belirsizleşmesine ve bunun neticesinde farklı bankacılık ürünlerinin aynı finansal kuruluş çatısı altında sunulmasına sebebiyet vermiştir. Tüm bu finansal gelişmeler, bankacılık sektörü için yerel uygulamaların yerini uluslararası düzenlemelerin alması gerekliliğini meydana getirmiş ve bu manada en önemli rolü BIS üstlenmiştir (Yayla ve Türker Kaya, 2005:1).

Uluslararası ödemeler bankasının amacı, yerel ve uluslararası bankacılığın kurallarını belirlemek, bu alanda yerel karar vericilerce kabul görecektir bankacılık standartlarının uygulanmasını sağlamaktır. BIS, bu misyonu itibarıyla uluslararası sermaye hareketleri ve oluşabilecek olumsuz bankacılık uygulamaları sonucu uluslararası krizler olabileceği endişesiyle, bankaların sermayelerinin, iş hacimleri ve katlandıkları riskler karşılığında yeterlilik seviyesini ölçmekte ve buna ilişkin standart rasyolar geliştirmektedir. Banka, finans piyasalarına dönük olarak düzenlediği kurallar ve yayınladığı yönetmelikler ile devletlerarası işbirliğini geliştirmek, finans işlemleri ve uluslararası mali operasyonlar için kolaylıklar sağlamak için çalışmalar yürütmektedir.

(Beşinci,2005: 22). Bu yönüyle BIS'in bankacılık sektörü için uluslararası düzenleyici bir kuruluş olduğu kabul edilebilir.

2.1. Basel I Uzlaşısında Asgari Sermaye Oranının Belirlenmesi

Sermaye Yeterlilik Rasyosu (SYR), bankaların karşılaştacağı olası riskler karşısında bu risklere karşı bulundurması gereken asgari sermaye miktarını belirlemek için öz kaynakların mevcut kredi riskine bölünmesi yoluyla bulunur. “Cooke Rasyosu” da denilen Sermaye Yeterlilik Oranının %8 den büyük olması gerekir. Özetle bu rasyo, riskli olarak sınıflanan varlıkların ne kadarı bankanın kendi öz kaynakları ile finanse edilebilir bunu göstermektedir. Sektörde faaliyet gösteren bankaların tamamına uygulanabilecek bir performans göstergesidir. Bu rasyo bankanın temerrüde düşme (default risk , bankruptcy risk) riski hakkında tüm bilgi kullanıcılarına ışık tutmaktadır.

$$SYR = \text{Cooke Rasyosu} = \frac{\text{Sermaye Tabanı}}{\text{Risk Ağırlıklı Aktifler}} \geq \%8$$

Basel I uzlaşısı kriterlerine göre sermaye yeterliliği aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:

Tablo 2: BASEL Standartlarına Göre SYR Hesaplama Tablosu

1. Ana Sermaye (Birinci Kuşak/ A)
• Ödenmiş Sermaye • Yedek Akçeler • Kamuya Açıklanmış Rezervler (Dağıtılmamış Karlar)
2. Katkı Sermaye (İkinci Kuşak/B)
• İhtiyari Rezervler • Yeniden Değerleme • Genel Karşılık • Sermaye Benzeri Krediler
3. Sermaye = A + B (C)
4. Sermayeden İndirilen Kalemler(D)
• Şerefiye • Mali İştirakler
5. Sermaye Tabanı (E) = C – D
6. Toplam Risk Ağırlıklı Varlıklar
• Risk ağırlığı yüzde 0 olanlar • Risk ağırlığı yüzde 20 olanlar • Risk ağırlığı yüzde 50 olanlar • Risk ağırlığı yüzde 100 olanlar
7.Asgari Sermaye Yeterliliği Rasyosu = E / F > %8

Kaynak : (Değirmenci, 2003: 23)

2.2. Basel I Uzlaşısı Öz kaynak Hesaplaması

Sermaye yeterlilik kavramında yer alan öz kaynak bankaların bilançolarında yer alan kalemlerden farklı tanımlanmıştır. Basel-I'e göre öz kaynak hesaplanmasında salt bilanço pasifinde yer alan sermaye kalemi kullanılmamış bunun yerine sermaye kavramı, Ana Sermaye, Katkı Sermaye ve Üçüncü Kuşak Sermaye olarak tanımlanmıştır. Öz kaynağın hesaplanmasında kullanılan kalemler aşağıda yer almaktadır. Konya Ticaret Odası (2005:2)'a göre;

1. Ana Sermaye (ödenmiş sermaye + dağıtılmamış kârlar)
2. Katkı Sermaye (karşılıklar + rezervler + fonlar)

3. Üçüncü Kuşak Sermaye (Sadece piyasa riski için kullanılabilen sermaye benzeri krediler)

4. Sermayeden indirilen Değerler (aktifleştirilmiş giderler + mali iştirakler)

Öz kaynaklar, ilk üç kalemin toplamından dördüncü kalem çıkarılarak bulunur.

Altıntaş (2006: 64)'a göre Basel I uzlaşısında sermaye ana sermaye ve katkı sermaye olarak iki grupta ele alınmıştır;

- **Ana Sermaye;** Ödenmiş sermaye ve dağıtılmayan karlardan oluşan banka nakitleri anlamı taşır. Bankanın tamamen kendi kontrolünde olduğu için Risk ağırlığı %0 olarak belirlenmiştir.

Ana sermaye kalemleri;

- ✓ Ödenmiş sermaye
- ✓ Yasal yedekler
- ✓ Vergiden sonraki dönem ve geçmiş yıllar karı toplamı
- ✓ (-) Dönem ve geçmiş yıllar zararı toplamı olarak belirlenmiştir.

- **Katkı Sermaye;** fonlar, karşılıklar ve rezervlerin toplamından oluşan nakit olmayan fonları ifade etmektedir. Risk ağırlığı %20 olarak belirlenmiştir.

Katkı sermaye unsurları;

- ✓ Genel kredi karşılığı tutarı
- ✓ Alınan sermaye benzeri krediler
- ✓ Menkul değerler değer artış fonu
- ✓ Olası riskler için ayrılan serbest karşılıklar
- ✓ Banka sabit kıymet yeniden değerlendirme fonları
- ✓ Banka değişmeyen varlıkları için bankaların kuruluş ve faaliyet hakkındaki yönetmeliğinin ilgili maddesinde yer alan katkı sermaye tanımında işaret edildiği gibi hesaplanan değerlendirme tutarı
- ✓ Bağlı ortaklıklar, iştirakler ve sabit kıymet yeniden değerlendirme tutarları olarak belirlenmiştir

Bankaların yatırım amacıyla başka şirketleri satın / devir aldıkları görülebilmektedir. Bu şekilde bankanın sektör içinden veya sektör dışından alt firmaları bulunmakta, firma için ek bir nakit akışı ve getirisi imkânını sağlamaktadır. Satın alınan firmanın sermayesinde sahip olunan paya göre bu alt firmalar iştirak ya da bağlı ortaklık olarak adlandırılmaktadır. Eğer banka firmanın

sermayesinin %20 ila %50 oranında sahibi ise o zaman satın alınan firma iştirak (subsidiary) olarak adlandırılırken, % 50'den daha fazla olması durumunda ise bağlı ortaklık (affiliate) olarak adlandırılmaktadır.

- **Üçüncü kuşak sermaye;** piyasa riskini karşılamak amacıyla kullanılabilen ve kredi riskine karşılık ayrılan, gerekli minimum sermaye miktarının hesaplanmasında kullanılmayan temel sermayenin %250'sini geçmeyen sermayeyi ifade eder. Üçüncü kuşak sermaye bankanın 1.kuşak sermayesinin %250'si ile sınırlıdır ve piyasayı destekler niteliktedir.

Üçüncü kuşak sermayenin temel özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (<https://www.bis.org, E.T. : 05.05.2017>) :

- ✓ Kredinin geri ödenmesi durumunda sermaye için ayrılan minimum rasyonun SY(Sermaye Yeterliliği) yönetmeliğinde olması gereken standart orandan daha düşük olmasına neden olması durumunda vadesi gelmiş olsa bile geri ödenmesini engelleyici hükümler içermektedir.
- ✓ Vadesinden önce geri ödenmesi, kapatılması veya mahsubu denetim otoritesinin iznine tabidir.
- ✓ En az 2 yıl vadeye sahip ve herhangi bir teminatı bulunmayan, tamamı bankaya ödenmiştir.
- ✓ Bankacılık ilkeleri ile bağdaşmayacak hüküm ve kısıtlamaları taşımayan sözleşmelerle güvenceye alınmış sermaye benzeri krediler ile ilave sermayenin ana sermayeyi aşan kısmıdır.

- **Sermayeden İndirilecek Değerler;** sermayeden indirilecek değerler aşağıdaki unsurlardan oluşur.

(http://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/ duyuru_basel_0001_09.pdf, E.T. :20.04.2018):

- ✓ Faaliyet alanları kapital, türev araçlar ve sigortacılık olan işletmeler ve yatırım aracılığı ve danışmanlığı yapmak için özel kanunlar çerçevesinde faaliyette bulunan mali kurumlara sermaye girişleri,
- ✓ Tesis kuruluş harcamaları ve bazı özel maliyetler,
- ✓ İştiraklerin, bağlı ortaklıkların, pay sahibi diğer ortakların mali yapıları itibariyle piyasa değeri bilanço değerinin altında ise aradaki fark,

- ✓ Ülkemizde faaliyette bulunan bankaların sermaye yapılarını güçlendirmek için aldıkları ve vadeleri 5 yıldan uzun olan krediler(sermaye benzeri kredi) ve şerefîyelerdir.

2.3. Kredi Riski Ağırlıkları ve Kulüp Kuralı

Basel-I uzlaşısı kapsamında sermaye yeterliliği hesaplamalarında bilançonun aktifinde yer alan, aynı zamanda bilanço dışı olarak nitelendirilen nazım hesaplarda takip edilen hesapların %0, %20, %50, %100 kredi risk oranlarından birisi ile ölçülmesi öngörülmüştür. Sermaye yeterliliği ölçülürken birincil olarak bilânçodaki hesap bakiyeleri ait oldukları risk oranları ile çarpılmakta ve bulunan bakiyenin asgari %8'inden az olmamak şartıyla öz kaynak bulunup bulunmadığı ölçülmektedir. Farklı alanlarda faaliyet gösteren, sahip oldukları finansal ürünleri çeşitlilik gösteren ve tamamen farklı müşteri profiline sahip bankalara benzer risk ağırlıklarını kullanmalarını öngörmesi nedeniyle Basel-I herkese tek tip bir sermaye yeterliliği düzenlemesidir (Yayla ve Türker Kaya, 2005: 2). Basel-I'in en temel özelliklerinden birisi homojenlik olarak adlandırılabilir farklı özellik ve nitelikteki bankalara benzer oranların uygulanmasıdır.

Tablo 3: Basel I Risk Ağırlıkları Tablosu

Risk Ağırlığı	Aktif Türü
%0	✓ Mevcuttaki altın ve para ✓ OECD ülkeleri hazine kâğıdı
%20	✓ Nakit, altın veya OECD hükümet ya da merkez bankalarının kefaleti veya bunlarca ihraç edilen menkul kıymetler teminata alınmak suretiyle kullanılan krediler, ✓ OECD ülke bankalarından alacaklar, ✓ OECD ülkelerinde faaliyet gösteren bankaların kefaletiyle veya bunlarca ihraç edilen menkul kıymetler, teminata alınmak suretiyle kullanılan krediler
%50	✓ Gayrimenkul ipoteği karşılığı kullanılan konut kredileri
%100	✓ Diğer nakdi kredi ve alacaklar, gayrimenkul ve iştirak yatırımları

Kaynak: (Yayla ve Türker Kaya, 2005:2; Aykut, 2008:2; BIS, 1988:19).

Altıntaş (2006: 70-72)'a göre risk ağırlıklarının ölçülmesinde borçlunun özelliklerini dikkate alan yaklaşım ile teminatları dikkate alan yaklaşım olmak üzere 2 tür yaklaşım öngörmektedir. Altıntaş (2006: 70-72)'a göre; Basel I de varlıkların risk ağırlıklarının ölçülmesinde kullanılan kriterler şöyle açıklanabilir:

➤ ***Borçlunun özelliklerini dikkate alan varsayıma göre;***

- ✓ OECD'ye üye ülkeleri hazine kâğıtları için risk taşımaz (Risk ağırlığı : %0). Hazine kâğıtları zaten literatürde ülkelerin iflası olarak anılan temerrüt riski (default risk) haricinde karşı taraf riskinin (counterpart risk) olmadığı bir finansal enstrümandır. Hatta bu nedenle ağırlık sermaye maliyeti hesaplanmasında kullanılan risksiz faiz oranı (risk free- rf) için hazine kâğıtlarının yıllık bileşik faiz oranı dikkate alınmaktadır.

- ✓ OECD'ye üye ülkelerde faaliyette bulunan banka ve finans kuruluşları, diğer ülkelerde faaliyet gösteren kuruluşlara göre daha düşük profilli kredi riski taşırlar (Risk ağırlığı :%20). Bu yaklaşımda OECD ülkelerinin finansal kuruluşları daha stabil olarak kabul edilmekte ve bunun sonucu olarak risk seviyeleri daha düşük olarak dikkate alınmaktadır.
- ***Teminatları dikkate alan varsayıma göre ise;***
- ✓ Teminatında OECD'ye üye ülke bankalarının kefaleti ve borcu bulunan alacaklar kredi riski taşımaz (Risk ağırlığı %0).
- ✓ Riske karşılık alınan teminatlarında OECD'ye üye ülkelerde bulunan banka ve finans kuruluşlarının kefaleti bulunan alacaklar düşük seviyeli kredi riski taşırlar (Risk ağırlığı:%20).
- ✓ Gayrimenkul ipoteği ile güvenceye alınan riskler orta derecede kredi riski taşırlar (Risk ağırlığı :%50).

2.4. Basel I 'e Yönelik Eleştiriler

Basel I kriteri ülkeler açısından adaptasyonu kolay olmasına rağmen zaman içinde yaşanan bazı durumlar Basel-I uzlaşısının yetersizliğini ortaya koymuştur. Basel I-de dört farklı risk ağırlığı kriter olarak belirlenmiş, buna paralel olarak bu kriterlerin farklı alanlarda faaliyette bulunan bankalara da uygulanması durumu bankaların riske karşı duyarlılığını azaltmıştır. Aynı zamanda kredi risklerine dayalı sermaye yeterlilik rasyosu ölçülmesinde borçlu farklılaştırması yapılmamaktadır. Örneğin; çok farklı finansal yapılara sahip olan ve farklı alanlarda faaliyette bulunan firmalara verilen krediler için, firmaların mali yapısına ve gücüne bakılmaksızın, aynı oranda karşılık ayırmak gerekmektedir. Homojenlik olarak adlandırılan bu durum da incelemeye konu olan bankaların aynı kabul edilmesi ve bu bankalara ait finansal kalemlere ilişkin aynı oranda risk ağırlığının tespiti, bu standardın risk hassasiyetini düşürmüştür.

Basel-I uzlaşısının eleştirildiği bir diğer husus ise tezgâh üstü piyasalar ve türev piyasalardaki değişimleri, yenilikleri öngörememiş olmasıdır. Özellikle gelecek işlemleri olarak adlandırılan vadeli kontratlar standardın göz ardı ettiği hususlardır. Çoğu banka borçlarını satarak, gerçekte sahip olduğu riskleri çok daha düşük gösterebilmiştir. Sermayesine göre daha riskli yatırımlara yönelen ve taşıdığı risk seviyesini Basel-I 'de bulunan eksiklikler aracılığıyla olduğundan daha düşük gösteren birçok banka, ilerleyen dönemlerde bankacılık krizlerinin yaşanmasında rol oynamışlardır. Basel-I uzlaşısı

bankacılık sektörünün yapısının sağlamlaşmasında etkili olsa da uzlaşa hızla büyüyen finans sektörünün ihtiyaçlarını karşılamakta eksik kalmış ve Basel-II uzlaşısının yayınlanması gereksinimini doğurmuştur (Aslan Külahi v.d, 2013:189).

➤ ***Basel I uzlaşısına yönelik eleştiriler genel anlamda aşağıdaki gibi açıklanabilir;***

- i. Basel I uzlaşısında, farklı faaliyet alanları olan ve farklı kalemlere sahip tüm bankalar aynı yaklaşımla değerlendirilmiştir (Yüksel, 2005:2).
- ii. Uzlaşıda yer alan kriterler sadece uluslararası ölçekli bankaları kapsamış ve ülkelerdeki muhasebe sistemi farklılıkları hatalara neden olmuştur (Aba,2012: 70-71).
- iii. Varlıkların sahip olduğu risk değerlendirilirken kredi riskindeki farklılıklar yeterince göz önüne alınmamıştır. Bu sebepten bankalar risk temelli sermaye oranlarını tutturabilmek için mali araçlarında değişikliklere gitmiş ve yasal sermaye arbitrajının önü açılmıştır (Altıntaş, 2006: 76).
- iv. Kredi riskleri dayanak alınarak sermaye yeterliliğinin hesaplanmasında tüm borçlular için aynı ölçüm yapılmış ve borçlu farklılaştırması göz önüne alınmamıştır. Örneğin finansal yapısı sağlam bir firma ile finansal yapısı daha zayıf ve kendini kanıtlayamamış bir firmaya verilen krediler için, borçlu kalitesine bakılmaksızın, aynı oranda sermaye tutmak gerekmektedir (Yüksel, 2005:2). Bununla birlikte heterojen bir yaklaşımla her bir bankanın risk seviyesine göre yapılacak risk ağırlıklandırma daha özgün ve doğru (customized) tespitlerin yapılmasını sağlayacaktır.
- v. Basel-I ile bankalar minimum % 8 sermaye yeterliliğine sahip olması ilkesine istinaden kabul edilerek oluşturulan risk temelli aktiflerin toplamı, öz kaynakların 12,5 katı ile sınırlandırılmak istenmiş ancak, bazı aktiflerin risk içermediği yaklaşımı ışığında öz kaynaklar ile varlıklar arasındaki ilişkinin kopması sonucunu doğurmuştur (Ökmen, 2005: 11). Çünkü SYR oranının hesaplanmasında risk ağırlıklı aktifler ile öz kaynaklar kullanılmaktadır. Risk taşımadığı düşünülen varlıkların hesaplama dışı çıkarılması durumunda bu varlıklar ile öz kaynak arasındaki organik bağın koparılması söz konusu olacaktır.

2.5. Basel I Sermaye Uzlaşısının Türk Bankacılığına Etkileri

Basel standartlarını benimseyen tüm üye ülke bankaları gibi ülkemiz bankaları da bu değişimden olumlu ve olumsuz etkilenmişlerdir. Bankacılık mevzuatımızda Basel I

Sermaye uzlaşısı Standartlarının gerekli kıldığı standartlarını benimseyen ilk bankacılık düzenlemesi, 26 Ekim 1989 tarihinde Bankalar Kanunuyla ilgili 6 sayılı tebliğdir. Bu tebliğ, bankaların sermaye artırımlarında ve öz kaynaklarının mevcut ve potansiyel riskler nedeniyle oluşacak zarara karşı korunmasında uyulacak; Sermaye Temelli/Risk Ağırlıklı Varlıklar, Gayri nakdi Krediler ve Yükümlülükler Standart Rasyosu ile ilgili tanımları, uygulama yöntemlerini, risk ağırlıklarını ve asgari orana ilişkin açıklamaları içermektedir (Aslan Külahi, 2013:187). Basel-I uzlaşısının ülkemiz bankacılık sektörüne en önemli katkısı sektörde faaliyet gösteren bankalara ilişkin bir sermaye yeterliliği standardı getirmesidir. Özellikle 2001 yılında yaşanan bankacılık krizinde de görüldüğü gibi bankaların olası bir likidite darlığında mudilerinin fonlarını geri ödeyebilecek ve kısa vadeli şok etkisini atlatabilecek düzeyde likit olmaları ve bu likiditeyi de öz kaynakları ile yani sermaye tutarları ile karşılamalıdır.

2.5.1. Türkiye’de Basel I Kurallarına Uyum Kapsamında Yapılan Düzenlemeler ve Basel I Uzlaşısının Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri

BDDK 2000 yılının ağustos ayında kurulmuş ve Mayıs 2001 tarihinde açıkladığı “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı”nda nihai önceliklerinin sektörün sermaye yeterliliği olduğunu açıklamıştır. BDDK’nın kuruluş amacı finansal piyasalarda faaliyette bulunan kurumların denetiminin etkinliğinin artırılması ve bu kurumların verecekleri kararlar itibariyle bağımsız kılınmasını sağlamaktır. BDDK’nın kurulduktan sonra sermaye yeterliliği konusundaki ilk düzenlemesi 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanan “*Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik*”tir. 2000 ve 2001 tarihlerinde gelişen finansal krizlerden sonra oluşturulan yeniden yapılandırma programıyla bankalar, sermaye yapılarının sağlamlaştırılması amacıyla yaklaşık 1.8 milyar TL tutarında sermaye artırımını gerçekleştirmişlerdir (Şahin, 2010:230). BDDK’nın günümüzde halen üzerinde çalıştığı en büyük sorunsal bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve bunun sürdürülebilir kılınması ile bankacılık sektörünün etkin denetiminin gerçekleştirmektir.

Türkiye, Basel-I standartlarına uyum çalışmasını ilk başlatan ülkeler arasındadır. Uzlaş ile tüm bankalara minimum %8 sermaye yeterliliğine haiz olma zorunluluğu getirilmiş ve belirtilen rasyonun sağlanması için aşamalı bir uygulama takvimi sunulmuştur. Tebliğin uygulama süreçlerine istinaden, bankaların sermaye yeterlilik oranlarını 1989 yılı için %5, 1990 yılı için %6, 1991 yılı için %7 ve 1992 yılı için %8

olacak şekilde belirleme kriteri getirilmiştir (Değirmenci, 2003:89). Yıllar itibariyle bankaların sermaye oranlarında yaşanan artış Basel-I kriterlerine uyum sürecinde bankaların sermayelerini artırım vb. yollarla güçlendirdiklerini, varlık kalitelerinin artırmak amacıyla kredi tahsis süreçlerinde daha selektif değerlendirme süreci uyguladıklarını göstermektedir.

1992 yılından sonra birtakım yasal düzenlemeler yapılmış ve Türkiye’de faaliyette bulunan bankaların, asgari %8 oranında sermaye bulundurmaları zorunluluğu getirilmiştir. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, sermaye yeterliliği konusunda pratikte yetersizlikleri dikkate alarak Şubat 1995’de yayınlamış olduğu 12 sayılı tebliğ ile 6 sayılı tebliği yürürlükten kaldırmıştır. Tebliğ, sermaye yeterlilik rasyosu analiz formunu üçer aylık dönemlerle, Müsteşarlığa gönderilmesini istemektedir. Yeni tebliğde, sermaye yeterlilik rasyosu dışında iki yeni rasyo daha yer almıştır. Bunlar katı sermaye ve sermaye benzeri kredilerin ana sermayeye oranlanması yolu ile bulunan rasyolardır. (<http://www.resmigazete.gov.tr>).

Basel I uzlaşısı, Türkiye’de 1989 yılında kabul görmüş ve kademeli bir geçiş süreci ile 1992 yılı sonundan itibaren tam olarak uygulamada yerini bulmuştur. Bu aşamada, sermaye yeterlilik rasyosu sırasıyla, 1989 yılında %5, 1990 yılında %6, 1991 yılında %7 ve 1992 yılında %8 olarak uygulanması öngörülmüş, bankacılık sektöründeki yasal ve kurumsal düzenlemelerin değişen koşullara ve uluslararası standartlara uyumu konusunda kayda değer gelişmeler yaşanmıştır (Rybak ve Aktan, 2008:1418-1419; Şahin, 2008:5).

Türkiye yeni uzlaşıya kolay adapte olmuş, ayrıca Basel I uzlaşısında yer alan OECD üyelik kriteri Türkiye’nin uyum sürecini kolaylaştırmıştır. Basel-I standartlarının uygulanması bankalar üzerinde olumsuzluklar da getirmiştir. Bankalar türev piyasalar ve ikincil piyasalardaki yenilikleri öngörememiş ve bankaların büyük kısmı borçlarını, menkul kıymetleştirme (securitization) yoluyla satarak ya da türev piyasalarda pozisyon olarak taşıdıkları riskleri daha düşük göstermişlerdir. Sermayesine kıyasla riskli yatırımlar yapan ve sahip olduğu risk seviyesini bahsi geçen işlemler aracılığıyla gerçekte olduğundan daha düşük gösteren birçok banka, ilerleyen yıllarda bankacılık krizlerinin gerçekleşmesinde etkili olmuşlardır (Aslan Külahi vd., 2013:187). Bilindiği gibi türev araçlar varlığını ve değerini başka bir varlıktan alan ve daha çok risk yönetim amaçlı olarak kullanılan ancak aynı zamanda işlem saikiyle de kullanılan enstrümanlardır. Bu

enstrümanlar sayesinde firmalar kur, faiz ve fiyat risklerine karşı pozisyon alabilmektedirler. Ancak bu varlıklar bilançoda yer almaz yani bilanço dışı (off balance) varlıklardır. Bu nedenle sermaye yeterliliği rasyosu hesaplamalarında dikkate alınmazlar. Bu da gerçekte olduğu halde hesaplamaya alınmayan riskli aktiflerin varlığını gösterir. Ayrıca türev araçlarda kullanılan kaldıraç (leverage) sistemi nedeniyle bankaların maruz kalacakları risk miktarı kaldıraç katsayısı ile orantılı olarak katlanmaktadır. Özetle Basel-I'nin en büyük eleştirisi türev araçları göz ardı etmesidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BASEL II

3.1. Basel II Uzlaşısı ve Kapsamı

Çalışmanın ilk bölümünde yer alan Basel I uzlaşısı birçok yönüyle eksiklik ve sakıncaları barındırmış, tüm üye ülke bankalarını coğrafi, bölgesel ve ülkelerin gelişmişlik düzeyini göz ardı etmesi nedeni ile haklı eleştiriler almıştır. Bu nedenle Basel I uzlaşısının eksik yönleri ortaya çıkarılmış ve yeni bir uzlaşma metninin ilk adımları atılmıştır.

Sadece kredi risklerini dikkate alan Basel-I Standartlarının yayımlanmasının ardından, piyasada ortaya çıkan gelişmeler doğrultusunda, Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından piyasa risklerinin de sermaye yeterliliğine dâhil edilmesini içeren bir doküman üç yıllık bir çalışma neticesinde son hali verilerek 1996 yılında yayımlanmıştır (BDDK,2005:1).

Basel Bankacılık Denetim Komitesi,2006 yılının Haziran ayında Basel II anlaşmasının kapsamlı versiyonunu yayınladı. Basel Komitesi, bazı temel OECD ülkelerinin temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle, dünyadaki en zengin ülkelerin resmi düzeydeki çıkarları doğrudan doğruya Basel komitesi standartlarının belirlenmesi sürecinde etkili oldu. Büyük ölçekli ABD merkezli bankalar ve Avrupa bankaları, yeni düzenlemelerin yeniden yapılandırılmasının ardındaki itici güç olmuştur (Helmreich ve Jäger, 2008:47). Basel Komitesi'nin 1988'den bu yana dünya bankacılığının ödeme gücünü desteklediği ve daha sonra Basel I den farklı olarak birkaç risk unsurunun da eklenerek geliştirildiği Basel II büyük ölçüde likidite riskinden uzak durmaktadır. Genel olarak, Basel II'nin gelişmekte olan ülkeler için sorunlara neden olduğu öne sürülmüştür. Çünkü bankaların değil, aynı zamanda düzenleyici kurumların sağlaması gereken yüksek teknik standartlara ulaşmaları daha zordur. ([https:// www.fhvie.ac.at /var/em_plain_site/storage/original/application/6a56ff041d93723eeb897754ea45241e.p](https://www.fhvie.ac.at/var/em_plain_site/storage/original/application/6a56ff041d93723eeb897754ea45241e.pdf)df, E.T. : 08.06.2018).

Basel-II tamamen yeni bir düzenleme olmayıp Basel I in devamı niteliğindedir ancak Basel-I kriterlerinde son derece önemli değişiklikleri öngörmektedir (Aras, 2007:4).

Basel II'nin amacını özetleyecek olursak; bankalar için hayati önemde olan sermaye yönetiminin merkezine risk faktörünü yerleştirmek ve bu sayede kredi maliyet ve teminatlarının da bankadan kredi sağlayanların riskleri doğrultusunda oluşmasını sağlamaktır (Dicle,2007:1).

3.2. Basel II Uzlaşısı'nın Temel Unsurları

Basel II olarak bilinen “Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Uyumlaştırılması: Revize Çerçeve” 2004 yılında kabul edilmiş ve üç yapısal bloktan meydana gelmektedir. Bu yapısal bloklar Bong Cho (2013:31-32)'a göre aşağıda açıklanmıştır.

I. Yapısal Blok: Sermaye yeterliliği

II. Yapısal Blok: Denetim otoritesinin incelemesi

III. Yapısal Blok: Piyasa disiplini

Basel II Sermaye Uzlaşısı temel yapısını asgari sermaye yeterliliği olmuştur. Yeni uzlaşıda asgari sermaye yeterlilik oranını Basel I de olduğu gibi % 8 olarak baz alınmıştır. Ancak sermaye yeterliliği rasyosunun paydasında önemli değişikliklere gidilmiştir. Bankaların en önemli risk kaynağı olan kredi riski daha da detaylandırmış ve sermaye yeterliliği rasyosunun hesaplanmasına operasyonel risk kavramı eklenmiştir. Basel II ile yeniden şekillenen sermaye yeterliliği rasyosu aşağıda yer almaktadır (Yıldız, 2007:1).

$$\text{Sermaye Yeterlilik Rasyosu (SYR)} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{KR} + \text{PR} + \text{OR} *}$$

*(Basel III ile eklenen risk unsuru)

KR: Kredi Riski, PR: Piyasa Riski, OR: Operasyonel Risk

3.3. Basel II Yapısal Blokları

Basel II üç temel yapısal bloğun üzerine inşa edilmiştir. Tablo 4'de belirtildiği gibi birinci yapısal blok asgari sermaye yükümlülüğü olup bankaların bulundurması gereken minimum sermayeyi ifade eder. İkinci yapısal blok; bankaların daha çok kamu otoritesine karşı şeffaflığını ve sorumluluğunu ifade eden denetim otoritesidir. Üçüncü yapısal blok olan piyasa disiplini ise; daha fazla saydamlık, kamuyu aydınlatma ve bankaların kendi içsel denetim mekanizmalarını kurması ile sahip oldukları esnekliği ifade eden piyasa disiplini.

Tablo 4: Basel II'nin Yapısal Blokları

Yapısal Blok	
I. Asgari Sermaye Yükümlülüğü	Bankanın İç Denetimi: Riskin banka aracılığı ile ölçülmesi, kontrol edilmesi ve takibi
II. Kamu Denetimi	Bankanın Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar tarafından Denetimi: Bankacılık denetim ve düzenleme otoritesinin bankanın risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin yetkinliğine yönelik denetimi
III. Piyasa Disiplini	Piyasa Denetimi: Bankanın piyasa güçleri tarafından denetimi

Kaynak: (Candan ve Özün, 2006: 11)

3.3.1. Birinci Yapısal Blok: Asgari Sermaye Gereksinimi

Birinci Yapısal Bloкта ölçülebilir veriler yer almakta olup bankaların, daha önceden belirlenen olası risk durumlarında sahip olmaları gereken öz sermaye tutarının tespiti yapılmaktadır. Burada asgari sermayeyi kural olarak tanımlarsak, ikinci yapısal bloğu hakem olarak tanımlayabiliriz. Asgari sermaye gereksinime göre piyasa disiplini riskin daha fazla netleştirilmesine dayanır. Basel II'de bankalar kendi iç modellerini kullanarak daha düşük sermaye gereksinimi kazanabilirler. Ancak bunun maliyeti şeffaflıktır. Basel II'de kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk olmak üzere üç büyük risk grubu tanımlanır. Yani bu durum bankaların her üç risk için karşılık ayırması anlamına gelir. Operasyonel riskin nicel olarak tanımlanması zor olmadığı için Basel II için tartışmalı bir risk grubu olmuştur. Zira temel yaklaşım bankanın brüt gelirini operasyonel risk için vekâleten kullanır. (<https://www.investopedia.com/articles/07/basel2.asp>, E.T.: 06.02.2019).

Bununla birlikte Kredi riskinin hesaplamalarında kullanılmak üzere basit, orta, gelişmiş seviyeler şeklinde kategorize edilen farklı yaklaşımlar sunulmaktadır. Bunlar; Standart Yaklaşım, Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım, İleri Düzey İçsel Derecelendirme Yaklaşımıdır. Piyasa riski ölçümlerinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiş ve mevcut risk ölçümleri yaklaşımları temel alınmıştır. Yani; Standart Yaklaşım ve Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım, Riske Maruz Değerler Yaklaşımı baz alınmıştır. Basel-II Uzlaşısı ile

yeni bir risk ölçüm yaklaşımı olarak ortaya çıkan “Operasyonel Risk Hesaplaması” ise; Temel Gösterge Yaklaşımı, Standart Yaklaşım, İleri Ölçüm Yaklaşımları ile yapılabilecektir (Özer, 2009:37-38).

Tablo 5: Basel II Uzlaşısı Gelişmişlik Düzeyine Göre Risk Ölçüm Yöntemleri

Gelişmişlik Seviyesi	Kredi Riski	Piyasa Riski	Operasyonel Risk
Basit	Standart Yaklaşım		Temel gösterge yaklaşımı
Orta	Temel İçsel Derecelendirme	Standart Yaklaşım	Standart yaklaşım Alternatif standart yaklaşım
Gelişmiş	Gelişmiş İçsel Derecelendirme	Riske maruz değer yaklaşımı	İleri ölçüm yaklaşımı

Kaynak: (Candan ve Özün,2009:11).

3.3.2. Basel II Uzlaşısında Kredi Riski

Kredi riski, bankaların maruz kaldıkları en önemli risk faktörlerinden biridir. Banka tarafından kredi sağlanan müşteri kitlesinin krediyi geri ödeme sürecinde krediyi gecikmeli ödemesi ya da hiç ödememesi durumunda ortaya çıkan risktir. Basel II uzlaşısında, kredi kullanan firmanın kredi riskinin ölçümü iki temel unsura dayanmaktadır. Bu iki unsur bankadan kredi alan firmaların risk seviyesi ve kredi işleminin risk seviyesidir. Kredi kullanan firmanın risk seviyesi; firmanın finansal tablolarına, gelir kalemlerine, mali durumlarına ilişkin analiz gibi nicel olan faktörleri ile firma ortaklarının ve üst düzey yöneticilerinin durumu, firmanın yönetim ve iç kontrol yapısı, faaliyette bulunduğu alanlar ve bu alanlardaki etkinliği, firmanın sahip olduğu ürün ve bunlarla ilgili hizmet gelişimi, dış ticaret, başka firmalarla ilişkisi, rekabet durumu, pazar payı v.b niteliksel verilerinin analiz edilmesi sonucu elde edilen derecelendirme notu ile ifade edilmektedir. Kredi işlemlerine ait risk seviyesinin

ölçümünde ise, kredi işleminin türü, vadesi, tutarı, kullanım amacı, teminatlar ve para birimi dikkate alınmaktadır (Gürleyendağ, 2006: 37).

Basel II uzlaşısı altında yer alan kredi riski Basel I uzlaşısında tanımlanan kredi riskinden farklılaşmıştır. Basel II yaklaşımında belirli bir varlık için doğru risk ağırlığının belirlenmesi farklı kriterleri dikkate alır ve daha fazla potansiyel risk durumları mevcuttur. Basel I’den farklı olarak Basel II’de riskler için tahsis edilen risk ağırlıkları belirlenirken, kredi derecelendirme kuruluşları tarafından yapılan kredi değerlendirmeleri mümkün durumlarda kullanılabilir. Yani değerlendirilen tüm kredi riskleri için risk ağırlığı, kredi değerlendirme kuruluşları tarafından verilen kredi notuna göre belirlenebilmektedir. Ayrıca Basel II’de standart yaklaşımda devletler, kamu sektörü, bankalar, merkez bankaları ve şirketler için maruz kalma riskleri için özel uyum risk ağırlıklarına da yer verilmiştir. (<https://www.rbnz.govt.nz/regulation-and-supervision/banks/policy/implementation-of-basel-ii-pillar-i-standardised-approach,E.T.07.02.2019>).

Cangürel (2012:53)’e göre; Basel Komitesi tarafından 2000 yılında yayımlanan “Kredi Riski Yönetimi Prensipleri (Principles for the Management of Credit Risk) ” adlı öneri dokümanında bankalarda etkin bir kredi riski yönetimi için bazı kurallara yer verilmiştir. Bu öneri taslağında;

- a) Kredi riski hususunda uygun ortamın oluşturulması,
- b) Güvenilir kredi verme işlevinin bulunması,
- c) Kredilerin uygun yönetimi, ölçümü ve takibi,
- d) Kredi riskinin gerekli kontrolünün yapılması,

e) Gözetim ve denetim otoritelerinin rolü hususlarında olmak üzere toplam 17 prensibe yer verilmiştir.

Basel II Sermaye uzlaşısında kredi risklerinin hesaplanmasında *Standart Yaklaşım* ve *İçsel Derecelendirme* Yaklaşımı olarak adlandırılan iki temel ölçüm yöntemi kullanılmaktadır (TBB, 2006: 7).

3.3.2.1.Standart Yaklaşım (Standardised Approach, SA) ve Basitleştirilmiş Standart Yaklaşım

Basel II Sermaye uzlaşısında, olası kredi riskleri için sermaye gereksinimlerini hesaplarken bankalara iki temel yaklaşım arasından herhangi birini seçme alternatifini sunmuştur. Birinci yaklaşım olan Standart Yaklaşım (SA, Standart Approach) temel

olarak, bankaların sahip olduğu kredi riskinin bağımsız ve objektif kredi derecelendirmeleri baz alınarak standart bir şekilde ölçülmesini kapsar. İkinci yöntem ise, denetim otoritelerinin iznine bağılı olarak bankaların kredi riski için IRB kapsamında içsel derecelendirme modellerini kullanarak kredi risk ölçümü yapmalarıdır. (<https://www.bis.org/publ/bcbs128.htm>, E.T. : 25.06.2018).

Basel II uzlaşısında kredi risk ölçüm aracı olan standart yaklaşımın sergilediğı en büyük yenilik, ilgili risk ağırlıklarının belirlenmesinde ve ölçülmesinde bağımsız derecelendirme otoriteleri (External Credit Assessment Institutions, ECAI) aracılığı ile uzlaşıya dâhil olan ülkelere, ilgili bankalara ve şirketlere belli kurallar çerçevesinde verilen derecelendirme notlarının kullanılmasıdır. Standart yaklaşımın basitleştirilmiş standart yaklaşımdan farkı, ülke risk ağırlıklarının belirlenmesinde derecelendirme notlarının ilgili kuruluşlar tarafından değil ihracat kredi kuruluşları (Export Credit Agency, ECA) tarafından verilmesidir (TBB, 2006: 8).

Aynı şekilde, Basel II uzlaşısında kredi risk ölçümü yapılırken, Basel I uzlaşısında kullanılan OECD Kulüp Kuralı terk edilmiştir. Bu bağlamda, standart yaklaşımla kredi risk ölçümü yapılırken, alacakların tabi olduğı risk ağırlığı borçlunun ECAI tarafından almış olduğı derecelendirme notuna göre saptanmaktadır. Basitleştirilmiş standart yaklaşımda temel standart yaklaşımdan farklı olarak kredi riski ölçümünde borçlunun ECA notları kullanılmaktadır. Ancak bazı ülkeler, kendi hazinelerine ilişkin kaynağı ve kendi ulusal para türünden olan risklere daha minimal risk ağırlığı uygulayabilme inisiyatifine sahip olabilmektedir. Basel II sermaye uzlaşısında standart yaklaşımda kullanılan risk ağırlıkları Tablo 6’da gösterilmiştir. Basel-II uzlaşısında Basel-I uzlaşısına göre bazı katı kurallar değiştirilmiş ve derecelendirme kurumlarının not seçimi ülke otoritelerinin inisiyatifine bırakılmıştır (Yayla ve Kaya, 2005:6-7).

Tablo 6: Standart Yaklaşımında Kullanılan Risk Ağırlıkları

Bağımsız Kredi Değerlendirmesi	Ülke (%) Hazine Ve Merkez Bankalarına Kullandırılan Krediler	Bankalar Seçenek I (%)	Bankalar Seçenek II (%)	Şirket (%)
AAA / AA-	0	20	20	20
A+ / A-	20	50	50 (Uzun Vade) 20 (Kısa Vade)	50
BBB+ / BBB-	50	100	50 (Uzun Vade) 20 (Kısa Vade)	BB-'ye kadar 100
BB+ / BB-	100	100	100 (Uzun Vade) 50 (Kısa Vade)	BB-'nin altı 150
B-'den Aşağı	150	150	150	150
Derecelendirilmemiş	10	100	50 20 (Kısa Vade)	100
Gayrimenkul Teminatlı Krediler	Konut ipoteği karşılığında verilen krediler %50, Ticari gayrimenkul ipoteği karşılığında verilen krediler %100			

Kaynak: (TBB, 2002: 5)

Standart yaklaşımda kredi risklerinin ölçülmesinde derecelendirme kuruluşlarına başvurulması; standart yaklaşımın eleştirilen ve eksik yönü olarak ele alınmıştır. Bundan dolayı Basel-II uzlaşısıyla denetimi yapacak olan kuruluşların sahip olması gereken

çeşitli kriterler belirlenmiştir. Kredi derecelendirme kuruluşlarının sahip olması gereken kriterleri taşıyıp taşımadığı BDDK'nın denetimine bırakılmıştır (BDDK, 2004: 39-40).

Tablo 6'da birinci sütunda yer alan göstergeler bağımsız kredi derecelendirme kuruluşları tarafından verilen notları gösterir. Derecelendirme kuruluşları, kredi derecelerini uzun vadeli (bir yıl ve üzeri) ve kısa vadeli (bir yıldan az) olarak yayımlamaktadır. Tabloda AAA en yüksek dereceyi, A+/A- iyi kredi derecesini, BBB ortanın altı dereceyi, B+ spekülative, B- ise önemli derecede spekülative seviyeyi gösterir.

<http://www.kto.org.tr/d/file/3-buyuk-kredi-derecelendirme-kurulusu-ve-turkiyenin-kredi-notu.pdf.E.T.:27.06.2018>.

Derecelendirme kuruluşlarının sahip olması gereken özellikler aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ **Objektiflik:** Kredilere derecelendirme yapılırken sorumluluk alınmalı, sistematik bir yol izlenmeli ve kişisel değerlendirmelere yer verilmemelidir. Bu ilke ile derecelendirme kuruluşlarının ve çalışanlarının, yatırımcılar, piyasa katılımcıları ve kamu ile basiretli ve objektif bir ilişki içine girecekleri; dürüstlük ve tarafsızlık ilkesine aykırı hareket eden çalışanların derecelendirme kuruluşu ile ilişkilerinin kesileceği hükmüne yer verilmiştir (Eren,2010:42).
- ✓ **Bağımsızlık:** Alınan kararlar ve kredi derecelendirmesi yaparken belirlenen kurallar tüm çevresel faktörlerden bağımsız olmalı, ekonomik ve politik konjonktürden etkilenmemelidir. Bağımsızlığın ilkesi ayrıca derecelendirme kuruluşlarının değerlendirilen işletme ile ortaklık veya başka bir iş ilişkisinin bulunmaması anlamı taşır (Ünal,2005:932).
- ✓ **Şeffaflık İlkesi:** Derecelendirme kuruluşu derecelendirme esnasında yararlandığı yöntemi açıkça belirtmeli ve tüm kamu tarafından kolayca ulaşılabilir şekilde yayımlamalıdır. (Eren, 2010:42-44).
- ✓ **Kamuyu Aydınlatma:** Kamuyu bilgilendirme ilkesi çerçevesinde derecelendirme kuruluşlarının yatırımcılara yapacakları ilgili yatırımlara yönelik risk derecelerini ölçmelerini sağlayacak düzeyde yeterli bilgi vermelidir (Eren, 2010:42-44).
- ✓ **Mesleki Yeterlilik İlkesi:** Bu ilke ile derecelendirmeyi yapacak personelin icra ettiği meslek ile ilgili donanımlı olması şartı aranır. Yani derecelendirme kuruluşunun istediği düzeyde ve alanda lisans belgesine sahip olması kriterlerini sağlaması gerekir. Ayrıca derecelendirme personelinin yeterli mesleki bilgi ve

tecrübeye sahip olması beraberinde diğer yükümlülükleri anlaması ve bu yükümlülükler uygun davranması anlamı da taşır (Eren, 2010:42-44).

- ✓ **Reklam Yasağı İlkesi:** Derecelendirme kuruluşlarının iş bulmak amacı ile her türlü reklâm olarak nitelendirilen faaliyetlerde bulunmaları yasaklanmıştır (Eren, 2010:42-44).

➤ *Standart Yaklaşımda Kredi Riski Azaltılması;*

Bankalar kredi kullanırken sahip oldukları riski azaltmak için teminat almaları ve aldıkları teminatın kredi riskini ne oranda azaltacağı yönünde analiz yaparken basit ve kapsamlı yöntem adı altında iki yöntem kullanmaktadır. Basit yöntemde teminatın risk ağırlığı baz alınır (Karacan, 2000: 43).

Basit yaklaşımda kullanılan risk azaltıcı teminatlar;

- ✓ Endeksli hisse senetleri,
- ✓ Makul biçimde derecelendirilmiş menkul kıymetler,
- ✓ Nakit vb. değerler,
- ✓ Borçlanma senetleri,
- ✓ Altın,
- ✓ Birim fiyatının günlük olarak açıkça kote edilmiş olması, basit ve kapsamlı yaklaşımda teminat olarak kabul gören ürünlere yatırım yapması şartıyla, yatırım fonları,
- ✓ Bir banka tarafından ihraç edilmiş, bilinen bir borsaya kote olması şartıyla derecelendirilmemiş menkul kıymetler.

Kapsamlı yaklaşımda ise basit yaklaşımda kullanılan risk azaltıcı argümanlar da dahil olmak üzere şöyle sıralanabilir;

- ✓ Herhangi bir endekse dâhil olmayan fakat bilinen bir piyasada işlem gören hisse senetleri,
- ✓ Hisse senetlerine yatırım yapan yatırım fonları ve garantilerdir.

3.3.2.2.İçsel Derecelendirme Yaklaşımı

İçsel derecelendirme yönteminde, bankalarca içsel olarak adlandırılan parametreler bankaların sahip olduğu varlıkların risk ağırlıklarının hesaplanmasında belirleyici olmaktadır. İçsel Derecelendirme Modelini kullanmak isteyen bankalar, denetim otoritesinin onayının alınması kaydıyla kredi riskini kendi derecelendirme sistemlerini kullanarak hesaplamaktadırlar. İçsel Derecelendirme Yaklaşımları esasen

beklenen kayıp ile beklenmeyen kayıp parametrelerinin ölçülmesine dayanır. İçsel derecelendirme modeli yaklaşım, kredi riski ölçülmenin yanında kredi riskini yönetmeyi de içerir. Bu model ile müşteri verileri kullanılarak temerrüt olasılıkları hesaplanmakta ve risk kategorisi belirlenebilmektedir. Bu yöntemi kullanan bankalar, kullandıracakları krediye ilişkin sermaye miktarını, banka içi denetim otoritesinin onayını alarak oluşturdukları derecelendirme yöntemleriyle risk bileşenleri için yapmış oldukları içsel tahminlere dayanarak belirleyebilmektedir. İçsel derecelendirme yaklaşımları iki alt başlığa ayrılmıştır;

- ✓ Temel İçsel derecelendirme Yaklaşımları: Borcunun muaccel hale gelme durumunu bankalar tahmin etmekte, diğer risk unsurları ise denetim otoriteleri tarafından belirlenmektedir.
- ✓ Gelişmiş (ileri) içsel derecelendirme yaklaşımları: Tüm risk unsurlarını, asgari koşulları sağlamak suretiyle banka iç denetim birimleri tahmin edebilmektedir. İçsel derecelendirme yöntemlerinde kullanılan başlıca parametreler;
- ✓ Temerrüde düşme olasılığı (PD– Probability of Default): Kredi notuna haiz her bir kredi borçlusunun kısa vadede (1 yıl) yüzde, binde veya on binde kaçının temerrüde düşeceğini gösterir.
- ✓ Temerrüt halindeki zarar (LGD - Loss Given Default): Temerrüde düşen kredinin banka için bilançoda zarar olarak kaydedilen kısmını ifade eder.
- ✓ Temerrüt halindeki riskli tutar (EAD - Exposure at Default): Borçlunun temerrüde düştüğü tarihteki hesaplanan safi riski ifade eder. Yani, kredinin ödenmemesi durumunda borçlu bakiyesinin ne olacağına yönelik tahmindir.
- ✓ Efektif Vade (M - Maturity): Tüm riskler için ayrı ayrı hesaplanmasına rağmen efektif vade 1-5 yıl arasındadır.

[http://www.jcrer.com.tr/Pages.aspx?Page=bankalarca-kullanilanderecelendirme-sistemlerinin-degerlendirilmesi-metodolojisi-2, E.T. :10.02.2019\).](http://www.jcrer.com.tr/Pages.aspx?Page=bankalarca-kullanilanderecelendirme-sistemlerinin-degerlendirilmesi-metodolojisi-2, E.T. :10.02.2019).)

3.3.3. Operasyonel Risk

Basel-II uzlaşısında operasyonel risk, beşeri faktörlerden ve bizzat sistemden kaynaklanan sorunlar, dış etkenler, pasif iç süreçler neticesinde ortaya çıkan veya çıkabilecek muhtemel kayıp riski olarak meydana gelen hata veya yetersizlikler sonucu oluşabilecek riskler olarak belirtilmiştir (Candan ve Özün, 2005:233).Basel-II uzlaşısında belirtilen operasyonel risk kriterleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (Altay, 2015:429);

- ✓ **Çalışanların Uygulamaları Ve İşyeri Güvenliği:** İş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyulmaması, çalışanlara tazminat ödenmesi
- ✓ **İç Etmenlerden Kaynaklanan Riskler:** Banka personelleri tarafından zimmet
- ✓ **Dış Etmenlerden Kaynaklanan Riskler:** Dolandırıcılık, karşılıksız çek, soygun v.b.
- ✓ **Banka Demirbaşlarında Meydana Gelen Hasarlar:** Doğal afetler v.b
- ✓ **Müşteriler ve İş Uygulamaları:** Banka hesaplarından uygunsuz alım satım yapılması
- ✓ **İşlerin Bozulması Ve Sistem Başarısızlıkları:** Yazılım ve sistem hataları
- ✓ **Sona Erdirme, Teslim Ve Süreç Yönetimi:** Müşteri hesaplarına izinsiz girişler v.b.

3.3.3.1. Operasyonel Riskin Ölçülmesi

Yanlış ve verimsiz içsel prosesler, banka çalışanlarının ve sistemsal hataların neden olduğu ve dış çevreden kaynaklı riskleri kapsayan operasyonel risk, Basel II ile birlikte bankanın sermaye gereksinim hesaplamasına dâhil edilmiştir. Bankalar bekledikleri rasyonel ve gerçekleşmesi muhtemel zararları için elde ettikleri gelirden karşılık ayırmış, öngöremedikleri kayıpları için ise belli oranlarda sermaye ayırmışlardır. Bankalar Basel Komitesi öngörüsü ile muhtemel gerçekleşecek riskleri için yasal sermaye; beklenmeyen riskler için de ekonomik sermaye bulundurmak durumundadırlar. ([https:// www.tbb. org.tr /Dosyalar/ Arastirma ve Raporlar/ operasyonel risk.pdf](https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/operasyonel_risk.pdf), E.T. : 20.10.2018).

Operasyonel riskin ölçümünde üç yaklaşım kullanılmaktadır. Bunlar;

- ✓ Temel Gösterge Yaklaşımı,
- ✓ Standart Yaklaşım
- ✓ İleri Ölçüm Yaklaşımıdır.

Sırayla geliştirilen her yaklaşım bir önceki yaklaşıma göre daha gelişmiş ve risk duyarlılığı daha yüksek uygulamalara sahiptir (Candan ve Özün,2005:233).

✓ **Temel Gösterge Yaklaşımı (Basic Indicator Approach,BIA)**

Temel gösterge yaklaşımı ölçüm yöntemine göre, bankalar meydana gelen operasyonel risk için ayırmaları gereken sermaye gerekliliği, ilgili bankanın brüt yıllık gelirinin son 3 yıl içindeki ortalamasının % 15 faktörü ile çarpılması sonucu bulunan sermaye yükümlülüğünün 12,5 (1 / 0,08) ile çarpılması suretiyle hesaplanmaktadır. Brüt

gelir ise net faiz gelirleri ve net faiz dışı gelirler toplamı olarak tanımlanmaktadır (Nomura, 2005:9). Temel Gösterge Yaklaşımında aşağıda yer alan denklem kullanılmaktadır.

$$\text{Sermaye} = [\Sigma(BG1 \dots x \alpha)] / n$$

Sermaye: Temel gösterge yaklaşımına göre bulundurulması gereken sermaye

BG: Yıllık brüt gelir

n: Son üç yıl içinde brüt gelirin pozitif olduğu yılların sayısı

α : komite tarafından 0,15 olarak belirlenen katsayı

Bu yöntemde eleştiri noktası brüt gelirin operasyonel riskin belirlenmesinde riskin düzeyi hakkında bilgi vermesinin teorik olarak imkânsız oluşu görüşü üzerine kurulmuştur. Bu eleştiriye rağmen komitenin risk göstergesi olarak amaca uygun ve tüm bankalar tarafından uygulanabilme kolaylığı bu yaklaşımın benimsenmesini sağlamıştır (https://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/basel/1279MM_ThreePillar_of_oprisk.pdf, E.T. :28.11.2018).

➤ **Standart Yaklaşım (Standardised Approach, SA)**

Standart yöntemde, banka faaliyetleri sekiz iş koluna ayrılarak her bir iş kolu için sermaye yükümlülükleri hesaplanmaktadır. Bu yaklaşımda her bir iş kolundan sağlanan brüt getiri, ilgili iş kolu için saptanan katsayı ile çarpılarak işkolunun sermaye yükümlülük tutarı hesaplanmakta ve sınıflandırılan tüm iş kolları için hesaplanan sermaye tutarı toplanarak bankanın toplam sermaye yükümlülüğü elde edilmektedir. (https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/operasyonel_risk.pdf, E.T. :30.11.2018).

Komite standart yaklaşımda kullanılmak üzere belirlenen bankacılık faaliyetlerini Tablo 7’de gösterildiği gibi sekiz iş koluna ayırmıştır. Tabloda β katsayısı bankanın her bir iş kolu için ayırdığı risk ağırlık oranını ifade ederken, birinci sütunda yer alan ticari bankacılık, alım-satım, varlık yönetimi gibi sekiz iş kolu da bankanın faaliyette bulunduğu alanları ifade eder. Temel gösterge yaklaşımına göre bankalar, net faiz ve faiz dışı gelirlerinin toplamından oluşan brüt gelirlerinin, pozitif olması kaydıyla, son üç yıllık ortalamasının % 15’i (komite tarafından belirlenen sabit oran) kadar sermaye bulundurmak durumundadır.

(<http://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/YayinGoster/382>, E.T. :30.11.2018).

Tablo 7: İş Kolları İçin Belirlenen Beta Katsayıları

İş Kolları	Beta Katsayıları
<i>Kurumsal Finansman(B1)</i>	%18
<i>Alım-Satım Ve Satış (B2)</i>	%18
<i>Perakende Bankacılık(B3)</i>	%12
<i>Ticari Bankacılık (B4)</i>	%15
<i>Ödeme Ve Takas (B5)</i>	%18
<i>Acentelik Hizmetleri Ve Saklama(B6)</i>	%15
<i>Varlık Yönetimi(B7)</i>	%12
<i>Perakende Aracılık Faaliyetleri(B8)</i>	%12

Kaynak : (BDDK,2005)

➤ **İleri Ölçüm Yaklaşımları (Adv. Measurement Approaches, AMA)**

İleri ölçüm modellerinde temel argüman operasyonel risklerin sayısallaştırılarak ölçülmesi ve elde edilen veriler baz alınarak sermaye tahsisi yapıldığı yaklaşımlar olarak tanımlanır. Komite piyasa riski ölçümünde kullanılan Riske Maruz Değer (RMD) Modeli gibi genel kabul görmüş standart bir ölçüm yöntemine sahip olmayan ileri ölçüm yaklaşımı modellerinde birden fazla alternatife sahip ve geliştirilebilecek modellere yer verir. Operasyonel riskin çok yönlü ve diğer risklerden farklı olması nedeniyle komite ileri ölçüm yaklaşımlarında herhangi bir model ismi belirtmemiştir. Riski güvenilir yaklaşımlarla ölçen ve buna göre risk yönetimi gerçekleştiren bankaların asgari yasal sermayenin %8'ine kadar arttırma izni verilen barem kaldırılmış ve ileri ölçüm yaklaşımı kullanan bankaların yasal sermaye avantajı sağlamaları imkânlar dâhilinde olmuştur (Mazıbaşı, 2005:8).

Bankalar, Basel komitesi kararlarına göre beklenen kayıplarını gelirlerinden ayırdıkları karşılıklar ölçüsünde izleyebilmektedir. Beklenmeyen kayıpları için ise belli oranlarda sermaye ayırmalarını gerekli kılmıştır. Bankalar buna istinaden beklenen kayıpları için yasal kapital; beklenmeyen kayıpları dolayısıyla da ekonomik sermaye bulundurmamak durumundadır. Basel komitesinin belirlediği herhangi bir iç değerlendirme yaklaşımı olmamakla birlikte operasyonel riskin ölçümünde genellikle kullanılan ileri ölçüm yaklaşımları aşağıdaki gibidir.

✓ **İçsel Ölçüm Yaklaşımı (Internal Measurement Approach)**

- ✓ Kayıp Dağılımı Yaklaşımı (Loss Distribution Approach)
- ✓ Kalitatif Yaklaşımlar (Skorkart Yaklaşımı-Scorecard Approach, Öz Değerlendirme Yaklaşımı-Self Assessment Approach) modellerinden biri ile hesaplayabilmektedir.

Basel komitesi, bankaların ileri ölçüm yaklaşımlarını kullanabilmelerini Basel II komitesinde yer alan nitel, nicel ve genel standartları sağlamaları koşuluna bağlamıştır. Ayrıca bankaların yerel denetim otoritelerden onay alma şartını sağlamış olmalarını kabul görür (TBB, 2006:3-7).

3.3.3.2. Operasyonel Risk Azaltma

Bankalarda operasyonel riski azaltma sadece riski tanımlama ve veri toplama süreçlerine dâhil edilecek nitelikte olmayıp aynı zamanda riskin olasılığını ve olumsuz etkilerini minimum düzeye indirmek veya makul seviyelere çekmek için yapılan uygulamaları kapsar. Ayrıca riskin azaltılmasının diğer bir yolu riski dağıtmaktır. Riski azaltmak ve etkisini asgari seviyelere indirmek için kullanılan yöntemler aşağıdaki gibidir; (Çelenk ve Ökdemir, 2010) .

- ✓ **Personel risklerine yönelik uygulamalar:** Personel suistimallerinin önlenmesi için personelden kaynaklanabilecek risklere karşı önlem almak, personeli bu düşüncelerden uzak tutmak ve işe alım sürecinden itibaren etkili bir denetim sistemi geliştirmek gerekir (Yurtsever, 2007:55-56).
- ✓ **Şeffaflık:** Bankacılıkta yatırımcılar ve ilgili otoriteler için en kritik konulardan biri güven hususudur. Bankaların finansal raporlarının şeffaf olması önem taşımaktadır. Bankacılık sisteminin saydamlığı, denetim otoritelerince ve mevduat sahiplerince denetlenmesi sistemin riske duyarlılığını arttıracaktır (Altıntaş ve Çetin, 2006:140).
- ✓ **Sigorta:** Sigorta sözleşmeleri bankalar açısından farklı bir risk teşkil edebilir. Önem arz edebilecek nitelikte operasyonel zararlara ilişkin zararın sigorta şirketleri tarafından tam ve zamanında gerçekleşmeyeceği gibi, sigorta şirketlerinin sürekliliği de ayrı bir risk unsurudur. Ancak sigorta şirketlerinin temel fonksiyonu olan parasal kayıpların temini bankaların para ile ölçülemeyen yasal risk, personel kaybı riski ve itibar risklerini kapsamayacaktır (Teker Leblebici, 2006:95).

- ✓ **İç denetim uygulamaları:** Operasyonel risk azaltmada banka yönetimi ile iç denetçi ilişkisi kritik rol oynamakta olup yönetim iç denetçinin bağımsızlığını sağlamalıdır. Üst yönetim banka iç denetiminin ve denetim sisteminin risk yönetimi içindeki etkinliğini arttırmalı ve denetim raporları bürokratik engellere takılmadan üst yönetime iletilmelidir. Bu durum hem denetimin bağımsız yapılmasını sağlayacak hem de etkili bir risk yönetim mekanizması oluşturacaktır (TBB, 2006:159).
- ✓ **Acil durum eylem planı:** Bankaların sektörel kriz dönemlerinde faaliyetlerini sürdürmesi, veri tabanının ve finansal sistemlerinin aktif tutulabilmesi için enformasyon düzenleme ve iletişim yollarının çalışır halde tutulması dikkate alınması gereken en önemli etkidir. Acil durumun söz konusu olduğu durumlarda karar mekanizması doğru ve güncel bilgilere ulaşamadığı için verilen kararlar çoğu zaman risk boşluklarına sebebiyet vermektedir. Banka bilgi sistemlerinin ve dış iletişim kaynaklarının olağan dönemlerde sağlam bir yapıya kavuşturulmuş olmalı ve bu süreçlere ilişkin analizlerin olağan dönemlerde yapılmış olması kriz anlarında oluşabilecek operasyonel risk kayıplarını azaltacaktır (Şakr M, 1999:43-58).

3.3.4. İkinci Yapısal Blok: Denetim otoritenin İncelenmesi

Denetim otoritesi denetçilere bir bankanın kendi risklerini değerlendirmesine ve değerlendirmenin makul görülüp görülmediğini belirlemesine izin verir. Fakat bu bir banka veya onun denetçileri için birinci yapısal blok altında minimum sermaye hesaplamasına güvenmesi için yeterli bir unsur değildir. ([https:// www.princeton.edu/~markus/teaching/Eco467/10Lecture/Basel2_last.pdf](https://www.princeton.edu/~markus/teaching/Eco467/10Lecture/Basel2_last.pdf), E.T. :30.07.2018).

İkinci yapısal blokta temel amaç bankaların uyguladıkları içsel değerlendirme ve ölçüm yaklaşımlarının doğruluğundan emin olmak ve oluşabilecek risklere karşı bu doğrultuda doğru sermaye tutarları ayırmakla birlikte, ayırdıkları sermayenin gerçekleşen riski karşılamakta yetersiz kalması durumunda gözetim ve denetim mekanizmasının erken müdahalede bulunmasını sağlamaktır. ([http:// www.finansbilim.com/ufs2006/Makaleler/BASELII.pdf](http://www.finansbilim.com/ufs2006/Makaleler/BASELII.pdf), E.T. :30.07.2008).

3.3.4.1.Denetim Otoritesinin İncelemesinin Önemi

Basel-II uzlaşısında bankaların sadece risklere karşı sermaye ayırmaları veya risk yönetimi için belirli önlemler alınması değil, aynı zamanda bankaların risklerini takip etmesi ve yönetmeleri esnasında risklere daha duyarlı risk yönetim teknikleri geliştirmesini ve kullanmalarını cazip hale getirmek amaçlanmaktadır. Bu süreçte bankanın risk profili ile eşgüdümlü içsel sermaye hedeflerinin oluşturulmasında banka yönetiminin sorumluluğu devam etmektedir. Denetim otoriteleri bankaların, herhangi bir risk durumunda sermaye ihtiyacını ne kadar iyi karşıladığını değerlendirir ve gerekli gördüğü durumlarda müdahale eder. Otorite ve bankalar arasında bu etkileşimin sağlanması durumunda bankaların karşılaşılabileceği olası risklerin azaltılması ve sermayenin yeterli seviyelere getirilmesi sağlanarak risk faktörü azaltılır. Denetim otoriteleri bankaların kullanmış olduğu risk azaltım yöntemlerindeki yetersizlikleri ve eksiklikleri tespit ederek risklerin azaltılmasına ve sermayeyi yeterli seviyelere çekecek yöntemlerin geliştirilmesini hedefler. Ancak sermayeyi yeterli seviyelerde arttırmak banka risklerinin karşılanmasında nihai metot olarak benimsenmemelidir. Bununla birlikte risk yönetimi, karşılıkların ve yedeklerin seviyeleri güçlendirilmeli iç kontrol araçları düzeltilmelidir (BİS, 2006:204-205).

3.3.4.2.Denetim Otoritesinin İncelemesinin Dört Temel Prensibi

Basel Komitesi denetim otoritesinin incelemesi ile ilgili olarak dört kural belirlemiştir.

Prensip 1: Bankaların, sahip oldukları risk seviyeleri ile eşdeğer bir sermaye yeterliliği değerlendirme prosesi oluşturmaları ve mevcut sermaye seviyelerinin korumak için strateji belirlemeleri.

Prensip 2: Denetim otoriteleri, bankaların kendi içinde oluşturdukları sermaye yeterliliği değerlendirmeleri ve stratejilerine ek olarak yasal sermaye yeterliliğini izleme ve sağlama kabiliyetlerini de incelemeli ve değerlendirmelidir. Bu süreç denetim otoritesi tarafından istenilen sonuçları vermezse komite gerekli tedbirleri almalıdır.

Prensip 3: Denetim otoriteleri, bankalar üzerinde yaptırım gücüne sahip olmalı, belirlenen asgari yasal sermaye tutarından daha fazla sermaye ile faaliyette bulunmalarını istemeli ve asgari yükümlülüğün üzerinde sermaye bulundurmalarını sağlayacak güce sahip olmalıdır.

Prensip 4: Denetim otoriteleri, bankaların sahip oldukları risk profiline istinaden belirlenen sermayelerinin asgari seviyenin altına gerilemesini engellemek adına erken

müdahalede bulunabilmelidir. Sermayenin kaybı veya yeniden ikame edilemediği durumlarda bankadan süratle düzenleyici önlemlerin alınması istenmelidir (BİS, 2006:206-276).

3.3.5. Üçüncü Yapısal Blok: Piyasa Disiplini

Basel II uzlaşısında üçüncü yapısal blok olan piyasa disiplinin amacı, birinci ve ikinci yapısal blokta yer alan gerekliliklerin kamuyu açıklama yoluyla etkin bir piyasa disiplini geliştirmektir. Piyasa disiplini kavramı, “şeffaflık yoluyla hesap verebilirlik” ifadesiyle özetlenebilir. Bu amaçla, piyasa disiplini kamuya açıklanma gerekliliklerini ortaya koymakta, bankalar ve yatırım şirketleri tarafından sermaye yapısı, sermaye yeterliliği, risk yönetimi ve risk ölçümü çevresinde kamuya açık olarak sunulan bilgi miktarında önemli bir artışa işaret eder. Piyasa disiplini ile risk yönetimi süreçleri ve prosedürleri ile ilgili niteliksel açıklamalar ve gerçek riske maruz kalmasına ilişkin niceliksel açıklamalar ele alınmaktadır. Piyasa disiplini geniş bir şekilde şu kategoriler ile ilgili verileri ortaya koyar; Sermaye yapısı, sermaye yeterliliği ve risk. (<https://tr.scribd.com/document/3230458/BASEL-II-PILLAR-3, E.T. :30.12.2018>).

3.4. Basel I ve Basel II Arasındaki Farklılıklar

Şahin (2010:96)’e göre Basel-I ve Basel-II arasındaki temel farklılıklar aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

- ✓ Basel-II’ de kredi riski, krediyi alan kuruluşların derecelendirme notlarına göre belirlenmektedir. Basel-II’de kullanılan bazı değerlendirme yöntemleri, bağımsız derecelendirme kuruluşları (Standart&Poors, Fitch, Moodys, vb.) tarafından verilen derecelendirme ölçülerini temel alırken, bazı ileri yöntemlerde, bankacılık denetim otoritesinden izin almak koşuluyla, bankaların kendi değerlendirme yöntemlerini kullanarak yaptığı ölçekler kullanılır. Bu bağlamda her bir risk faktörü hesaplanmasında alternatif metotlar kullanılarak esnek bir risk ölçüm yöntemi geliştirmekte ve bankaların içsel risk değerlendirme yaklaşımlarına yer vermesi sağlanmaktadır.
- ✓ Piyasa bazında risk yönetimi değil kurumsal risk yönetim anlayışı getirilmiştir.
- ✓ Basel-I de maliyet bazlı fiyatlama temel alınırken, Basel-II ‘ye geçişte risk odaklı ölçüm ve fiyatlama kriteri benimsenmiştir.

- ✓ Basel-II uzlaşısında bankalar, mevcut sermaye yeterliliklerini kendileri değerlendirmekte ve bu değerlendirme sürecinin gözetimi bankacılık denetim ve gözetim otoritesi tarafından yapılmaktadır.
- ✓ Basel-II' de banka üst düzey yöneticilerinin risk yönetiminin önemini anlamaları ve süreçte etkin olabilmeleri için risk yönetiminden sorumlu tutulması sağlanmıştır. Buna bağlı olarak banka yönetim organizasyon şeması tekrar revize edilmiştir.
- ✓ Basel-I uzlaşısında yalnızca sermaye yeterlilik rasyosunun ölçülmesine karşılık, Basel-II de yeni eklenen yapılar ile geniş ve bütünsel risk yönetimi anlayışı benimsenmiştir.

3.5. Basel II'nin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri

Basel-II uzlaşısının meydana gelmesi ile Türk bankacılık sektörü de Basel II uzlaşısı kapsamında uyum çalışmaları başlatmış ve Türk bankacılık sektörü risk ölçüm ve karşılık ayırma yaklaşımlarını Basel-II standartlarını temel alarak yeniden revize etmiştir. Basel-II uzlaşısı Türk bankacılık sektörünün gelişmesine ve uluslararası standartlara senkronize olması yönünde üç yapısal blok çerçevesinde katkı sağlamıştır.

Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri ile kredilerin geri ödenmemesi Türk bankacılık sektöründe kırılganlıklara yol açmış ve bankaların risk ölçüm yöntemlerini ve sermaye yapılarını gözden geçirmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. BDDK Basel-II uzlaşısının oluşmasıyla uzlaşuya uyum çalışmaları başlatmıştır. BDDK tarafından Basel II uyum çalışması için hazırlanan yol haritası aşağıdaki gibidir (BDDK, 2013: 23).

Tablo 8: BDDK'nın BASEL II Yol Haritası

Yıllar	Aylar	Yapılan Yenilikler
2005	Ekim	Bankalardan BASEL II'ye geçiş süreciyle ilgili bir programın yapıldı.
2005	Kasım	Standart yaklaşımlar için ulusal uygulama tercihleri belirlenerek yayımlandı.
2007	Mart	BASEL II'nin SYR olarak yayımlandı.
2007	Ağustos	BASEL I ve BASEL II eş zamanlı uygulandı.
2008	Ocak	BASEL II kriterleri bankalara uygulandı.
2009	Ocak	İçsel derecelendirme ve ileri ölçüm yaklaşımlarına izin verilme sürecinin başlatıldı.

Kaynak: Torun, 2017:16

Risk ölçümlerine daha duyarlı bir model olan içsel değerlendirme yaklaşımı modelinin Basel-II de kullanılmaya başlanması ile ulaşılan sonuçlar gerçeğe daha yakın ve risk faktörünü azaltmada daha etkili olmuştur. Basel II'nin Türk Bankacılık Sektörüne etkileri konusunda Basel-II 1. anket ve Basel-II 2. anketleri yapılmıştır. Bu anket sonuçlarına göre Türk bankacılık sektörünün Basel-II' ye göre uyguladığı politikalar belirlenmiştir. BDDK 2012 yılı bankacılık sektörü Basel-II ilerleme raporuna göre;

Tablo 9: Nihai Olarak Kullanılması Hedeflenen Yöntem(%)

Yaklaşım	Oran (%)
Standart Yaklaşım	4,6
Temel İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım	2,1
İleri İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım	93,2

Bankaların önemli bir kısmı Basel-II uygulaması kapsamında kredi riski hesaplaması için içsel derecelendirmeye dayalı yöntemleri kullanmaya yönelmişlerdir. Bankaların sadece sektörün aktif toplamının %4,6'sını oluşturan kısmı nihai olarak standart yöntemde kalmayı hedeflediğini belirtmiştir. İçsel derecelendirmeye dayalı yöntemleri hedefleyen bankalar ise %93,2 gibi yüksek bir orandadır. Operasyonel riskte bankaların %72,2'si Standart Yaklaşımına %50'nin üzerinde uyum sağlarken; bu oran ileri ölçüm Yaklaşımlarında %59'da kalmaktadır. Sektör aktiflerinin %96,5'ini oluşturan

bankalar, piyasa risklerinin ölçümünde içsel modelleri kullanmaktadır. Sektörün çok az bir bölümünü oluşturan bankalar ise söz konusu modellere gereksinim duymadığını belirtmiştir. Modellerin dayandığı yöntemlerde Tarihsel Simülasyon yönteminin yoğun kullanımı dikkat çekmektedir. Basel II kapsamında risk tutarlarını izlemek ve yorumlamak, farklı risk profilinin bankalar üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla bir sistem(ekonomik sermaye tahsisi) kurulmuştur. Bankacılık sektörü toplam aktif büyüklüğünün %22,8'ini oluşturan bankalar ekonomik sermaye tahsisi uygulamasına geçmeyi planlarken, %62'sini oluşturan bankalar ise ekonomik sermaye tahsisi uygulamasını oluşturma aşamasındadır. Oluşturma aşamasında olanlarda yaklaşık 6 puanlık düşüş, uygulama aşamasına geçen bankalardan kaynaklanmaktadır. Ekonomik sermaye tahsisi uygulaması bulunan bankaların oranı da dolayısıyla önceki ankete göre artarak %13,8 düzeyine yükselmiştir. Söz konusu sürecin oluşturulmasına gerek görmeyen bankaların oranı ise geçen yıllara göre değişmeyerek %1,4'te kalmıştır. (BDDK, 2013:23).

Tablo 10: Sermaye Yeterlilik Oranı ve Türk Bankaları

<i>2004 -2012 Arası</i>	<i>BIS</i>	<i>BDDK</i>	<i>Türk Bankaları</i>
Sermaye Gereksinimi	8%	%12	16.5%

Kaynak: (Diaraye Diallo,2014:31)

➤ **Basel II'nin Türk bankacılığına yüklediği maliyetler şöyledir;**

Basel II uzlaşısı ile risk değerlendirmesi yapılırken Türkiye OECD üye ülke olma avantajını kaybedecektir. Basel II uzlaşısı ile Risk ağırlıkları standart yaklaşım yöntemi belirlendiğinde uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından belirlenecektir. Türk bankacılık sistemi tarafından yabancı ülkelere sağlanan kredilerde, Türkiye'nin OECD üye ülke olması dolayısıyla verdikleri kredi oranının %20 si tutarında sermaye ayırması gerekirken bu oran Basel II ile %100 çıkacaktır. Bu durum Türk bankacılığın kaynak maliyetlerinin yükselmesine ve dış kaynaklardan yararlanma oranının azalmasına sebebiyet verecektir (Kavuncu, 2005:128-129).

➤ **Basel II'nin sağladığı avantajlar;**

- ✓ Basel-II ile ülke bankaları disipline edilmiş ve bankaların uluslararası alanda etkinlikleri artmıştır.
- ✓ Basel-II öncesi bankalar, kredi kullandırdıkları firmaların kredibilitesini, fiyat-vade seçeneklerini değerlendirmekte ve riske karşılık aldığı teminatı çıkan sonuca göre belirlemekteydi. Basel-II sonrası, bankalar alınan teminat ve teminata karşılık risk faktörü ilişkisini ayrıntılı bir biçimde değerlendirme imkânı buldular.
- ✓ Bankalar kredi kullandırmak istedikleri firmalara kendi bünyesinde oluşturdukları mali analiz birimleri tarafından çeşitli değerlendirmeler yapmaktadır. Bu durum bilançoları gerçeğinden farklı yansıtan firmalar için olumsuzluk ifade eder. Banka daha yüksek riskler için daha yüksek teminatlar alma yoluna gitmektedir. Basel-II uygulanması bu şekilde gizlenen riskleri ortaya çıkarabilmektedir (Candan ve Özün: 2006).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BASEL-III

4.1. Basel III ve Ortaya Çıkışı

Basel III, 2007/2008 finansal krizinin arka planına karşı geliştirildi ve Basel II'in etkisinde olup onun uzantısı niteliğindedir. Basel III 2013'ten sonra yürürlüğe girmiş ve esas amacı bankaların finansal ve ekonomik streslere direnme becerisini, sermaye tabanının detaylı sunumuyla şeffaflık ve piyasa disiplini artırarak uluslararası bankacılık sektörünün stabilitesini arttırmak olmuştur (Gatzert ve Wesker, 2012:545).

Basel Bankacılık Denetim Komitesi, en son gelişmelere yanıtını sürdürerek, 2010 yılında Basel Uyumlarının gelişmiş şekli olan Basel III uzlaşısını "Risk Ölçümü, Standartları ve Görüntülemesi İçin Uluslararası Çerçeve" ve "Daha Esnek Bankalar ve Bankacılık İçin Bir Uluslararası Düzenleme Çerçevesi" başlıklı iki ayrı rehber materyali ile yayınladı. Basel uzlaşısı son rehberinde, sistemik riski ele almak için, sermaye tanımları sıkılaştırılmış, minimum sermaye ve likidite oranları anlamlı bir biçimde daha yüksek ayarlanmış, ek makro ihtiyati ölçümler getirilmiş ve önceki üç yapısal blok sürdürülmüştür (Pérez, 2015:13).

Önceki Basel uzantıları ve verilerinde olduğu gibi, Basel III'teki ana amaç; krizin meydana getirdiği aksak yönleri tamir etmek amacıyla yapılan düzenleme değişikliklerinin gündeme alınması sürecidir (Şutman, 2016:35).

2008 yılında meydana gelen durum, krizlerin finansal ölçekte zuhur etmesi halinde maliyetlerinin ve etkilerinin daha derin olduğunun açık göstergesi niteliğindedir. Bankacılık sektöründe meydana gelen krizlerin azaltılması ve bu krizlere yönelik sektörün dayanıklı bir pozisyona getirilmesi için likidite ve ana sermayeye dair bazı kararlar verilmiştir. Basel III'ün nasıl ortaya çıktığını anlamak için dünyanın karşı karşıya kaldığı krizleri ve bu krizler çerçevesinde yapılan zirvelerin iyi özümsemesi gerekir. Basel III'e giden yolda yapılan zirvelere aşağıda kısaca değinilmiştir (Yılmaz, 2013:55).

Washington G20 Zirvesi; 15 Kasım 2008 tarihinde Washington D.C.'de gerçekleştirilmiş olup yayınlanan bildirideki ifadelerin bazıları aşağıda yer almaktadır;

- ✓ Biz G20 Liderleri olarak dünya ekonomisi ve finansal pazarların ciddi zorlukları arasında 15 Kasım 2008 tarihinde Washington'da bir başlangıç toplantısı düzenliyoruz. İşbirliğimiz geliştirmeyi ve dünya finansal sisteminde ihtiyaç

duyulan reformları başarmak ve küresel büyümeyi restore etmek için birlikte çalışmaya karar verilmiştir.

- ✓ Geçen aylar boyunca ülkelerimiz global ekonomiyi desteklemek ve finansal piyasaları stabilize hale getirmek için acil ve olağanüstü önlemler almıştır. Bu çabalar devam etmelidir. Aynı zamanda, buna benzer global krizlerin tekrar olmamasını garantiye almaya yardımcı olacak bir kurum kurmalıyız. Bizim çalışmalarımıza, pazar ilkeleri, açık ticaret ve yatırım rejimleri gibi ortak değerler yön verecek ve finansal pazarları dinamizmi, inovasyonu, ekonomik büyümenin temeli olan girişimciliği, istihdam ve yoksulluğun azaltılması için finansal piyasaları etkin bir biçimde düzenleneceğiz.
- ✓ Basel Komitesi ihtiyaçlar için çalışmalı ve firmaları firmaların yeni stres testi modellerini uygun görüldüğü biçimde geliştirmesine yardımcı olmalıdır. (<http://www.g20.utoronto.ca, E.T. :05.06.2018>).

Londra G20 Zirvesi; 2 Nisan 2009 tarihinde Londra’da gerçekleştirilmiş olup yayınlanan bildirideki ifadelerin bazıları aşağıda yer almaktadır;

- ✓ Biz G20 Liderleri olarak 2 Nisan 2009’da Londra’da toplandık.
- ✓ Dünya ekonomisinin modern zamanların en büyük zorluğuyla yüz yüzeyiz; şimdiye kadar karşılaştığımız en derin, bütün ülkelerdeki kadınların, erkeklerin ve çocukların hayatını etkileyen ve bütün ülkelerin çözüme birlikte katılması gereken bir kriz ile karşı karşıyayız. Küresel bir kriz, küresel bir çözüme ihtiyaç duyar.
- ✓ Bu yüzden bugün aşağıda da değinilen gereken her şeyi yapmayı vaat ediyoruz;
- Güveni, büyümeyi ve işleri restore etmek,
- Borç verme sistemini restore etmek için finansal sistemi onarmak,
- Finansal piyasalara güveni arttırmak ve finansal düzenlemeleri mevcut kılmak,
- Bu krizin üstesinden gelmek ve gelecekte olacak krizlerden korunmak için uluslararası finansal kurumlarımıza reform yapmak ve finansa etmek,
- Refaha zemin oluşturmak için küresel ticaret ve yatırımı geliştirmek ve korumacılığı reddetmek,
- Kapsayıcı, yeşil ve sürdürülebilir bir ekonomik canlanma inşa etmek. (<http://www.g20.utoronto.ca, E.T.:07.06.2018>).

Toronto G20 Zirvesi; 26-27 Haziran 2010 tarihinde Toronto’da gerçekleştirilmiş olup yayınlanan bildirideki ifadelerin bazıları aşağıda yer almaktadır;

- ✓ Uluslararası ekonomik işbirliğimiz için kıdemli forum olarak Toronto’da yeni sıfatıyla G-20’nin ilk zirvesini düzenliyoruz.
 - ✓ Reform gündemimiz dört ana yapısal bloğa dayanır;
 - İlk yapısal blok; güçlü bir mevzuat çerçevesidir.
 - İkinci yapısal blok; etkili bir denetimdir.
 - Üçüncü yapısal blok; kararlılık ve sistemik kurumları ele almaktır.
 - Dördüncü yapısal blok; uluslararası şeffaf değerlendirme ve gözden geçirmedir.
- <http://www.g20.utoronto.ca, E.T.:07.06.2018>).

G20 ülkesi olan Almanya’nın en büyük bankalarından Deutschebank Basel III ile ilgili bazı hususlara aşağıdaki gibi değinmiştir;

Avrupa’da yaşanan Euro krizi sonrası ilgili ülke kuruluşları bankalar için daha fazla sermaye konusunda hemfikir oldu. 2013 yılında yürürlüğe girecek olan Basel III düzenlemeleri sadece bankaları değil aynı zamanda büyük ölçekli şirketleri de etkilemiştir. Basel III G20 ülke bankacılık yasaları ile de uyumlu hale getirilmiştir ve 1 Ocak 2013 te başlamış olan sürecin 2019 yılı sonuna kadar kademli olarak uygulanması amaçlanmıştır. Peki, Basel III gelecekte oluşabilecek bankacılık krizlerini önlemede ne derece etkili olacak? Bu düzenlemeler bankacılık sistemini daha korunaklı ve istikrarlı hale getirecek fakat hiçbir finansal kurum için kapsamlı bir koruma söz konusu değildir. Çünkü bazı durumlarda ekonomik konjonktür Basel III kriterlerinden daha etkili olmaktadır. Basel III’ün uygulanması ile bankaların artık Kobiler için daha fazla sermaye ayırması gerekmekte ve bu da sermaye maliyetinin artması anlamı taşımaktadır. Basel III uygulaması kredi faiz oranları üzerinde fazla bir etkiye sahip olmayacaktır. Ancak yeni uzlaş borçlanma maliyetleri üzerinde genel faiz oranlarına kıyasla daha az etkiye sahip olacaktır. Yeni uzlaş ile çekirdek sermaye koruma tamponun artması risklerin daha iyi emilmesi anlamına gelir. https://www.deutsche-bank.de/fk/de/ docs/Basel_III.pdf, E.T.: 26.02.2019).

Seul G20 Zirvesi; 11-12 Kasım 2010 tarihinde Seul’da gerçekleştirilmiş olup yayınlanan bildirideki ifadelerin bazıları aşağıda yer almaktadır;

- ✓ Biz G20 liderleri olarak bütün ülkelerin vatandaşlarının daha müreffeh bir geleceği olmasını güvence altına almak için birlikte çalışmamız gerektiği noktasında ortak bir kanıda birleştik.

- ✓ 2008 Kasım ayında bizim neslimizin daha önce hiç yüzleşmediği dünyanın en şiddetli ekonomik duraklamasını ele almak için ilk kez bir araya geldiğimizde küresel ekonomiyi desteklemeyi ve stabilize etmeyi ve aynı zamanda dünyanın tekrar böylesi bir kargaşa ile yüzleşmemesini garantiye almak için bir kurum kurmayı taahhüt etmiştik. Buna bağlı Basel III standartları geliştirildi.
- ✓ Bugün Seul Zirvesi, ortak amaçlarımızı daha yakına taşıyacak, etraflı, işbirliği içinde ve ülkeye özgü aksiyon politika aksiyonlarından oluşan Seul Aksiyon Planı ortaya konulmuştur. (<http://www.g20.utoronto.ca>, E.T. :10.06.2018).

Cannes G20 Zirvesi; 3-4 Kasım 2011 tarihinde Cannes’da gerçekleştirilmiş olup yayımlanan bildirideki ifadelerin bazıları aşağıda yer almaktadır;

- ✓ Son toplantımızdan bu yana özellikle de gelişmiş ülkelerde küresel ekonomik canlanma zayıfladı, işsizlik kabul edilebilir sınırları aştı. Avrupa’da finansal pazarların tansiyonu çoğunlukla ülke risklerinden dolayı artmaktadır. Zayıf noktalardaki belirtiler gelişen pazarlarda ortaya çıkmaktadır. Artan emtia fiyatları büyümeye zarar verdi ve en kırılgan duruma getirdi. Döviz kuru volatilitesi büyüme ve finansal stabilize için bir risk yarattı. Küresel dengesizlikler sürdü. Bugün, birlikte çalışmak için taahhüdümüzü tasdik ediyoruz ve ekonomik büyümeyi tekrar canlandırmak, işleri yaratmak, finansal durumu garantiye almak, sosyal içermeyi tanıtmak ve insanlarımızın ihtiyaçlarına küresel hizmet etmek için kararlar aldık.
- ✓ Biz bankaların finansal ekonomik şoklara esnekliklerini geliştirmeye kendimizi adadık. Şimdiye kadar yapılan ilerlemelerin üzerine inşa olarak, hükümetleri 2011 yılının sonu ve Basel III sermaye ve likidite standartları bazında, pazar faaliyetleri ve menkul kıymetleştirme üzerine olan Basel II-5 ek gereksinimlerinin yanı sıra risk çerçevesi temelli Basel II’yi tam ve istikrarlı bir biçimde uygulamaya ve gözlemlene sürelerine ve gözden geçirme koşullarına saygı gösterirken 2013 yılında başlayarak ve tam uygulamanın 1 Ocak 2019’a kadar tamamlanması konusuna kendilerini adanmalarına çağrı yapıyoruz. (<http://www.g20.utoronto.ca>,E.T.:10.06.2018).

4.2. Basel III' e Geçiş Süreci

Basel I ve II'nin eksikliklerini ortadan kaldırmak için Basel III öne sürölmüştür. Bu düzenlemenin ortaya koyduğu en önemli yenilik sermaye düzenlemeleri, kaldıraç oranları kısıtlamaları ve zorunlu likidite oranlarıdır. BIS tarafından adı geçen değişikliklerin “*Basel III*” başlığı altında yayımlanmış olması kamuoyunda Basel II kurallarının bütünü ile uygulamadan kalktığı ve yerine Basel III kurallarının getirildiği algısına neden olmuştur. Fakat Basel III Basel II'yi tam anlamıyla yürürlükten kaldırmayıp eksik noktalarını tamamlamayı amaçlamaktadır. 12 Eylül 2010 tarihinde kabul edilen ve 2013'te yürürlüğe giren ve 2019 yılına kadar da kademeli olarak hayata geçirilecek Basel III kriterleri, finansal krizle birlikte Basel II de meydana gelen eksikliklerin ortadan kaldırılmasını hedefleyen etkin bir düzenlemedir (Apak vd., 2016:24).

Herman (2011:91-32)'ye göre; Basel III, ilk kez Aralık 2009'da Basel Komitesi tarafından kamuoyuna duyurulan “Bankacılık Sektörünün Esnekliğinin Güçlendirilmesi” başlıklı bir danışma dokümanıdır. Bu bilgi Basel II Profesyonelleri Derneği'nin Başkanı George Lekatis tarafından kısaca özetlenmiştir. Temel farklılıklar aşağıdaki tablodaki gibidir;

Tablo 11: Basel II ve Basel III Arasındaki Temel Farklılıklar

<i>Kriter</i>	<i>Basel II</i>	<i>Basel III</i>
Kuşak-1: Sermaye Rasyosu (Ödenmiş Sermaye, Dağıtılmamış Kar ve Yedek Akçeler)	% 4	% 6
Kuşak 1 Sermaye Rasyosunun Özü	% 2	2013'ten Önce; % 2 Ocak 2013; % 3,5 Ocak 2015; % 4,5
% 8 toplam sermaye gereksinimi ve Katman-1 gereksinimi arasındaki farklar Katman-2 Sermayesi (Sermaye Benzeri Krediler) ile karşılanabilir.		
Konjonktüre Karşı Sermaye Tamponu	Yok	2016'dan Önce; % 0 Ocak 2016; % 0,625 Ocak 2017; % 1,25 Ocak 2018; % 1,875 Ocak 2019; % 2,5
Sistematiik Olarak Önemli Bankalar İçin Sermaye	Yok	%10,5

Küresel krizin neticesi olarak sermaye yeterliliğinin tespit edilmesinde risk ölçümlerinin daha efektif bir pozisyona getirilmesi için çalışmalar icra edilmiştir. Krize ilişkin Basel II düzenlemelerinde bulunan eleştiriler ve eksikliklerin ortadan kaldırılması amacıyla BIS tarafından Basel III adı altında yeni çalışmalar yürütülmüştür. Basel III' e geçiş süreci 2013 yılı itibariyle başlamış olup 2019 yılına kadar tamamlanması ümit edilmektedir. 05.09.2013 tarihli Resmi Gazete 'de BDDK tarafından “Bankaların Öz Kaynaklarına İlişkin Yönetmelik” ve “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” yayımlanmıştır. Türk bankacılık sektörünün Basel III Uzlaşısının asgari sermaye yeterliliği oranları ve bu oranların hesaplanmasına ilişkin hükümlerine uyum sağlamasını

değerlendirmiştir. Türkiye’de bu Yönetmeliklerin 1 Ocak 2014 tarihinde uygulanmasına geçilmiştir (Gödeş, 2016:43-44).

Basel III konuyla ilgili tarafları ikiye ayırmıştır. Bir grup finansçının bu düzenlemeleri sektörü daha disipline edici kurallar getirmesi sebebiyle olumlu olarak değerlendirmesine rağmen diğer bir grup ise; bu uygulamanın bankalar üzerinde daha fazla finansal baskı oluşturacağına dair endişeler taşımaktadır. Uygulamanın özellikle Avrupa ve ABD bankalarında yüksek miktartlı sermaye gereksinimini ortaya çıkarması beklenmektedir. Sermaye gereksiniminin artması ise bankaların faaliyet ortamlarında değişiklikler oluşturabilecektir. Yapılan çalışmalarda bunun ekonomik yansımalarının, ülke ekonomilerindeki büyüme oranlarında düşme biçiminde olmasını beklentisi ağırlık kazanmaktadır. Sermayedeki artış durumunun karlılık üzerine azaltıcı etki yapması, bankaları daha az sermaye ile çalışmak çeşitli arayışlara yönlendirecektir. Bu hedefi gerçekleştirmek için kullanılabilecek alternatiflerden biri, riskli varlıklar arasında yer alan krediler yerine, riski daha az olan menkul kıymetlere yatırım yapmaktır. Böyle bir politika değişikliğinin kredi hacmini düşürerek ekonomik aktivitelerin finansmanını güçleştireceği aşikârdır. Bazı finansçılar da görünürde 2008’de yaşanan krizin tekrar yaşanmaması için tasarlanan Basel III kriterlerinin küresel krizin asıl nedenini açıklamakta başarısız olduğunu iddia etmektedir. Basel III kriterlerinin, ABD’de ve Avrupa’da yüksek Öz sermayeye sahip bankalar için uygulanmasının basit olacağının fakat geçmişte sermaye yeterliliği oranını karşılamakta güçlük çeken lokal ticari bankaların yeni sermaye ve likidite yükümlüklerini karşılama da zorlanacağı değerlendirilmektedir (Külahi vd., 2013:196-197).

4.3. Basel III Uygulama Takvimi

Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından hazırlanan ve Basel III’ün yürürlüğe konulan düzenlemelerini içeren uygulama takvimi aşağıda sunulmuştur.

Tablo 12: Yürürlüğe Konulacak Düzenlemeler

Aşamalar		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sermaye	Kaldıraç Oranı		1 Ocak 2003 – 1 Ocak 2017 arası eş anlı çalışma Sunum 1 Ocak 2015’te başlar.				Yapısal Blok 1’e geçiş	
	Minimum Çekirdek Sermaye Oranı	% 3,5	% 4	% 4,5				% 4,5
	Sermaye Koruma Tamponu				% 0,625	% 1,25	% 1,875	% 2,5
	Minimum çekirdek sermaye + Sermaye Koruma Tamponu	% 3,5	% 4	% 4,5	% 5,125	% 5,75	% 6,375	% 7
	CET1’den yapılan aşamalı kesintiler*		% 20	% 40	% 60	% 80	% 100	% 100
	Minimum Kuşak- 1 Sermayesi	% 4,5	% 5,5	% 6,0				% 6,0
	Minimum Toplam Sermaye		% 8,0					% 6,0

	Minimum Toplam Sermaye + Koruma Tamponu		% 8	% 8,625	% 9,25	% 9,875	% 10,5
	1. kuşak çekirdek sermaye veya 2. kuşak çekirdek sermaye olarak nitelendirilemeyen sermaye araçları	2013'te başlayarak 10 yıl boyunca aşamalı olarak sona erecek					
Likidite	Likidite karşılama oranı		% 60	% 70	% 80	% 90	% 100
	Net istikrarlı finansman oranı						
*Ertelenmiş vergi miktarları, mortgage hizmet kuralları ve finansallar için limiti aşan miktarları içerir.							
Gri alanlar geçiş dönemlerini gösterir.							
Bütün tarihler 1 Ocak itibariyledir (Yıl Bazlı)							

Kaynak:(<https://www.bis.org/>)

4.4. Basel III'ün Temel İlkeleri

Basel III uzlaşısı ile, bankaların risk yönetimi, düzenleme, denetim ve gözetim doğrultusunda ulaşmak istedikleri amaçlar vardır. Bahse konu amaçlara aşağıda kısaca değinilmiştir (Gödeş, 2016:46);

- ✓ Finansal ve ekonomik krizlere karşı bankacılık sektörünü dayanıklı ve sağlıklı bir biçimde korumak,
- ✓ Kurumsal yönetime ve risk yönetimine yararlı olmak,
- ✓ Bankaların kamuyu bilgilendirme düzeyini ve şeffaflığını arttırmak
- ✓ Sermaye tamponlarını kuvvetlendirmek,
- ✓ Sermaye kalitesini arttırmak,
- ✓ Basel III, Basel II' ye destek olması için yeni bir kaldıraç oranı oluşturmak,
- ✓ Yeni sermaye ihtiyaçlarının minimum sermaye yeterliliğinin döngüsünü azaltmak ve karşılığında rezerv ayırmak

Basel III düzenlemelerinde icra edilen değişiklikler çerçevesinde peşinden koştukları amaçlar aşağıda detaylı bir biçimde icra edilmiştir.

4.4.1. Daha Nitelikli Sermaye

Bankaların ekonomideki pozisyonlarının çok önemli olması itibariyle, olumsuz koşullara karşı direnmek mecburiyetindedirler. Birçok faaliyet riskine maruz kalan bankaların, sağlıklı bir biçimde ayakta durabilmeleri için ellerinde bulunan en önemli araç sermayeleridir. Bankaların sermaye miktarları ne kadar fazlaysa, faaliyetleri ile ilgili sahip olacakları esneklik ve güç o denli fazla olacaktır (Karaarslan, 2015:75). Bu fikir doğru olmakla birlikte bazı eksik yönleri bulunmaktadır. Dünyanın yeni düzenine ve ortaya çıkan şoklara bakıldığında bundan böyle yalnızca sermayenin çok olması yeterli görülmemekte aynı anda sermayenin niteliği de önemli bir argüman olarak görülmektedir (İmam, 2018:57).

Uygulanan düzenlemelerle ana sermaye ya da çekirdek sermaye (common equity) bünyesinde yer alan en yararlı sermaye kalemlerinin (*ödenmiş sermaye en nitelikli sermaye kalemidir*) kalması sağlanmış, diğer bazı sermaye kalemleri ise (*örneğin imtiyazlı hisselerle tekabül eden sermaye tutarının hesaplama esnasında ana sermayeden düşülmesi söz konusu olabilecektir*) ana sermaye hesaplamasında indirim kalemi olarak değerlendirilmiştir (Cangürel, 2010:2).

Sermayenin daha nitelikli bir duruma ulaşabilmesi için üzerinde durulması gereken kavram “*Kayıp Karşılama Sermaye (Loss Absorbency Capital)*”dir. *Kayıp karşılama sermaye*; banka tarafından ihraç edilen ve vadesine 1 yıldan az kalan tahvil sahiplerine yapılacak ödemeler gibi borçların ve banka sermayesinin toplamından oluşmakta olup BASEL III düzenlemeleri ile bankaların faaliyetleri tehlikeye girdiği durumda ellerinde bulunan yasal sermaye ile tüm yükümlülüklerini ifa edecek durumda olması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

4.4.2. Daha Fazla Sermaye

İyi sermaye önemli olmakla birlikte finansal krizlerin tekrar zuhur etmemesi, meydana gelebilecek olası risklerden bankaların etkilenmemesi için Basel III ile sermayenin niteliği ve niceliği tekrar belirlenmiştir. Bu durum risklerin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Komitenin reform paketinde, minimum çekirdek sermaye gereksinimi %2’den %4,5’e yükseltilmektedir. Buna ek olarak bankaların gelecekte meydana gelebilecek riskli ekonomik durumlara karşı, %2,5’luk bir sermaye tamponu da bulundurmaları gerekecektir. Bundan ötürü toplam çekirdek sermaye gereksinimi %7’ye varmış olacaktır. Türev araçlara, alım satım portföylerine ve sekürütizasyona yönelik faaliyetler 2011 yılı sonu itibarıyla bu yüksek sermaye gereksinimi ile yürütülecektir. Varlık tabanına dayalı ödenmiş sermayeyi dikkatten kaçırmamak önem arz etmektedir. 2009’da Basel Komitesi ticaret defteri ve karmaşık yapılı ürünler için gerekli sermayeyi arttırma kararı almıştır. Daha büyük yükümlülükler ise 2011 yılından önce kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bankalar için yeni küresel sermaye standardı gelecek dönemlerde önemli ölçüde artış gösterecektir. Bu standartların, bankaların gerçek sermaye seviyesi için bir arka plan olarak düzenlendiği fikrine atıf yapılmaktadır (Gürel vd., 2012:19).

4.4.3. Kaldıraç Oranı

Basel sermaye oranlarını destekleyici nitelikte olan şeffaf, anlaşılır ve risk bazlı olmayan kaldıraç oranı öne sürülmüştür. Bahse konu birinci kuşak sermayenin (Ana Sermaye) belirli dönüşüm oranlarıyla değerlendirmeye alınmış bilanço dışı kalemler ve aktifler toplamına bölünmesi suretiyle (Ana Sermaye / Aktifler + Bilanço Dışı Kalemler “- Bilanço dışı kalemlerin ilk etapta %100 dönüşüm oranıyla dikkate alınması öngörülmekte daha düşük ve ya Basel 2’de yer alan dönüşüm faktörlerin uygulanması seçeneği de etki analizi için izlenmektedir.”) bulunacak olup 2017 yılının ilk yarısına

kadar devam olan eş anlı uygulama döneminde %3 oranı test edilecektir. Yapılacak olan QIS çalışmalarının ve eş anlı uygulamanın neticeleri de değerlendirmeye tabi tutularak son hali verilmiş olan kaldırma oranı 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren “Birinci Yapısal Blok” a katılacaktır (Cangürel vd., 2010:7).

4.4.4. Likidite Oranı

Basel III uzlaşısı, likiditeyle ilgili olarak, *Likidite Karşılama Oranı (Liquidity Coverage Ratio)* ve *Net İstikrarlı Fonlama Oranı (Net Stable Funding Ratio)* adı verilen iki adet oran öne sürmektedir. Likidite karşılama oranı, bir bankanın likit varlıklarının, 30 gün içerisinde meydana gelecek net nakit çıkışlarına bölünmesi ile hesaplanacaktır. Bu oranın 1’den küçük olması, bankanın likit varlıkları ile net nakit çıkışlarını karşılamada zorlukla karşılaşabileceğini gösterdiğinden, 1’den küçük olmaması önem arz etmektedir. Oranda geçen net nakit çıkışı, bir bankanın 30 gün içerisinde meydana getireceği nakit çıkışları ile 30 gün içerisindeki nakit girişleri arasındaki fark biçiminde değerlendirilmektedir. Likidite karşılama oranına destek olmak, yapısal likidite uyumsuzluklarını sınırlandırmak ve çekirdek fonlamayı belirli bir düzeyin üzerinde tutmak gayesiyle *Net İstikrarlı Fonlama Oranı (Net Stable Funding Ratio -NSFR)* adında, ikinci bir oranın meydana getirilmesi için çalışmalar yürütülmektedir. Bu orana göre, bir bankanın mevcut istikrarlı fonlama tutarının, ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama tutarına oranı yüzde 100’den büyük bir değerde olmalıdır. Bahse konu oranlara ilişkin uygulama takvimi tespit edilmiştir ve her iki oran için 1 Ocak 2012’den itibaren bilgi amaçlı raporlamaların başlaması, oranlara uyumun bir zorunluluk olarak LCR için 1 Ocak 2015 ve NSFR için 1 Ocak 2018 itibariyle yürütülmesi kararı alınmıştır. Likidite karşılama oranı için 2011- 2015, net istikrarlı fonlama oranı için ise 2012-2018 yılları arası gözlem dönemi olarak tespit edilmiş, gözlem döneminin akabinde bahsi geçen oranlar için asgari standartların duyurulacağı ifade edilmiştir (Erdoğan, 2014:168).

4.5. Basel III’ ün Türk Bankacılık Sistemine Etkileri

Basel III’ ün Türk bankacılık sistemine ve Türkiye ekonomisine etkileri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Basel III ‘de çekirdek sermaye ana sermaye içinde yer almakta ve çekirdek sermaye yeterlilik oranı; çekirdek sermayede yer alan unsurların risk temelli varlıklara oranlanması yoluyla elde edilmektedir. 2019 yılından itibaren bu oran

maksimum %4,5 olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu oran incelendiğinde mevduat bankalarındaki düşüşe rağmen gerçekleştirdikleri sermaye yeterlilik oranının %11,50 olduğu görülmektedir. Bu oran asgari çekirdek sermaye oranı kıstasının oldukça üstündedir.

- ✓ Birinci kuşak sermaye bazı dönemlerde daralmaya girmiş ve çekirdek sermayeye yakın bir düzey izlemiştir. Fakat Basel III uyarınca tahmini %6'lık oranın üzerinde bulunan bankalar artı bir takım önlemlere gereksinim duymamıştır (Mizrahi ve Kandemir, 2018:159).
- ✓ Ülkemiz bankacılık sermaye yapısı itibari ile sermaye yeterlilik rasyosu ve çekirdek sermaye yeterlilik rasyosu farkı diğer ülke bankalarına nazaran daha düşük kalmıştır. Ülkemizde de büyük etki uyandıran 2008 krizinde diğer ülkeler ile kıyaslandığında ülkemiz bankaları ek sermayeye gereksinim duymamışlardır. Bu durum ülkemiz bankalarının ne kadar sağlam sermaye yapılarının olduğunu göstergesidir.
- ✓ Basel III ile ilave sermaye tamponları kriteri getirilmiştir. Bu tamponların çekirdek sermayeden oluşması esası getirilmiştir. Sermaye koruma tamponu oranının 2019 yılına kadar kademeli arttırılarak %2,5 olması hedeflenmiştir. Eğer sermaye koruma tamponunda istenilen oran yakalanamazsa bankalar kar dağıtımında bir takım kısıtlamalara gidecektir.
- ✓ Basel III ile döngüsel sermaye tamponu uygulaması getirilmiş ve bu oranın %0 ile %2,5 arasında olması öngörülmüştür. Bu uygulama ile kredilerde hızlı büyümenin önüne geçilmeye çalışılmıştır.
- ✓ BASEL III ile LKO(Likidite karşılama oranı) uygulaması ile bankadan 30 gün içinde çıkan nakit çıkışlarını karşılayacak bir stok bulundurması zorunluluğu getirildi. Bu oranın 2019 yılı itibari ile %100 olması öngörülmektedir. Ayrıca uzun vadeli likidite riskine karşın NİFO(Net istikrarlı fonlama) uygulaması geliştirildi. Bu oranın 2018 yılı itibari ile minimum %100 olması zorunlu kılınmıştır. Bu uygulamalar ülkemiz bankalarının mevcut ülke bankalarına oranla yapısının daha sağlam kalmasını sağlamıştır.
- ✓ Basel III ile riske dayalı kaldıraç oranı minimum %3 olarak öngörülmüştür. BDDK tarafından 2015 yılında yayınlanan "Bankaların Kaldıraç Düzeyinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" gereğince belli

dönemlerde hesaplanan oranın aritmetik ortalamasının asgari %3 olması zorunlu kılmalıdır. Aynı zamanda BDDK'nın ilerleyen süreçlerde sektörel bazlı risklere göre denetim altyapısını güncellemesi ve geliştirmesi Türk bankacılık sektörünün gelişebilecek risklere karşı yapısını güçlendirmektedir.

- ✓ BDDK tarafından 2016 yılında yayımlanan “Sistemik Öneme Sahip Bankalar Yönetmeliği (SÖBY)” ile daha yüksek zarar karşılama kapasitesi, daha sıkı denetim ve zararların kamu kaynaklarına yükümlülük getirmeyecek şekilde çözülmesi kriterleri getirilmiştir. Böylece Türk bankacılığı ekonomik sürdürülebilirliği ve istikrarı destekleyici bir misyona sahip olmuştur. Yönetmelikte yer alan 3.madde kapsamında her bir banka için genel skor hesaplanır ve sistemik önemlilik eşik skorunun üzerinde yer alan bankalar sistemik önemli banka olarak kabul edilir. Skor seviyesi belirlenen bankalar skor puanlarına göre sistemik önem derecelerini temsil eden üç gruba ayrılır.
- ✓ Aşağıda SÖBY sürecine geçiş tablosuna yer verilmiştir.

Tablo 13: Ülkemizde SÖBY (Sistemik Öneme Sahip Bankalar Yönetmenliği) Geçiş Süreci

<i>Gruplar</i>	<i>Sistemik Önemli Banka Tamponu Oranları</i>			
	<i>Yıllar</i>			
	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
<i>1.grup</i>	0,25	0,50	0,75	0,75
<i>2.grup</i>	0,375	0,75	1,125	1,5
<i>3.grup</i>	0,5	1	1,5	2
<i>4.grup</i>	0,75	1,5	2,25	3

http://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/en/main+menu/analyses/an_overview_of_the_basel_banking_regulations_,E.T.:10.11.2018

- ✓ Basel III ile bankacılık sistemi daha saydam ve güvenli bir yapıya kavuşacaktır.
- ✓ Basel III kriterlerinin uygulanması ile ekonomide yasal süreçler daha etkin hale gelecek, banka bilançolarının etkin yönetimi sağlanacak ve piyasa riski yönetimi etkin yapılacaktır.
- ✓ Basel III uzlaşısında belirtilen kredi riski ve risk yönetim unsurları ile banka müşteri portföyleri kredibilitesi ve derecelendirmesi yüksek firmalar yönünde

olacaktır. Bu durum kredi notu (otomatik istihbaratı) yüksek olan banka gerçek ve tüzel müşterilerine mevcut faiz oranından daha düşük oranlar ile kredi kullandırımı yapılacaktır.

http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/files/articles/152820006056_1.pdf, E.T.: 10.11.2018).

BEŞİNCİ BÖLÜM:

BASEL SERMAYE STANDARTLARININ TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜNE YANSIMALARI: X BANKASI ÖRNEĞİ

(Banka yönetim kurulu kararları gereğince banka isminin herhangi bir makale ve tezde geçmesini uygun bulmadığı için incelenen banka X bankası olarak tanımlanmıştır).

Bu bölümde tezin literatür kısmında yer alan Basel sermaye standartlarının uygulamada bankalara ne gibi değişiklikler getirip ne gibi sorumluluklar yüklediğini daha net görebilmek için örnek bir banka seçilerek Basel uzlaşlarına uyum sürecinde yapılan değişiklikler incelenmiştir. İncelenen Bankanın Basel sermaye standartları ile özellikle sermaye yeterliliği unsuru başta olmak üzere kredi riski, operasyonel risk, piyasa riski ve bankaların maruz kaldığı diğer risk unsurlarına karşılık sermaye yapısının güçlendirilmesi için Basel standartlarının getirdiği kurallara uyum incelenmiştir.

5.1. 1988 Basel Sermaye Yeterliliği Standardı Öncesi Türk Bankacılığı

Türkiye’de bankalardaki sermaye yeterliliğine esas teşkil eden ilk düzenlemeler 2243, 2999 ve 7129 sayılı Bankalar Kanunlarına bağlı olarak çıkarılan yönetmeliklerdir (Ayan, 2007:70).

- **2243 sayılı mevduatı koruma kanununa göre bankalar;**
 - ✓ En fazla 1 ay vadeli veya vadesiz, bir ay öncelikli bildirim tabi mevduat için % 30
 - ✓ 1 aydan fazla veya 1 yıldan daha az vadeli veya bu süre zarfında bildirim tabi mevduat için % 20
 - ✓ 1 yıllık ve daha fazla süreli vadeli veya bu süre zarfında bildirim tabi mevduat için %10 oranında karşılık ayırmalıdır.
- **2999 sayılı Bankalar Kanununun 8.maddesinde** ise bankalara ilişkin sermaye yeterliliği durumu şu şekilde ifade edilir: “ Mevduat kabul edebilmek için Türk kanunlarına göre teşekkül eden bankaların tediye edilmiş sermayeleriyle bilumum ihtiyat akçeleri bakiyesinin ve ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankaların Türkiye’deki şubelerine tahsis

ettikleri tediye edilmiş sermaye miktarlarının ilk tesis masrafları hariç olmak üzere ” ;

- ✓ Nüfusu 250 binden fazla olan şehirlerde en az bir milyon lira,
 - ✓ Nüfusu 100 binden fazla ve 250 binden aşağı olan yerlerde en az 500 bin lira,
 - ✓ Nüfusu 50 binden fazla ve 100 binden aşağı olan yerlerde en az 125 bin lira,
 - ✓ Nüfusu 50 binden aşağı olan yerlerde en az 50 bin lira olması şarttır.
- **1958 yılında yürürlüğe giren 7129 sayılı Bankalar Kanunu** ile 2999 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmış ve gelişen bankacılık sektörü ile uyumlu yeni sermaye yeterlilik oranları belirlenmiştir. 7129 sayılı Bankalar Kanunu ile yapılan en önemli değişiklik bankalar üzerindeki denetimin kapsamının genişletilmesi olmuştur. 2999 sayılı kanunda geçen sermaye ile yerleşim yerinin nüfusu arasındaki ilişki uygulaması devam etmiş fakat kapsamı geliştirilmiştir. Ayrıca 7129 sayılı kanunun 38’nci Maddesi ile bankaların risklerini minimize etmek amacıyla kaynak kullarımlarına ilişkin sınırlamalar getirilmiştir (TBB,1998).1985 yılında yürürlüğe giren 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nda öz kaynak kavramına yer verilmiş, tasarruf mevduatı ile öz kaynak arasında herhangi bir bağ kurulmamıştır. 3182 sayılı bankalar kanunu ile bankaların kaynak kullarımları ve finansal yapıları ile ilgili düzenleme ve denetim yetkisi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’na vermiştir. Bu yetki ile Hazine Müsteşarlığı, sermaye yeterliliği de dahil olmak üzere uygun bulduğu takdirde standart oranlar belirleme vb. düzenlemeler yapma yetkisine sahip olmuştur (Şahin,2010). Günümüzde sektör ile ilgili bahse konu standart ve oranlar BDDK tarafından belirlenmektedir.

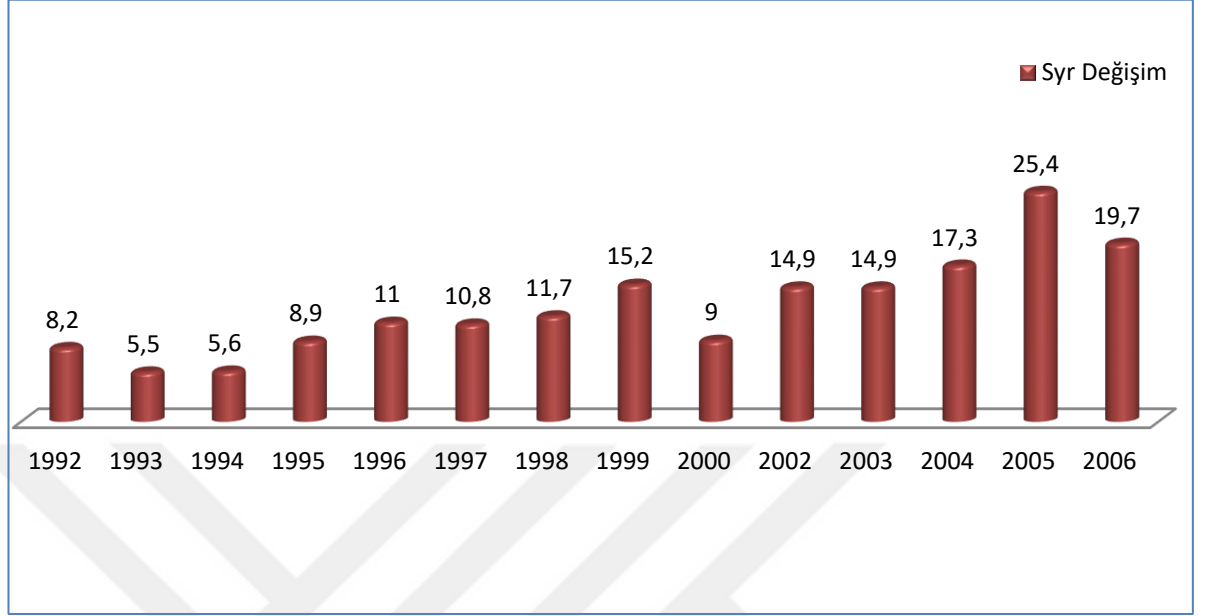
5.2. 1988 Basel I Uzlaşısı İle Yapılan Düzenlemeler ve X Bankası Üzerindeki Etkileri

Bankacılık mevzuatımızda, 1988 Basel Sermaye Yeterliliği Standartlarına uyma konusunda yapılan ilk düzenleme, 26 Ekim 1989 tarih ve 20234 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan, 3182 sayılı Bankalar Kanunu’na ilişkin 6 numaralı tebliğdir. Bu tebliğ, bankaların olası riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı öz kaynaklarını koruması için uyulacak; Sermaye Tabanı/Risk Ağırlıklı Varlıklar ile ilgili tanımları, uygulama yöntemlerini, risk ağırlıklarını ve bu risklere karşı bulundurması zorunlu asgari sermaye oranına ilişkin standartları içermektedir. 6 numaralı tebliğe istinaden sermaye ana ve katkı olmak üzere ikiye ayrılmış ve tüm bankaların minimum %8 sermaye yeterliliği oranını sağlamaları istenmiştir. Bunun için kademeli bir uygulama takvimi sunulmuştur.

Bu uygulama takvimine göre, sermaye yeterlilik rasyosunun kronolojik olarak, 1989 yılında %5, 1990 yılında %6, 1991 yılında %7 ve 1998 yılında %8 olarak uygulanması öngörülmüştür. Uygulamada halen sermaye yeterlilik oranı %8 olmakla birlikte BDDK yürüttüğü çalışmalarla, bankalarımızın sermaye yapısının daha sağlam olmasını gözeterek %12'lik bir sermaye yeterlilik oranı hedeflemektedir. 1989 yılında yayınlanan Basel sermaye uzlaşısı kriterlerinin kolay uygulanabilir olması ve Basel I uygulamasının ana belirleyicisi olan ülkenin OECD üyesi olup olmaması ayırımı Türk bankacılığının sürece kolayca uyum sağlamasında önemli etkiye sahip olmuştur. Ülkemizde Basel I uyum süreci ile bankalarda risk kültürü oluşmuş, banka üst düzey yöneticileri sürece uyum konusunda teknolojik yatırımlara ve personel eğitimi gibi konulara önem vermeye başlamışlardır. (Aslan Külahi, Tiryaki ve Yılmaz.2013:185-200).

Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından Şubat 1995'de, sermaye yeterliliği konusunda 12 sayılı tebliğin yayınlanması ile 6 numaralı tebliği yürürlükten kaldırmıştır. Yayınlanan yeni tebliğde, sermaye yeterlilik analiz formu üçer aylık dönemler halinde doldurularak, müsteşarlığa iletilmesi talep edilmektedir. Tebliğin analiz formunda, sermaye yeterlilik rasyosu haricinde iki farklı rasyoya daha yer verilmiştir. Bu rasyolar, sermaye benzeri kredilerin ve katkı sermayenin ana sermayeye oranlanması yoluyla bulunan rasyolardır (BHDTM, 1995).

Şekil 1: İncelenen Örnek Bankanın 1992-2006 Yılları Arasındaki Sermaye Yeterlilik Rasyosunun Değişim Grafiği

<https://www.vakifbank.com.tr/faaliyet-raporlari.aspx?pageID=2532>. E.T. :15.12.2018).

İncelediğimiz örnek bankada 1988 Basel Sermaye Standartları doğrultusunda Türk bankacılık sektöründeki tüm değişimler aynı şekilde takip edilmiştir. Yukarıda bahsi geçen bankanın 1993 ve 1994 yılları arasında Basel I Standartlarında belirtilen %8’lik oranın altında kaldığı görülmektedir. Bu durum söz konusu bankanın ölçeğinin küçük olduğu ve %8’lik oranı sağlayan diğer bankalara göre daha riskli olduğu anlamı taşımaktadır. Basel II Standartlarının 2004 yılında yayınlanması ile birlikte Türkiye’de uygulanmaya başlanması 2006 yılında olmuştur. 2001 bankacılık krizinden sonra banka SYR’ye daha da önem vererek oranı arttırmıştır. 2005 yılında bu oran diğer yıllara göre ortalamanın üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durum 2001 bankacılık krizi sonrası bankanın sermaye yapısını güçlendirdiği ve olası risklere daha fazla karşılık ayırdığı anlamı taşımaktadır. 10 Şubat 2001 tarihinde yürürlüğe giren “Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine ilişkin Yönetmelik” ile piyasa riskleri de Basel I Standartlarına uyumlu olarak sermaye yeterliliği ölçümlerine eklenmiştir. BDDK 2001 yılı sonundan itibaren ilgili yönetmeliğin uygulanmasını zorunlu hale getirmiştir (Atiker, 2005:13). Bu doğrultuda incelenen X bankası da tebliğe uygun olarak yapısal riskleri sermaye yeterliliğine dâhil etmiştir.

Özet olarak Basel I uyum sürecinde incelenen X bankası yukarıda bahsi geçen (Türk bankacılık sektöründe 1988 sonrası Basel uyum çalışmaları) genel geçer uyum çalışmalarında bulunmuştur. Asıl önemli değişimler 2006 yılında Türkiye’de uyum çalışması yapılan Basel II Standartları ile olmuştur.

5.3. Basel II Sermaye Standartlarının X Bankası Sermaye Yeterlilik Oranına Etkileri

İncelenen bankada Basel II standartlarına uyum süreci 2007 yılı sonu 2008 yıllarının başlarında uygulanma alanı bulmuştur. Aşağıda, incelenen bankanın Basel II’nin uygulanmaya başlanması ile 2006 -2017 yılları arasında sermaye standardı ile ilgili kalemlerinde meydana gelen değişimlerine yer verilmiştir. Basel II’nin incelenen bankada uygulanması 2008 yılı başlarında olduğu için öncelikle 2006-2007 yılları arası özkaynak, kredi riski, piyasa riski, operasyonel riske esas tutarlar karşılaştırılacak olup 2008-2017 yıllarına ait değişimler birlikte değerlendirilecektir. Aşağıda bankanın “2006-2017 Yılları Arası Sermaye Yeterliliği Standardı ve Mevduat, Krediler ve Net Kar Tablosu” yer almaktadır.

Tablo 14: Bankanın 2006-2017 Yılları Arası Sermaye Yeterliliği Standardına İlişkin Oranlar Tablosu

<i>Yıllar</i>	<i>SYR</i>	<i>Özkaynak</i>	<i>Kredi Riskine Esas Tutar (KRET)</i>	<i>Piyasa Riskine Esas Tutar (PRET)</i>	<i>Operasyonel Riske Esas Tutar (ORET)</i>
2006	19.7	4.332	20.623.10	215.125	-
2007	15.3	4.799	26.975.53	650.125	3.642.163
2008	14.3	5.389	32.796.04	755.100	4.130.525
2009	15.4	7.381	37.706.17	1.889.51	4.756.200
2010	14.3	8.065	48.608.73	1.781.37	5.795.900
2011	13.3	9.298	63.377.48	1.952.68	6.531.375
2012	16.1	11.920	6.069.014	48.413	587.602
2013	13.7	15.179	8.185.603	26.097	655,046
2014	13.9	15.199	8.380.432	58.981	764.882
2015	14.5	21.398	10.807.97	99.515	879.185
2016	15.5	19.239	22.839.64	364.242	12.290.24
2017	15.5	23.258	26.793.50	304.543	14.255.14

(<https://www.vakifbank.com.tr/faaliyet-raporlari.aspx?pageID=2532>, E.T. :12.01.2019).

Tablo 15: İncelenen Bankanın Mevduat, Krediler ve Net Kar Tablosu

Yıllar	Mevduat	Krediler	Kar	Toplam Aktif
2006	24.842	18.043	762	36.884
2007	28.863	23.470	1031	42.408
2008	37.120	30.417	1.460	52.193
2009	44.652	34.439	1.227	64.768
2010	47.701	44.836	1.157	73.962
2011	60.939	57.201	1.251	89.184
2012	62.242	67.868	753	104.580
2013	81.533	86.496	1.586	135.490
2014	91.757	104.343	1.753	158.210
2015	109.923	122.974	1.930	167.680
2016	123.838	146.619	2.703	212.540
2017	155.277	182.932	3.723	270.570

(<https://www.vakifbank.com.tr/faaliyet-raporlari.aspx?pageID=2532>, E.T. :12.01.2019).

- **2006 yılında banka faaliyet raporuna göre;** 2005 itibariyle % 25,39 olan sermaye yeterlilik oranı 2006 yılı sonunda % 19,72 olarak gerçekleşmiştir. Banka ortaklardan herhangi bir sermaye girişi olmadan 2005 yılında olduğu gibi 2006 yılında da özkaynaklarını % 6,81 oranında artırmıştır. 2005 yılına göre toplam krediler % 49,8 oranında, toplam mevduat % 7,3 oranında artış kaydetmiştir. 2006 yılında takibe düşmüş tasfiye halindeki bireysel ve ticari kredilerin tamamına %100 oranında karşılık ayrılmıştır. Banka aktifinin sağlıklı büyümesi ile tasfiye halindeki alacakların toplam aktifteki payı 2005 yılında % 3,1 iken, 2006 yılında % 2,7 oranına gerilemiştir. Banka 2006 yılı içerisinde sorunlu kredi hesaplarında izlenen kredilerin tasfiyesine yönelik olarak Bölge Takip Müdürlükleri oluşturarak bunların daha etkin takip ve tahsilatına çalışmıştır. İncelenen bankanın 2006 yılı faaliyet raporuna göre Basel II'nin dikkate aldığı temel kalemlerdeki veriler aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Kredi Riskine Esas Tutar (KRET) 20.625.699

Piyasa Riskine Esas Tutar (PRET) 215.125

Özkaynak 4.320.483

Özkaynak/(KRET+PRET)x100(x) 20.73

- **2007 yılında banka faaliyet raporuna göre;** 2006 yılında %19,72 olan sermaye yeterlilik rasyosu 2007 yılında % 15,35 olarak gerçekleşmiştir. Aşağıda konsolide olmayan sermaye standart oranına ilişkin 2006-2007 yılları arası karşılaştırmalı verilere yer verilmiştir.

Tablo 16: Konsolide Olmayan Sermaye Yeterliliği Standart Oranına İlişkin 2006-2007 Yılları Karşılaştırmalı Tablo

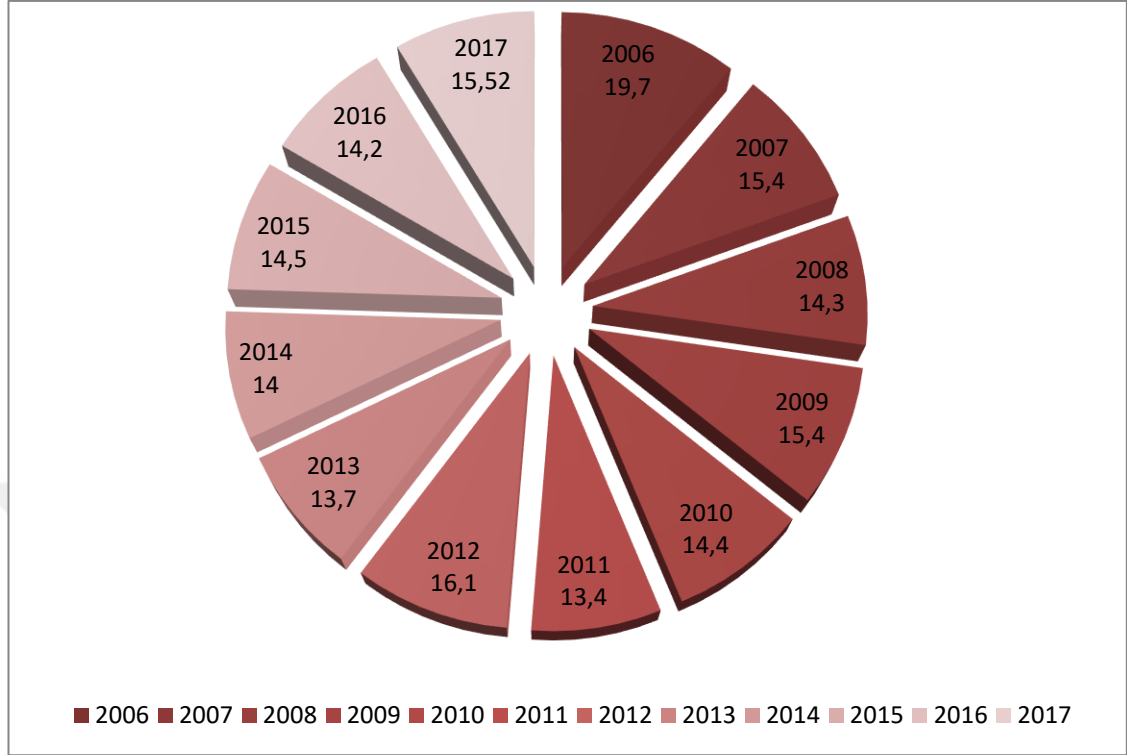
Riske Esas Tutarlar	2007	2006
Kredi Riskine Esas Tutar (KRET)	26.975.538	20.625.699
Piyasa Riskine Esas Tutar (PRET)	650.125	215.125
Operasyonel Riske Esas Tutar (ORET)	3.642.163	-
Özkaynak	4.799.690	4.320.483
Özkaynak/(KRET+PRET+ORET)x100	15.35	20.73

(<https://www.tr/faaliyet-raporlari.aspxw.vakifbank.co?pageID=2532>, E.T. :05.02.2019).

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliği Haziran 2007 tarihinden itibaren hesaplandığı için karşılaştırmalı olarak sunulan 31 Aralık 2006 tarihi itibarıyla hesaplanan sermaye yeterliliği standart oranı içerisine operasyonel risk dâhil edilmemiştir. Eldeki veriler baz alınarak yapılan incelemeye göre banka özkaynakları % 8,84 oranında artış göstermiştir. Bankanın ilk büyük 200 nakdi kredi müşterisinden olan nakdi kredi alacağının ve ilk büyük 200 gayri nakdi kredi müşterisine kullandığı gayri nakdi kredilerin tutarının toplam bilanço içi ve bilanço dışı varlıklar içindeki payı sırasıyla %22,20 ve %32,96'dır. Bankanın kredi riski için ayırdığı genel karşılık tutarı 173.745 YTL olmuştur. 2007 yılı faaliyet raporuna göre piyasa riski için hesaplanan toplam sermaye yükümlülüğü 52.010 YTL olarak, piyasa riskine esas tutar ise 650.125 YTL olarak gerçekleşmiştir. Piyasa riski esas alınarak hesaplanan toplam riske maruz değer 2006 yılı için 1.335.178 YTL iken 2007 yılında bu tutar 475.884 YTL olarak gerçekleşmiştir. Bu durum Basel II standartlarının

uygulamada karşılık bulduğunun göstergesidir. Operasyonel risk ile ilgili olarak operasyonel riske esas tutar 2007 yılında 3.642.163 iken bu tutar 2008 yılında 4.130.525 olarak gerçekleşmiştir. 2006-2015 yılları arası bankanın risk bazında piyasa, kredi ve operasyonel riske esas tutarları incelendiğinde en yüksek tutarların 2011 yılında kredi riski için 63.377.481 TL (bin), piyasa riski için 1.952.688 TL (bin) ve operasyonel risk için ise 6.531.375 TL (bin) olarak gerçekleştiği görülür. Bu durumun sebebi BDDK Şubat 2008 sayılı kararına istinaden hesaplamanın brüt tutarlar üzerinden yapılması olmuştur. Sermaye yeterliliği tablosu incelendiğinde 2006-2011 yılları arasında piyasa, kredi ve operasyonel riske esas tutarlar artan oranlı bir seyir göstermiştir. 2011 yılından itibaren bu tutarlar azalmış ve düşük aralıklı artan bir seyir göstermiştir. Bu değişimde bankanın kullandığı risk azaltım teknikleri etkili olmuştur. Örneğin banka kredi riski için teminat, finansal garantiler ve kredi türevleri ile korunan alacaklar, karşı taraf riski azaltım teknikleri olarak da senaryo ve stres testleri gibi risk azaltım teknikleri kullanmıştır. 2016-2017 banka faaliyet raporlarına göre 2016 yılında bankanın kredi hacmi 146.619 milyon TL iken 2017 yılında bu tutar 182.932 milyon TL'ye, mevduat hacmi 123.838 milyon TL den 155.277 milyon TL ye ve net karı 2.703 milyon TL den 3.723 milyon TL'ye yükselmiştir. Özellikle kredi hacmindeki bu büyüme 36.313 milyon TL'lik büyüme bankanın riske maruz değer oranının artmasına ve kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riske esas tutarın bu doğrultuda artmasına neden olmuştur. Tüm bu değişimlere bağlı olarak bankanın SYR'nin nasıl değiştiğini aşağıdaki grafik yardımı ile anlayabiliriz.

Şekil 2: 2006-2016 Yılları Banka SYR Değişim Grafiği

(<https://www.vakifbank.com.tr/faaliyet-raporlari.aspx?pageID=2532>, E.T. :20.02.2019).

Diğer taraftan bankanın sermaye yeterlilik rasyosu incelendiğinde Tablo 10'da görüldüğü üzere 2008-2017 yılları arasında en düşük SYR 2011 yılında 13,38 olarak gerçekleşmesine karşın en yüksek SYR 2012 yılında 16,14 olarak gerçekleşmiştir. Bu dalgalanmanın sebebi bankanın 2012 yılında artan kârının katkısı ile özkaynaklarını %28,2 oranında artışla 11,9 milyar TL'ye çıkarırken, sermaye benzeri tahvil ihracının da etkisiyle sermaye yeterliliği rasyosunu %13,3'ten %16,1'e yükseltmesidir.

Bankanın toplam aktifleri 2008 yılında 52.193 milyon TL iken bu tutar kademeli olarak artmış ve 2012 yılında 104.580 milyon TL 'ye yükselmiştir. 2012-2017 yılları arası banka toplam aktifleri artan bir seyir göstererek bu tutar 2017 yılında 270.570 milyon TL ye yükselmiştir. Aktiflerdeki toplam artış özkaynakların da aynı seyrde artmasını sağlamıştır. 2013 yılında özkaynaklar 12.616 milyon TL iken 2017 yılında %20,89 oranında bir büyüme ile 23.258 milyon TL'ye yükselmiştir. Özkaynaklardaki bu artış banka yapısının kredi riskine karşı güçlenmesi anlamı taşımaktadır. 2013 yılında mevduat tutarı 81.533 milyon TL iken 2017 yılında bu oran %25,39 oranında büyüme ile toplam mevduat 155.277 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Mevduat ve Özkaynaklardaki artış

net dönem karının artışını sağlamış ve 2013 yılında 1.586 milyon TL olan net dönem karı 2017 yılında %37,75 oranında büyüme ile 3.723 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

5.4. X Bankasının Basel II Sermaye Standartlarına Uyum Çalışması

Basel II sermaye standartları kapsamında Türk bankacılık sektörü standartların uygulanması konusunda bir takım uyum çalışmaları başlatmıştır. Bu bölümde İncelenen X bankasının Basel II uyumu konusunda yaptığı çalışmalara yer verilmiştir.

Türkiye bankacılık sektöründe Basel II standartlarının uygulandığı 2006 yılında en yüksek Sermaye yeterlilik oranı ICBC Turkey Bank A.Ş 'ye ait olup bu oran 71,3 iken en düşük oran HSCB Bank AŞ'nin olup 11,8 olarak gerçekleşmiştir. Örnek bankanın 2006 yılı Sermaye Yeterlilik Oranı ise 19,7 ile sektör ortalamasında yer almıştır. Bu durum Basel I standartları ile bankaların sermaye yeterliliği konusuna daha fazla önem vermelerini gerekli kıldığı ve olası riskleri yönetebilmek için bu oranı arttırma yoluna gittiklerinin göstergesi olarak yorumlanabilir. İncelenen X bankası daha önce kurulmuş olan Basel Koordinatörü Başkanlığında bir Basel proje grubu oluşturmuş ve çalışmalarına başlamıştır. Basel proje grubu uygulamanın şablonunu belirlemek için Basel yol haritasını hazırlamış ve bu yol haritası yönetim kurulu ve üst düzey risk komitesi tarafınca onaylandıktan sonra BDDK'nın onayına sunulmuştur. Bankanın temel risklerinden olan ve Basel II ile eklenen piyasa riski içsel modellerine ilişkin test analizlerinin yapılması için yazılımcı bir firma ile anlaşmıştır. Söz konusu banka piyasa riskini Banka'nın kur riski, spesifik risk, emtia riski, takas riski ve alım satım hesaplarındaki karşı taraf kredi riski nedeniyle maruz kalabileceği zarar olasılığı olarak tanımlamaktadır. Banka yayınlamış olduğu piyasa riskinin ölçülmesi ve sermaye gereksinimlerinin belirlenmesi olarak yayınladığı raporlarda piyasa riski ölçümünde;

- ✓ Faiz Oranı Riski
- ✓ Hisse Senedi Pozisyon Riski (KYK Pozisyonları dahil)
- ✓ Kur Riski
- ✓ Spesifik Risk
- ✓ Emtia Riski
- ✓ Takas Riski
- ✓ Karşı Taraf Kredi Riski
- ✓ Opsiyon Riski gibi risklerden faydalanmaktadır.

Banka senaryo ve stres testi gibi yöntemlerle; farklı durumlar ve risklilik ortamlarında ortaya çıkabilecek risk düzeyleri ve sermaye gereksinimleri de öngörmektedir. Banka risk oluşturan pozisyonları değerlendirirken piyasaların ve risk türlerinin kendi arasındaki korelasyonlarını da dikkate almaktadır. Söz konusu banka piyasa riskini içsel olarak geliştirilmiş senaryo, stres testi gibi ilave hesaplamalar ile ölçümünün yanı sıra, Piyasa Riski Model esasına göre RMD(riske maruz değer) Modeli ile de ölçülmesini esas kılar. RMD Modeli, riskin ve sermaye gereksiniminin hesaplanmasının yanı sıra, gelişmiş senaryo ve stres testi uygulamalarını da içerecek şekilde; asgari olarak Piyasa Riski Model esaslarında öngörülen teorik, teknik ve yönetsel şartları sağlayacak şekilde tasarlanır. RMD Modelinin, sermaye yeterliliğinin ölçümünde resmi olarak kullanılabilmesine ilişkin BDDK onayı alınır. Ancak BDDK onay ve izni temin edilmemiş olsa dahi; söz konusu Model, risk yönetimi sürecini güçlendirmek ve üst yönetimin risklere ilişkin farkındalığını artırmak amacıyla günlük olarak kullanılır ve sonuçları raporlanır.

Bunun yanı sıra kredi yoğunlaşma limitlerinin bölgesel ve sektörel düzeyde belirlenmesi için ilgili risk yönetim birimi başkanlığı yönetiminde bir komite oluşturulmuş ve çalışmalara başlanılmıştır. Yoğunlaşma riski ile ilgili politika dokümanları hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Yoğunlaşma riski yönetiminde amaç yoğunlaşma riskinin tanımlanması, izlenmesi, ölçülmesi, azaltılması ve raporlanmasına ilişkin risk yönetim sürecini yönetmek olarak tanımlanmıştır. Banka yoğunlaşma risklerini kredi yoğunlaşma riski, piyasa yoğunlaşma riski, operasyonel yoğunlaşma riski, likidite yoğunlaşma riski, karşı taraf yoğunlaşma riski, faiz oranı riski ve ülke riski olarak kategorize etmektedir.

Temerrüt olasılıklarının saptanması için risk komitesi başkanlığınca yapılan ön çalışmalar üst düzey risk komitesi'ne sunulmuştur. Ayrıca temerrüt olasılıkları konusunda yapılacak çalışmaları yürütmek üzere bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Basel II ve Basel III uygulamaları konusunda dış çevreyi bilgilendirmek için eğitim toplantıları düzenlenmiş ve Basel III kapsamında yayımlanacak olan piyasa riski içsel modelleri düzenlemelerine paralel olarak banka içi eğitim ve uyum çalışmalarına başlanmıştır. Aynı zamanda likidite risklerinin minimize edilmesi ve ölçülmesi için bir proje grubu oluşturulmuştur. Likidite riski ve faiz oranı riskine ilişkin banka içi görüş bildirme hususuna gidilmiştir. Operasyonel riskler konusunda veri analiz çalışmaları

gözden geçirilmiş ve banka içi eğitim çalışmalarına başlanmıştır. Kobi skorlama modelleri yenilenmiş ve kriz durumunda risk yönetimi konusunda senaryo analizleri üst düzey birime sunulmuştur. Finansal ortaklarla ilgili olarak kendi risklerine paralel şekilde finansal iştiraklerinin de piyasa riskinin ölçümüyle ilgili belirli yöntem esaslarının oluşturulması ve Basel II standartlarının Türkiye’de uygulanmaya başlanmasıyla birlikte uygulanması kararlaştırılmıştır. Kredi ve operasyonel risklerin Basel kriterleri ile uyumlu olarak standart metotla konsolide ve solo bazda raporlanmasına başlanması, Operasyonel risk kayıp veri analizi raporunun yenilenmesi ve elde edilen verilerin banka içi müşterilerine duyurulması ile birlikte banka içi eğitim çalışmaları sürdürülmüştür.

5.5. X Bankasının Basel II’ye Geçişte Uyguladığı Yol Haritası ve İlerleme Raporu

Bahsi geçen X bankasının Basel II’ye geçişte uygulamış olduğu banka içi yol haritasında temel unsurlar aşağıdaki gibidir.

- ✓ Basel II standartlarının gerekli kıldığı politika ve veri ihtiyacı ile ilgili temel alt yapı çalışmaları yapılmıştır.
- ✓ BDDK tarafından yayımlanacak olan Basel mevzuatı çerçevesinde gerekli banka içi politika dokümanları oluşturulmuştur.
- ✓ Kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riskin ölçülmesinde içsel modelin kullanılmasına dair çalışmalar tamamlanmıştır.

X Bankası Basel II standartlarını sağlamak için temel risk grubunda yer alan kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk ile ilgili yeni politika dokümanları yayımlamıştır. X bankasının bu riskler için Basel II ve Basel III kriterleri doğrultusunda yapmış olduğu yeni tanımlamalar ve analizler aşağıdaki gibidir.

- I. Kredi Riski:** Kredi riski politikası; kredi riskinin doğru ve yeterli düzeyde tanımlanması, ölçülmesi, raporlanması, izlenmesi ile risk profili, stratejiler ve faaliyet planları ile uyumlu içsel sermaye seviyesinin belirlenmesidir. Kredi riski ise kredi müşterisinin taraflarca belirlenen sözleşme şartlarına uymayarak yükümlülüğünü kısmen ya da tamamen zamanında yerine getirememesinden dolayı bankanın maruz kalabileceği zarar olasılığıdır. Söz konusu banka kredi riski yönetimi ile ilgili aşağıdaki ilkeleri baz almıştır.
- ✓ Kredi politikaları, risk kapasitesi ile uyumlu beklenen ve beklenmeyen kayıplara ilişkin risk hedeflerini kapsamalıdır.

- ✓ Banka risk –getiri ilişkisini gözetmeli ve risk ayarlı getiri oranını yüksek düzeyde tutmalıdır.
- ✓ Kredi politikaları banka içinde duyurulmalı, ekonomik konjonktür, sermaye yeterliliği oranının seyri ve varsa mevzuat değişiklikleri periyodik olarak gözden geçirilmelidir.
- ✓ Teminat politikaları oluşturulurken banka sermaye yeterlilik projeksiyonları dikkate alınmalıdır.
- ✓ Kredi riskinin içsel sermaye yeterliliği değerlendirme süreci ve sermaye planlaması çerçevesinde ele alınmalı ve sermaye miktarının portföyde yer alan kredi riski seviyesini taşımaya yetecek düzeyde olması sağlanmalıdır.
- ✓ Belirlenen kredi limitlerine uyumun izlenebilmesi için gerekli alt yapı kurulmalıdır. Söz konusu sistem limitlere yaklaşılması durumunda uyarıcı bilgiler üretebilmelidir.

Söz konusu banka, sermaye yeterlilik rasyosu (SYR) hesaplanmasında “Standart Yaklaşımı” kullanmakta olup, söz konusu yöntemde standart risk ağırlıkları kullanılarak “kredi riskine esas tutar” hesaplanmaktadır. Ayrıca kredi riskinin içsel ölçümünde derecelendirme sistemleri tarafından her bir riske ayrılan derecelendirme notları temel girdi olarak kabul edilmiş ve içsel riskler bu notlara göre hesaplanmıştır. Banka kredi riski analizinde banka bilançosu, mizanı ve envanter bilgilerini baz alarak aylık raporlar hazırlamakta ve üst yönetime sunmaktadır. Bununla birlikte mevzuat değişikliklerinin, çeşitli etki analizlerinin ve benzeri durumların SYR üzerindeki etkileri de hesaplanmalı ve üst yönetime sunulmalıdır. Banka mevcut ve gelecek dönemde yoğunlaşılan sektörlerde yaşanabilecek olumsuzluklar, ekonomik daralma, likidite azlığı, faiz ve kurlarda yaşanabilecek değişimler karşısında maruz kalabileceği sermaye düzeyi ölçümü için senaryo analizi ve stres testleri analiz yöntemlerini kullanmaktadır. Ayrıca banka bazı teminatları baz alarak kredi riski azaltım teknikleri kullanmaktadır.

II. Piyasa Riski: Banka piyasa riski yönetim sürecinde; alım/satım faaliyetlerinden kaynaklanan tüm riskleri belirleyip ölçebilecek nitelikte geliştirilmeyi amaçlar ve piyasa riski için ayrılması gereken sermaye miktarı ile söz konusu sermayenin maliyeti, sürekli olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca banka yasal mevzuat açısından sermaye gereksinimi ortaya çıkmayan dönemlerde dahi RMD(Riske Maruz Değer) Modeli sonuçları ile senaryo analizleri ve stres testleri gibi

yöntemlerle olası sermaye gereksinimleri öngörmektedir. RMD Modeli, riskin ve sermaye gereksiniminin hesaplanmasının yanı sıra, gelişmiş senaryo ve stres testi uygulamalarını da içerecek şekilde; teorik, teknik ve yönetsel şartları sağlayacak şekilde tasarlanır. Banka piyasa riski'nin etkin yönetimi için ayrıca piyasa riski limitleri belirlemektedir. Piyasa limitleri RMD modelinden elde edilen sonuçlara göre belirlenmektedir.

III. Operasyonel Risk: Operasyonel Risk yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan, zarar etme olasılığı olarak tanımlanır. Operasyonel riske esas tutar ise Sermaye Yeterliliği Standart Oranının hesabında operasyonel risk nedeniyle maruz kalınabilecek zararlara karşı bulundurulması gereken özkaynak miktarının tespitinde dikkate alınacak tutar olarak tanımlanır. Operasyonel risk yönetimi banka içi denetimde bazı hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçması, banka personeli tarafından zaman ve koşullara uygun davranılmaması, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile doğal afetlerden kaynaklanabilecek kayıplar ve buna benzer faktörlerden kaynaklı kayıplar da dikkate alınarak geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu banka bu riskleri belirlemek için “ileri ölçüm yaklaşımı” yöntemi kullanmak için çalışmalarına devam etmektedir. X bankası ayrıca iş süreçlerinde yaşanan aksaklıkları tespit etmek ve gidermek için “etki analizi” yöntemini kullanmaktadır. Bu analizler daha önceki risklerde kullanmış olduğu “Senaryo Analizleri ve Stres Testleri” dir.

5.6. Basel II Standartlarına Uyum Çalışmalarında Banka İçi Yol Haritasının Uygulanması

Daha önceki bölümlerde söz edildiği gibi Basel II Standartlarına uyum çalışmasının sağlıklı yapılabilmesi için banka üst yönetiminin de dâhil olduğu bir Basel proje gurubu kurulmuştur. Basel II proje grubunun yaptığı başlıca çalışmalar aşağıdaki gibidir.

- ✓ Bireysel ve ticari krediler için yoğunlaşma limitleri belirlenmiştir. Kredilerle ilgili bilgi işlem altyapısının, bireysel krediler, ticari krediler ve takip işlemlerinin merkezileştirilmesi tamamlanmıştır. Ayrıca, banka içi yapısal sistem değişikliğine istinaden, iş süreçleri temel anlamda değiştirilmiş, yeni görev ve iş tanımları belirlenmiştir.

- ✓ Sermaye yeterliliğine etkisi bakımından faize duyarlılık çalışmaları yapılmış, banka risk yönetim komitesince yapılan aktif –pasif yönetimine ilişkin çalışmalar tamamlanmıştır.
- ✓ Banka üst yönetimine yönelik bilgilendirme eğitimleri yapılmıştır.
- ✓ Piyasa riski ölçümünde kullanılan klasik modellerin geliştirilmesi amacıyla risk yönetimi başkanlığı tarafından yapılan çalışmalar tamamlanmış ve parametrik modelin uygulanması konusu gündeme alınmıştır.
- ✓ Sermaye yeterliliğinin çalışanlar açısından öneminin daha net anlaşılması için Basel II ve Basel III kriterlerinin reel sektöre etkileri ile ilgili şube yöneticileri bazında toplantılar yapılmıştır.

5.7. X Bankasının Basel III Standartlarına Uyum Çalışması

Basel III tamamen farklı bir standart olmayıp Basel II çerçevesinin (Basel 2,5 olarak adlandırılan 2009 düzenlemeleri de dâhil) üzerine kurulmuş olup Basel II standartlarında yer alan sermaye yeterliliği ve likiditeyi geliştirmeyi ve bunun üzerine kurumsal yönetim ve etkin denetimi eklemeyi hedeflemiştir. Basel III ile iki adet likidite standardı olan LCR (Liquidity Coverage Ratio- Likidite Karşılama Oranı) ve NSFR (The Net Stable Funding Ratio- Net İstikrarlı Fonlama Oranı) eklenmiştir. Bu yenilikler dışında (BDDK, 2010: 12);

- ✓ Yeni bir kaldıraç rasyosu
- ✓ Sermayenin miktarının ve niteliğinin artırılması
- ✓ Risk hesaplanmasında yeni risklerin dâhil edilmesi
- ✓ Kriz dönemleri için sermaye tamponlarının ayrılması ve artırması gibi kriterlere yer verilmiştir.

BDDK tarafından Haziran 2013 te Basel II 'ye yönelik çalışmalarını izlemek üzere, “Bankaların CRD/Basel II’ye Geçişine İlişkin İlerleme Anketi” yapılmıştır.

Söz konusu ankete göre bankaların %40’nın Basel III kapsamında çalışmalar yaptığı belirlenmiştir. Anket sonuçlarına göre; aktif büyüklük olarak bankaların;

- ✓ %68’i Basel III kapsamında sermaye oranlarını
- ✓ %79’u kaldıraç oranını
- ✓ %75’i likidite oranlarını (LCR ve NSFR) hesaplamaktadır.

Bu kapsamda bankaların büyük çoğunluğunun Basel III standartlarının gerekliliği olan asgari oranlara uyum sağladığı görülmektedir.(BDDK,2013:38).

Bu bilgiler ışığında incelenen bankada Basel II de olduğu gibi Basel III standartlarına uyum çalışmalarının daha hızlı ve koordineli yapılabilmesi için Banka uygulamalarının Basel III standartlarına uyumlu hale getirilmesi amacıyla tüm icracı birimlerin ve finansal iştiraklerin de katıldığı Basel III Proje grubu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu icracı birimler ve gruplar üst düzey risk komitesi toplantılarına katılarak Basel III uyumu ile ilgili bilgiler vermektedir. Bu kapsamda incelenen bankada her bir risk kategorisi için Basel III yöntemleri belirlenmiştir. Bu yöntemler RMD modeli, senaryo analizleri ve stres testleridir. Kredi riski ve operasyonel risklerin ölçülmesinde aynı şekilde standart yöntem kullanılmaktadır. Aktiflerin Basel III yöntemleri ile uygun olarak sınıflandırılması konusunda aktiflerin yönetimi için kurulmuş olan “Muhasebe, Raporlama, İş kolları” çalışma grubunun elde ettiği sonuçlar göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca banka tarafından alınan teminatların Basel III kriterleri çerçevesinde kredi riski azaltım teknikleri dâhilinde kullanılabilmesine ve her bir müşterinin teminat bilgilerine otomatik olarak erişebilmek amacı ile bilgi işlem sistemlerinde yenilikler yapılmıştır. Bilgi işlem sisteminde yapılan bu yenilikler ile sorunlu bireysel ve ticari kredi müşterilerinden sağlanan tahsilat oranlarına ve bu riskler için ayrılan oranlara otomatik olarak ulaşılmaktadır. İncelenen banka Basel III kapsamında yoğunlaşma riski- limitleri belirleme ve skorelama çalışmaları yapmıştır. Banka yoğunlaşma riskini kredi, piyasa, faiz oranı, ülke, likidite, karşı taraf kredi riski ve operasyonel risk yoğunlaşması olarak yedi kategoride incelemekte ve her bir risk için asgari ilkeler belirlemiştir. Yoğunlaşma riski’nin etkin bir şekilde yönetilmesi için eşik değerler ve bunlara ilişkin limitler belirlenmiştir. Yoğunlaşma riski ölçümünde her bir risk kriteri için farklı analiz yöntemlerine yer verilmiştir. Yoğunlaşma limitlerine esas parametrelere uygulanacak şoklar üzerinden duyarlılık analizi, senaryo ve stres testleri uygulanmaktadır. Faiz oranı riski ölçüm sisteminde ise banka varlıkları, bilançoları ve yükümlülükleri ile ilişkili yeniden fiyatlama riski, verim eğrisi riski, baz riski ve opsiyonelite riski dahil tüm riskleri içerecek şekilde güncellenmiştir.

İncelenen banka Basel III kapsamında personellerini temel, orta ve ileri olmak üzere üç kategoride eğitimlere tabi tutmuştur.

Temel düzey eğitimlere üst düzey yönetim, risk yönetimi ve bilgi işlem personeli ve diğer birim personelleri katılmıştır. Bazı icracı birimlerin yöneticilerine Basel II temel ve orta düzey bilgilendirme eğitimleri verilmiştir. Risk yönetimi personelleri Türkiye

Bankalar Birliğinin verdiği Basel II-III eğitimlerine katılmıştır. Diğer personellere ise Basel II ve III temel kavramları eğitimi verilmiştir. Risk yönetimi ve bilgi işlem personeli orta düzeyde kredi, piyasa ve operasyonel risk ölçüm yöntemleri ve modelleri eğitimi almıştır. Son olarak ileri düzey eğitimlere üst düzey yönetim ve risk yönetim birimlerinden temsilciler katılmıştır.

SONUÇ

Risk kavramı coğrafya, sektör ve konjonktüre göre değişmekle birlikte tarafların maruz kaldığı tehdit ve kayıp şekline göre farklı anlamlar ifade eder. Risk kavramı günümüzde genişletilmiş şekli ile getiri ve fırsat unsurlarını içermesiyle geniş bir çerçevede tanımlanmaktadır. Risk tanımındaki bu değişim ile riskten kaçınma yerine riski yerinde ve zamanında kontrol etme, yönetme, riske karşı önlem alma ve riski fırsata dönüştürme kavramları literatürde yer almıştır.

Günümüzde bankacılık sektörünün klasik yapısının değişmesi ve faaliyet alanlarının çeşitlenmesi ile risk faktörleri de çeşitlenmiştir. Bankacılık sektöründeki riskler likidite riski, kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk olmak üzere dört ana başlık altında sıralanabilir. Dünya bankacılık sektöründe 1970-1974 yılları arasında yaşanan petrol krizi ve ekonomik bunalımlar risklere karşı önlem almayı, riskleri yönetmeyi, riskleri minimal zarar ile atlatmayı ve uluslararası bir standart oluşturmayı gerekli kılmıştır. Bu temelde BIS bünyesinde oluşturulan Basel komitesi ile üye ülke bankaları arasında bir standart oluşturmayı, bankacılık denetimlerinin etkinliğini arttırmayı ve karşılaşılabilecek krizlere karşı bankaları uluslararası anlamda sağlam bir yapıya kavuşturmayı hedeflemiştir. Nitekim 1988 yılında Basel I olarak adlandırılan sermaye yeterlilik uzlaşısı yayınlandı. Basel I uzlaşısında komite bankaların sermaye yeterlilik oranının %8 olması öngörülmüştür. Taslakta sadece kredi riski ağırlıklandırılmış olmasına karşın yaşanan finansal krizler neticesinde piyasa riski de bankaların bulundurmaları gereken asgari sermaye yeterliliğinin hesaplanmasına dâhil edilmiştir. Fakat zamanla bankaların karşılaştığı ve maruz kaldığı yeni riskler, Basel I uzlaşısının ülkelerin OECD üyesi olup olmamasına göre risk ayırımına gitmesi (herkese tek beden elbise) ve Basel I uzlaşısında kullanılan yöntemlerin yetersiz kalması dolayısıyla komite 2004 yılında Basel II sermaye uzlaşısını yayımlamıştır. Basel II uzlaşısı; asgari sermaye yeterliliği, sermaye yeterliliğinin denetlenmesi ve piyasa disiplini olmak üzere üç yapısal unsur kapsar. Basel II’de I. Yapısal blok (asgari sermaye yeterliliği) asgari sermaye yeterliliği hesaplanırken kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk üzerinde durulmuştur. II. Yapısal blokta (sermaye yeterliliğinin denetimi) bankalara belli dönemlerde sermaye yeterliliğinin denetim otoritelerince denetlenmesi yükümlülüğü getirilmiştir. III. Yapısal blok (piyasa disiplini) ile bankaların mali durumlarını kamuoyu ile paylaşmaları, bankalardaki şeffaflığın artırılması ve piyasa disiplininin sağlanması

istenmiştir. 2007-2008 yıllarında ABD de yaşanan finansal kriz, konut piyasalarındaki dalgalanmalar ve birçok şirketin iflası beraberinde dünya finansal krizleri tetiklemiştir. Bu durum mevcut finansal düzenlemelerin yetersizliğini gündeme getirmiş ve Basel komitesi Basel II uzlaşısı geliştirilerek 2009 yılında Basel III sermaye yeterlilik uzlaşısı yayımlanmıştır. Basel III kriterleri ile daha nitelikli sermaye, krizlere karşı dayanıklılığın artırılması için niceliği artırılmış sermaye, sermaye yeterliliğine eklenen sermaye tamponu kavramı (asgari çekirdek sermaye gereksinimi %2'den % 4,5'e yükseltilmiştir), risk bazlı olmayan kaldıraç oranı, likidite düzenlemeleri gibi temel yenilikler öngörülmüştür. Bununla birlikte Basel III kriterlerine bir takım eleştiriler yönelmiştir. Başlıca eleştiriler tüm düzenleyici ve denetleyici kurumların Basel III'ün getirdiği yeniliklere optimal düzeyde uyum sağlamaları gerektiği aksi takdirde denetimi daha az olan ülkelere doğru bir geçişin sağlanacağı kaygısıdır. İkinci bir eleştiri konusu ise Basel III'ün uygulama maliyetlerini azaltmak için uygulama sürecinin uzun tutulması ve bu durumun bankaların uyum konusunda zorlanmasına neden olmasıdır. Türkiye açısından Basel düzenlemeleri BDDK tarafından yönlendirilmiştir. Basel komitesinin ülkeler bazında gerekli kıldığı sermaye yeterlilik testi olan sayısal etki çalışması yerelde BDDK tarafından uygulanmıştır. Türk bankacılık sektörü Basel I uzlaşısı kriterlerine büyük oranda uyum sağlamış ve hedeflenen sermaye yeterlilik oranı %8 olarak gerçekleşmiştir. 2001 yılında BDDK Basel 1996 kriterlerini uygulamaya geçirmiş ve Basel kriterlerinin belirlediği %8'lik orana karşılık %12'lik bir hedef koymuştur. Basel kriterlerinin dikkate alınması ve Türk bankalarındaki sermaye yapısının sağlam oluşu 2008 krizinden Türk bankacılığının fazla zarar görmemesini sağlamıştır. Türk bankacılık sektöründe Basel II kriterleri 2012 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. BDDK 2013 yılı verilerine göre Türk bankacılık Sermaye yeterlilik oranı %15,3 düzeyinde olup hedeflenen oranın üzerinde gerçekleşmiştir. Basel III uzlaşısında ise Türk bankacılığı sermaye yeterlilik rasyosu %14 olarak gerçekleşerek baz oran olan %12'lik oranın üzerinde yer almıştır. Ayrıca Basel III ile kaldırılan üçüncü kuşak sermaye Türk bankacılık sisteminde bulunmadığından Türk bankacılığı bu durumdan etkilenmemiştir. Ancak Basel III ile getirilen “sermaye koruma tamponu” ağırlıklı sermaye yapısına sahip bankaların karlarını dağıtmayıp bünyesinde bırakma veya mevduata uyguladığı faizi düşük tutup kredilere uyguladığı faizi artırma yoluna gidebilecektir. Bu durum bankanın sermaye yeterlilik oranını arttırsa bile piyasa dengesini olumsuz etkileyecektir. Aynı zamanda

Basel III ile birinci kuşak sermaye ağırlıklı Türk bankacılık sektörünün üçüncü kuşak sermaye ağırlıklı uluslararası bankalar ile yakın ilişkisi yurtdışı borçlanma maliyetlerini arttıracak endişeleri de mevcuttur.

Çalışmada Basel kriterlerinin bankalar üzerinde etkisi ülkemizde faaliyette bulunan bir banka nezdinde incelenmiş olup Basel sonrası bankanın sermaye yeterlilik oranlarının yıllar bazında arttığı görülmüştür. Özellikle Basel II uzlaşısı sonrası banka SYR(Sermaye Yeterlilik Rasyosu)'leri incelendiğinde 2006-2017 yılları arası SYR ortalamalarının %17 civarında gerçekleştiği görülür. İncelenen bankanın Basel kriterleri çerçevesinde denetim otoritesi güçlendirilmiş, bankanın şeffaflık ilkesi algısı değişmiş, risk analizlerinde kullanılan stres testleri gibi metotların gerçeğe uygun verilerle gerçeğe en yakın sonuçlar vermesi sağlanmıştır. İncelenen banka örneğinde piyasa riskine esas tutar, kredi riskine esas tutar, operasyonel riske esas tutar ve özkaynaklardaki rakamsal değişimler analiz edilmiştir. İncelenen bankanın Basel standartlarına uyum çalışması neticesinde aynı zamanda organizasyon yapısı da değişmiştir. Banka her bir risk için (piyasa, operasyon ve kredi) birimler oluşturmuş, iç denetim yapısında şeffaflık ilkesini geliştirmiştir. Basel standartlarının uygulanmaya başlaması ile incelenen bankanın sadece SYR'si değişmemiş aynı zamanda Özkaynak, mevduat, kredi hacmi v.b kalemler de değişim göstermiştir. 2006 yılında banka Özkaynak miktarı 4.332 milyon TL iken bu tutar 2017 yılında 23.258 milyon TL, mevduat miktarı ise 24.842 milyon TL den 155.277 milyon TL ye yükselmiştir. Bu artış beraberinde bankanın sermaye yapısının da büyümesini sağlamıştır. Buna bağlı olarak bankanın kredi riskine, piyasa riskine ve operasyonel riske ayırdığı karşılıklar da artmıştır. Ayrıca Basel kriterleri için bankanın teknolojik alt yapısı geliştirilmiştir. Böylece her bir müşteri için farklı bir puanlama yapılmış ve müşteri özelinde risk için alınan teminatlarda farklılaşmaya gidilmiştir.

Basel sermaye standartlarının bankaların sermaye yeterliliğine ne ölçüde etki ettiğini nitel bir biçimde tespit etmeye yönelik olan bu çalışma sonraki araştırmacılar tarafından, söz konusu sermaye standartlarının banka performansı, karlılık, mevduat, risklere karşılık ayırma ve risklere karşı önlem alma, bulundurma gereken sermaye miktarı vb. bağımsız değişkenlere nasıl etki ettiği nicel yöntemler kullanılarak test edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Aba, E. (2012). “Basel II Uzlaşısı İle Birlikte Bankalarda Risk Derecelendirme Sistemi ve Uzlaşı Sürecinde Türk Bankacılık Sektörü”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altıntaş H ve Çetin, R. (2006).”Şeffaflık Artışı Bankacılık Sektöründe İstikrar İçin Yeterli Bir Araç mıdır? Türkiye’de Bankacılık Kriterinin Şeffaflık Çerçevesinde Değerlendirilmesi”. İktisat, İşletme ve Finans Dergisi. 21 (245), 140.

Altıntaş, M.A. (2006). “Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği”, Ankara: Turhan Kitapevi.

Apak, S., Erol, M. ve Aslan, M. (2016). “Basel III Uzlaşısı ve Kredi Kullanımına Etkileri”, Journal Of Emerging Economies And Policy, c.1, ss.19-29.

Aras, G. (2007).”Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları”.<http://www.deloitteacademy.com.tr/UserFiles/Documents/distilled%20Basel%202%20bankacilik%20d%C3%BC>. Erişim Tarihi: 06.02.2018

Aslan Külahi, E. Tiryaki, G. ve Yılmaz, A. (2013). “ Türkiye’de Basel I, II ve III Kurallarına Uyum Süreci”, Öneri Dergisi, c.10, s.40, ss.185-200.

Atiker, M. (2005). ‘Basel I ve Basel II’. Konya Ticaret Odası. Araştırma Servisi Bilgi Raporu, S. 2005-41/08, s.13-14.

Ay, İ.C. (2010). “Basel Kriterleri Çerçevesinde Türk Finans ve Bankacılık Sektörünün Yeniden Düzenlenmesi”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ayan, E (2007). Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel-II Uzlaşısı. İstanbul: Beta Basım Yayım

Aykut, C. (2008). “Basel II Standartları”, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Ekonomik Sorunlar Dergisi, s.30, ss.1-10.

Babuşçu, Ş. (2005). “Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi”, Ankara: Akademi Consulting Training, s.279

BCBS. (2004).International Convergence Of Capital Measurement And Capital Standarts, <https://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>

BDDK. (2004).”Basel II Sayısal Etki Çalışması (QIS-TR) Değerlendirme Raporu”.
<https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1254QISTR.pdf>.ErişimTarihi(24.03.2018).

BDDK. (2005). “Basel-II İkinci Yapısal Blok (Pillar 2): Denetimsel Gözden Geçirme”. Araştırma Raporları http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/Basel_II.aspx Erişim Tarihi: 28.02.2018

BDDK. (2010). Basel-II İlerleme Raporları Değerlendirmesi, Strateji Geliştirme Dairesi, Ankara

BDDK. (2012). Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu. BDDK Risk Yönetim Dairesi. Ankara: BDDK

BDDK. (2013). Bankacılık Sektörü Basel-II İlerleme Raporu, Risk Yönetimi Dairesi, Ankara

Beşinci, M. (2005). “Basel Kriterleri, Basel II’nin Finans ve Bankacılık Sektörüne Etkileri ve Türk Bankacılık Sektörünün Basel II’ye Uyum Süreci”, Active Bankacılık ve Finans Dergisi, c.45, Kasım-Aralık.

BHDTM. (1995). 3182 Sayılı Bankalar Kanunu'na İlişkin Tebliğ. Ankara: 22197 / T.C. Resmi Gazete.

BIS (1998). “International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards” (Temmuz 1988).

BİS. (2006).International Convergence Of Capital Measurement and Capital Standarts: A Revised Framework Comprehensive Version.
<https://www.bis.org/publ/bcbs128.htm>.Erişim Tarihi: 25.06.2018

Bong Cho,J. (2013).Why Do Countries Basel II, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi),London: The London School Of Economics And Political Science

Candan, H ve Özgün, A. (2009),Bankalarda Risk Yönetimi Ve Basel II. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları

Cangürel, O. (2012).Basel II Kapsamında Kredi Riski Ölçümünde Otorite Etkinliği: Türkiye İçin Alternatif Bir Öneri. İstanbul: TBB(2006).Basel II Çalışma Raporları, Bankacılar Dergisi

Cangürel, O., Güngör, S., Sevinç, V.U., Kayci, İ. ve Atalay, S. (2010). “Sorularla Basel III”, BDDK Risk Yönetimi Dairesi.

Cenan, A. (2008). “Basel II Standartları”. Ekonomik sorunlar Dergisi, Cilt:30,Sayı:7. <http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi30/basel.pdf>

Çelenk, H ve Ökdemir,Y. (2010). “ Bankalarda Operasyonel Risk Denetimi Ve Türkiye’de Faaliyet Gösteren Bankalar Üzerine Bir Araştırma”. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/150761>. Erişim tarihi:28.02.2017

Değirmenci, N. (2003). “Sermaye Yeterliliği Konusunda Ve Seçilmiş Bazı Ülkelerdeki Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, (Uzmanlık Tezi), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü, <http://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/nihaldegirmenci.htm>

Diaraye Diallo,F. (2014).Banking Supervision and Regulation in Turkey: Basel 1, Basel 2 and Basel 3(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazimağusa, North Cyprus :Eastern Mediterranean University.

Dicle, B. (2007).Basel II, Pratik Bilgi ve Önlemler ”.Yaklaşım Dergisi. Sayı 175:1

Erdoğan, A. (2014). “Basel Kriterlerinin Bankacılık Sektörüne Etkisi Ve Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Basel Kriterlerine Uyum Süreci”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c.16, s.1, ss.141-182.

Eren,E. (2010).’’Derecelendirme Kuruluşlarının Sorumluluğu’’. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.s:42-44

Gatzert, N. ve Wesker, H. (2012). “A Comparative Assessment of Basel II/III and Solvency II”, The International Association for the Study of Insurance Economics, c.37, s.3, ss.539-570.

Gödeş, M. (2016). “ Basel-III Kriterlerinin Katılım Bankacılığına Etkileri: Türkiye Örneği”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü.

Gürel, E. Bulguncu Gürel, E.B. ve Demir, N. (2012). “Basel III Kriterleri”, Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi, c.1, s. 3-4, ss.16-28.

Gürleyendağ, S. (2006).Basel II Kriterlerinin Türk Bankacılık Ve Reel Sektör Firmaları Üzerindeki Olası Etkileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Helmreich,S. ve Jäger,j.(2008). “ The Implementation and the Consequences of Basel II”.https://www.fhvie.ac.at/var/em_plain_site/storage/original/application/6a56ff041d93723eeb897754ea45241e.pdfErişim tarihi:10.06.2018

Herman, D.L. (2011). “The Basel Capital Adequacy Accords And The Governance Of Global Finance”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), The State University of New Jersey Graduate School – Newark Reutgers.

http://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_basel_0001_18.pdf. Erişim Tarihi: 15.06.2018

<http://www.g20.utoronto.ca/2008/2008declaration1115.html>. Erişim Tarihi: 30.07.2018

<http://www.g20.utoronto.ca/2009/2009communique0402.pdf>. Erişim Tarihi: 30.07.2018

http://www.g20.utoronto.ca/2010/g20_declaration_en.pdf. Erişim Tarihi: 30.07.2018

<http://www.g20.utoronto.ca/2010/g20seoul.pdf>. Erişim Tarihi: 30.07.2018

<http://www.g20.utoronto.ca/2011/2011-cannes-declaration-111104-en.htm>.Erişim Tarihi: 30.07.2018

[http://www.jcrer.com.tr/Pages.aspx?Page=bankalarca-kullanilan-derecelendirme sistemlerinin-degerlendirilmesi- metodolojisi-2](http://www.jcrer.com.tr/Pages.aspx?Page=bankalarca-kullanilan-derecelendirme-sistemlerinin-degerlendirilmesi-metodolojisi-2),Erişim Tarihi: 09.08.2018

<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22197.pdf>. Erişim Tarihi: 01.07.2018

<https://tr.scribd.com/document/3230458/BASEL-II-PILLAR-3>,EriřimTarihi:08.08.2018

<https://www.bis.org/about/index.htm>. Erişim Tarihi:01.07.2018

https://www.bis.org/bcbs/basel3/basel3_phase_in_arrangements.pdf,EriřimTarihi:31.07.2018

<https://www.bis.org/bcbs/history.htm>- Erişim Tarihi: 01.07.2018

<https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>. Erişim Tarihi: 01.08.2018

<https://www.bis.org/publ/bcbs128b.pdf>. Erişim Tarihi: 01.07.2018

<https://www.bis.org/bcbs/history.htm>.Erişim Tarihi: 01.07.2018

[https://www.dunya.com/gundem/basel-iii-kriterleri-ve-turk-bankacilik-sistemine etkileri- haberi-199777](https://www.dunya.com/gundem/basel-iii-kriterleri-ve-turk-bankacilik-sistemine-etkileri-haberi-199777), Erişim Tarihi: 02.07.2018

https://www.princeton.edu/~markus/teaching/Eco467/10Lecture/Basel2_last.pdf.E.T:30.07.2018

<https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/58.pdf>.Erişim Tarihi:15.04.2018

http://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/en/main+menu/analyses/an_overview_of_the_basel_banking_regulations - Erişim Tarihi: 10.11.2018

http://www.ekonomikyorumlar.com.tr/files/articles/152820006056_1.pdf - Erişim Tarihi: 10.11.2018

İmam, M. (2018). “Basel Düzenlemeleri ve Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yeterliliği Rasyosuna Etkisi Üzerine Bir Çalışma”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaaslan, E. (2015). “Basel Kriterleri ve Basel III’ün Türk Bankacılık Sistemine Muhtemel Etkileri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karacan, A. İ. (2000). “Bankacılık ve Kriz” Creative Yayıncılık, İstanbul, s:167

Konya Ticaret Odası (2005). “Basel I ve Basel II Bilgi Raporu”, Etüd ve Araştırma Servisi, 2005-41/08.

Matlum, T. (2007). “Basel-II Uzlaşısının Finansal Kesim ve Türk Ekonomisine Etkisi”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mizrahi, R. ve Kandemir, İ. (2018). “Türk Bankacılık Sektörünün Basel III Kriterleri Perspektifinde Değerlendirilmesi”, Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 1(2), 148-161

Nomura. (2005). “Basel II And Banks: Key Aspects And Likely Market Impact”, Nomura Fixed Income Research, http://people.stern.nyu.edu/igiddy/ABS/BaselII_Nomura.pdf

Ökmen, O. (2005). “Basel Uzlaşılarının Yetersizliği ve Bankalara Alternatif Model, İstanbul: Kora Kitapevi.

Özer, I. (2009). Basel II. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pérez, G.I. (2015). “Economic Costs of Compliance with Basel III: The Case of Puerto Rico”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), University Of Puerto Rico Mayagüez Campus,

Rybak, T.N. ve Aktan, B. (2008). “Basel Sermaye Uzlaşısı Kapsamında Türk Bankacılık Sektöründeki Nihai Gelişmeler”, Journal of Yasar University, c.3, s.10, ss.1417-1429.

Şahin, İ. (2010). “Basel II: Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı, Gelişmekte Olan Ekonomilerin Bankacılık Sektörüne Etkisi ve Türkiye Örneği”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, İ. (2010). “Basel II: Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı, Gelişmekte Olan Ekonomilerin Bankacılık Sektörüne Etkisi ve Türkiye Örneği”.(Doktora tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şakrak M. (1999). “Kriz Dönemlerinde Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Rolü”, Muhasebe Finans Araştırma ve Uygulama Dergisi. 10(1),48-58.

Şutman, C. (2016). “Türk Bankacılık Sisteminde Basel III Etkileri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tanyıldız, H. (2007). “Türk Bankacılık Sisteminde Basel II Kriterleri Çerçevesinde Risk Yönetim”.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TBB (2002).“Basel Komite Yeni Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi”.
https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/Basel.doc

TBB (1998). Cumhuriyet Dönemi Bankalar Kanunları ve İlgili Yasal Düzenlemeler: İstanbul: TBB

TBB. (2006). Basel II Çalışma Raporları. Bankacılar Dergisi, Sayı: 58. İstanbul
<https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Dergiler/Dokumanlar/58.pdf>. Erişim Tarihi: 15.04.2018

TBB. (2006). Basel II Çalışma Raporları. Bankacılar Dergisi, Sayı: 58. İstanbul

TBB. (2006). “Operasyonel Risk İleri Ölçüm Yöntemleri”. https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/operasyonel_risk_ileri_olcum_yontemleri.pdf

TBB. (2006), “Operasyonel Risk” Bankacılar Dergisi, Sayı 58,
https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/operasyonel_risk.pdf

Teker Leblebici, D. (2006). “Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi”, İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Torun, M. (2017). “Basel II Uygulamaların Bankacılık Sektörüne Etkisi”, Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi. 1(1),1-19.

Ünal, O.K. (2005). “Sermaye Piyasaları Hukuku ve Mevzuatı”, Ankara: Asil Yayıncılık.

Yayla, M ve Türker Kaya, Y. (2005). “Basel II Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci”, BDDK Araştırma Dairesi Yayınları, ARD Çalışma Raporları:2005/3.

Yayla, M ve Türker Kaya,T.(2005). “Basel II, Ekonomik Yansımaları ve Geçiş Süreci”.ARDÇalışmaRaporları.http://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_basel_0001_46.pdf. Erişim Tarihi:15.04.2018

Yıldız, N. (2010).Basel II Kriterleri’nin Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Etkileri: T.C Ziraat Bankası A.Ş Örneği.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, A. (2013). “Sermaye Yeterlilik Oranlarının Kümeleme Analizi Ve Basel Iıı Kriterlerinin Türk Bankacılık Sektörü Sermaye Yeterliliği Üzerine Etkileri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yüksel, A. (2005). “Basel II’in KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri”, BDDK Araştırma Dairesi Raporları, Ağustos/2005.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Cebrail GÜZEL
Uyruğu	T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri	26.04.1986 – Besni
E-Posta	cebrail.guzel@vakifbank.com.tr

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Çakırhöyük ÇPL	2002
Üniversite	Çukurova Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü	2008
Yüksek Lisans	Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı	Devam Ediyor
Doktora		

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
Bankacı, 7 Yıl	Vakıfbank Adıyaman Bulvar Şubesi	Bireysel Portföy Yöneticisi

Yabancı Dil	Almanca (YÖKDİL- 62,50)
Volkshochschule Aachen und Sprachenakademie Aachen C1 Sprach Zertifikat.	Almanca C1 Sertifikası